A propos de ce livre

Ceci est une copie numérique d'un ouvrage conservé depuis des générations dans les rayonnages d'une bibliothèque avant d'être numérisé avec précaution par Google dans le cadre d'un projet visant à permettre aux internautes de découvrir l'ensemble du patrimoine littéraire mondial en ligne.

Ce livre étant relativement ancien, il n'est plus protégé par la loi sur les droits d'auteur et appartient à présent au domaine public. L'expression "appartenir au domaine public" signifie que le livre en question n'a jamais été soumis aux droits d'auteur ou que ses droits légaux sont arrivés à expiration. Les conditions requises pour qu'un livre tombe dans le domaine public peuvent varier d'un pays à l'autre. Les livres libres de droit sont autant de liens avec le passé. Ils sont les témoins de la richesse de notre histoire, de notre patrimoine culturel et de la connaissance humaine et sont trop souvent difficilement accessibles au public.

Les notes de bas de page et autres annotations en marge du texte présentes dans le volume original sont reprises dans ce fichier, comme un souvenir du long chemin parcouru par l'ouvrage depuis la maison d'édition en passant par la bibliothèque pour finalement se retrouver entre vos mains.

Consignes d'utilisation

Google est fier de travailler en partenariat avec des bibliothèques à la numérisation des ouvrages appartenant au domaine public et de les rendre ainsi accessibles à tous. Ces livres sont en effet la propriété de tous et de toutes et nous sommes tout simplement les gardiens de ce patrimoine. Il s'agit toutefois d'un projet coûteux. Par conséquent et en vue de poursuivre la diffusion de ces ressources inépuisables, nous avons pris les dispositions nécessaires afin de prévenir les éventuels abus auxquels pourraient se livrer des sites marchands tiers, notamment en instaurant des contraintes techniques relatives aux requêtes automatisées.

Nous vous demandons également de:

+ *Ne pas utiliser les fichiers à des fins commerciales* Nous avons conçu le programme Google Recherche de Livres à l'usage des particuliers. Nous vous demandons donc d'utiliser uniquement ces fichiers à des fins personnelles. Ils ne sauraient en effet être employés dans un quelconque but commercial.

+ *Ne pas procéder à des requêtes automatisées* N'envoyez aucune requête automatisée quelle qu'elle soit au système Google. Si vous effectuez des recherches concernant les logiciels de traduction, la reconnaissance optique de caractères ou tout autre domaine nécessitant de disposer d'importantes quantités de texte, n'hésitez pas à nous contacter. Nous encourageons pour la réalisation de ce type de travaux l'utilisation des ouvrages et documents appartenant au domaine public et serions heureux de vous être utile.

+ *Ne pas supprimer l'attribution* Le filigrane Google contenu dans chaque fichier est indispensable pour informer les internautes de notre projet et leur permettre d'accéder à davantage de documents par l'intermédiaire du Programme Google Recherche de Livres. Ne le supprimez en aucun cas.

+ *Rester dans la légalité* Quelle que soit l'utilisation que vous comptez faire des fichiers, n'oubliez pas qu'il est de votre responsabilité de veiller à respecter la loi. Si un ouvrage appartient au domaine public américain, n'en déduisez pas pour autant qu'il en va de même dans les autres pays. La durée légale des droits d'auteur d'un livre varie d'un pays à l'autre. Nous ne sommes donc pas en mesure de répertorier les ouvrages dont l'utilisation est autorisée et ceux dont elle ne l'est pas. Ne croyez pas que le simple fait d'afficher un livre sur Google Recherche de Livres signifie que celui-ci peut être utilisé de quelque façon que ce soit dans le monde entier. La condamnation à laquelle vous vous exposeriez en cas de violation des droits d'auteur peut être sévère.

À propos du service Google Recherche de Livres

En favorisant la recherche et l'accès à un nombre croissant de livres disponibles dans de nombreuses langues, dont le français, Google souhaite contribuer à promouvoir la diversité culturelle grâce à Google Recherche de Livres. En effet, le Programme Google Recherche de Livres permet aux internautes de découvrir le patrimoine littéraire mondial, tout en aidant les auteurs et les éditeurs à élargir leur public. Vous pouvez effectuer des recherches en ligne dans le texte intégral de cet ouvrage à l'adresse `http://books.google.com`

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

+ *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.

+ *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.

+ *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.

+ *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via `http://books.google.com`

UNIV GENT
Digitized by Google

Digitized by Google

2 [illegible]

Jr Acc 27.905
Franco ed. c 1768.
[illegible]

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Currat penna licet, tantum vix scribitur anno,
Quantum uno reddunt praela Batava die.
Addidit inventis aliquid Germania tantis.
Hollandus coepit, Teuto peregit opus.
P. SCRIVERIUS.

Pfalgersma invent *A. vander Laan fecit*

Digitized by Google

Digitized by Google

PROEF
VAN
LETTEREN,
Welke gegooten worden in de Nieuwe Haerlemſche
LETTERGIETERY
VAN
J. ENSCHEDÉ.
1768.

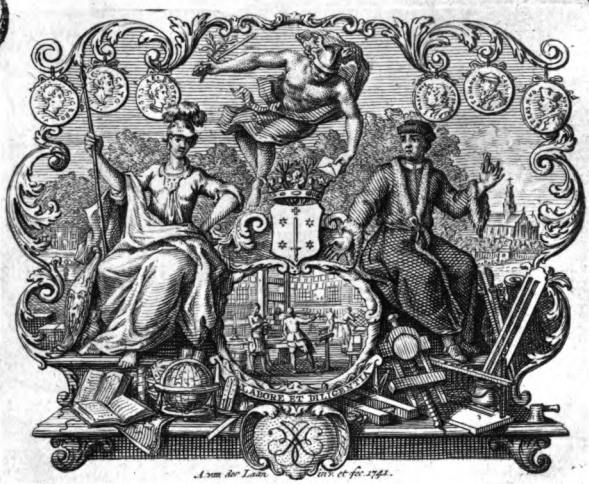

Digitized by Google

Digitized by Google

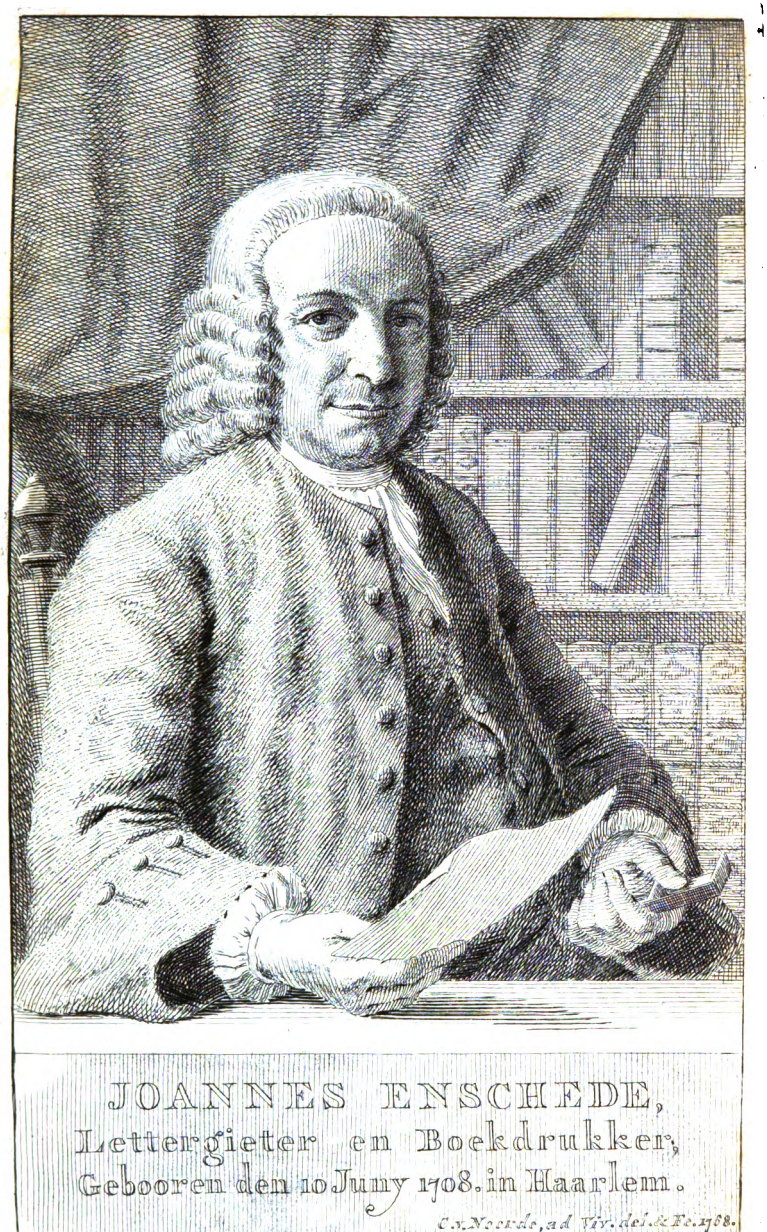

JOANNES ENSCHEDE,
Lettergieter en Boekdrukker,
Geboren den 10 Juny 1708. in Haarlem.

C. v. Noorde, ad Viv. del. & Fe. 1768.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

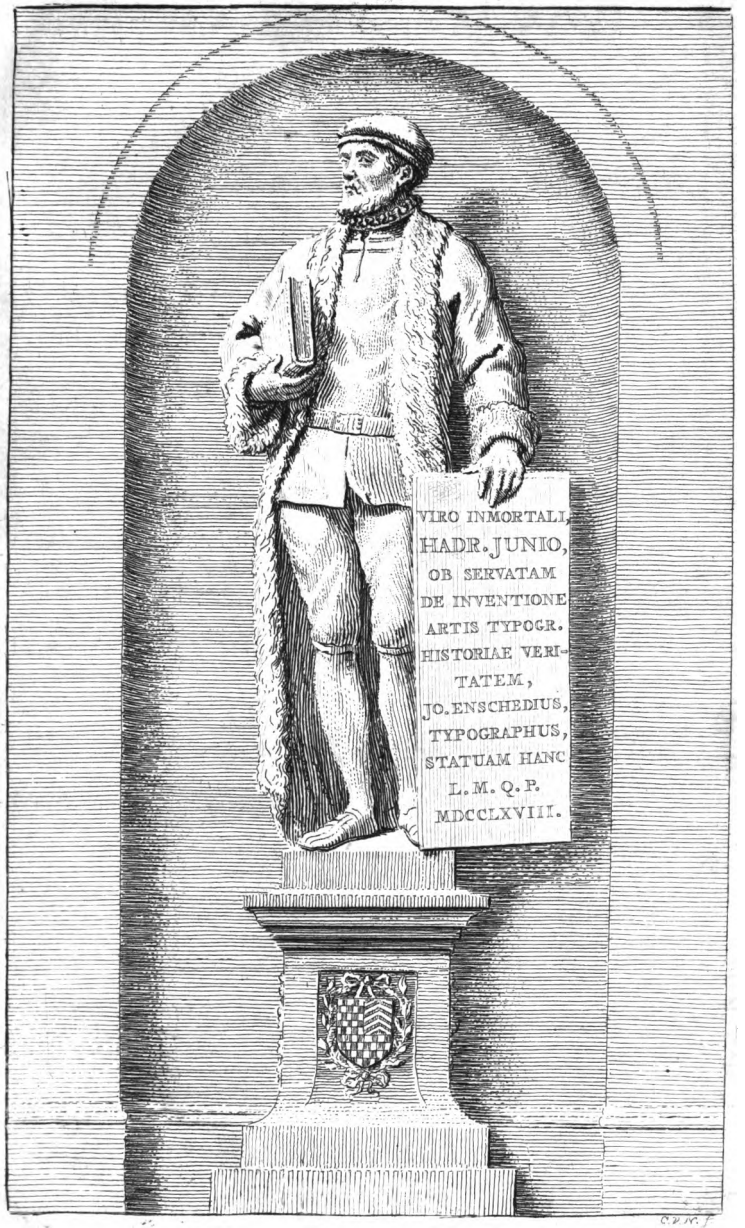

Digitized by Google

Digitized by Google

VOOR-BERICHT
AAN ALLE
KONST-MINNAARS
EN
BOEKDRUKKERS.

De Letteren, die door deeze Letter-Proef vertoond, en in de Haerlemſche Letter-gietery gegooten worden, hebben reeds het Getuigenis van Koningen, Prinſen en voornaame Geleerden van Europa weggedragen, als de fraaiſte en ſchoonſte Letteren, die ooit in Europa, zedert de Uitvinding der loffelyke Boekdrukkonſt, gezien zyn.

Wylen de Heer Rudolph Wetſtein heeft den grond gelegd tot deeze Gietery. Hy was in 't bezit van drie à vier uitmuntende Grieckſche Schriften, die zyn Vader en Groot-Vader, te Bazel in Zwitſerland, hadden of gekogt of laaten maaken. De aanleiding daar toe blykt uit het volgende Verhaal.

Digitized by Google

De Heer Joan Michaël Fleischman, geboren te Neurenberg, in Duitschland, in het Jaar 1701, wierd, een Jongeling en de Latynsche Schoolen gepasseerd zynde, in zyne Geboorteplaats door zyn Vader, dewelke aldaar het Eer-Ampt van Capitein der Burgery bekleedde, besteld om het Lettergieten te leeren by eenen C. Hardwich, Lettergieter aldaar; hy maakte in korten tyd zulken voortgang in die Konst, dat hy binnen weinige Jaaren één der beste en vaardigste Lettergieters-Gezellen wierd. Aldaar leide hy teffens den grond van zyne kennis van het Letter-Stempelsnyden, en verbeterde die Gietery aanmerkelyk, met het geen ontbrak, daarby te maaken. Eindelyk, ziende dat Neurenberg de plaats niet was daar hy zyne onverzadelyke Lust kon voldoen, om volmaakt in de Konst van 't Letter-Stempelsnyden te worden, besloot hy vreemde Landen te gaan bezoeken, om, waar het mogelyk, in dezelve van grooter Konstenaars te konnen profiteeren. Met dat oogmerk verliet hy den eersten October 1727 zyne Geboorte-Stad Neurenberg,

Digitized by Google

berg, voorneemens zynde, om over Holland en Vrankryk naar Engeland te gaan. Te Frankfort aan den Main aankomende, geraakte hy aldaar op eene Lettergietery (zo ik meen, de eertyds vermaarde Lutherſche Schrift-Gieſſery) aan het Werk; hy hield zyne kundigheid in het Letter-Stempelſnyden bedekt, en beſloot, na aldaar één Jaar gewerkt te hebben, zyne reize naar Holland voort te zetten, hield zich eenige dagen te Maintz op, en vertrok uit die Stad den 13 October 1728, en kwam vervolgens twee à drie Weeken daarna in Amſterdam. Aldaar geraakte hy op de Lettergietery van wylen de Heer Izaak van der Putte aan het Werk; zyne kundigheid in het Letter-Stempelſnyden ontdekte hy hier zo min als te Frankfort, ook duurde zyn verblyf aldaar niet lang. Naauwlyks vier à vyf Weeken daar aan het Gieten geweeſt zynde, ging hy naar 's Gravenhage, alwaar hy op de nieuw-opgerechte Lettergietery van de Boekverkoopers R. C. Alberts en H. Uitwerf één Jaar met Lettergieten doorbracht; die Lettergietery wierd beſtierd

De Heer Joan Michaël Fleischman, gebooren te Neurenberg, in Duitschland, in het Jaar 1701, wierd, een Jongeling en de Latynsche Schoolen gepasseerd zynde, in zyne Geboorteplaats door zyn Vader, dewelke aldaar het Eer-Ampt van Capitein der Burgery bekleedde, besteld om het Lettergieten te leeren by eenen C. Hardwich, Lettergieter aldaar; hy maakte in korten tyd zulken voortgang in die Konst, dat hy binnen weinige Jaaren één der beste en vaardigste Lettergieters-Gezellen wierd. Aldaar leide hy teffens den grond van zyne kennis van het Letter-Stempelsnyden, en verbéterde die Gietery aanmerkelyk, met het geen ontbrak, daarby te maaken. Eindelyk, ziende dat Neurenberg de plaats niet was daar hy zyne onverzaadelyke Lust kon voldoen, om volmaakt in de Konst van 't Letter-Stempelsnyden te worden, besloot hy vreemde Landen te gaan bezoeken, om, waar het mogelyk, in dezelve van grooter Konstenaars te konnen profiteeren. Met dat oogmerk verliet hy den eersten October 1727 zyne Geboorte-Stad Neurenberg,

Digitized by Google

berg, voorneemens zynde, om over Holland en Vrankryk naar Engeland te gaan. Te Frankfort aan den Main aankomende, geraakte hy aldaar op eene Lettergietery (zo ik meen, de eertyds vermaarde Lutherſche Schrift-Gieſſery) aan het Werk; hy hield zyne kundigheid in het Letter-Stempelſnyden bedekt, en beſloot, na aldaar één Jaar gewerkt te hebben, zyne reize naar Holland voort te zetten, hield zich eenige dagen te Maintz op, en vertrok uit die Stad den 13 October 1728, en kwam vervolgens twee à drie Weeken daarna in Amſterdam. Aldaar geraakte hy op de Lettergietery van wylen de Heer Izaak van der Putte aan het Werk; zyne kundigheid in het Letter-Stempelſnyden ontdekte hy hier zo min als te Frankfort, ook duurde zyn verblyf aldaar niet lang. Naauwlyks vier à vyf Weeken daar aan het Gieten geweeſt zynde, ging hy naar 's Gravenhage, alwaar hy op de nieuw-opgerechte Lettergietery van de Boekverkoopers R. C. Alberts en H. Uitwerf één Jaar met Lettergieten doorbracht; die Lettergietery wierd beſtierd

en voortgezet door eenen Letter-Stempelsnyder J. M. Smit, die voor hen in 1728 eene nieuwe Descendiaan Romein, in 1729 een Mediaan Romein, en een Groote Garmond Romein sneed. Men had hier te Lande, zedert den vermaarden Christoffel van Dyk, geenen Letter-Stempelsnyder gehad, en wylen Dirk en Barth. Voskens, Vader en Zoon, Lettergieters in Amsterdam, hadden die Konst voor hen zelven geoeffend, en waren beroemd geworden wegens eenige door hen gesneedene fraaye Schriften, waardoor zy eenen grooten Los verkreegen, zo dat het Werk meest al van binnen en buiten 's Lands hen toevloeide, en zy meer te doen hadden, dan zy af konden. Die uit 's Hage, zoekende voordeel daar mede te doen, deeden hun best, om zich vermaard te maaken. Nooit was 'er schooner gelegenheid opgekomen, dan zich te bedienen van de Konst van den Heer Fleischman, die zich aan hen bekend maakte als Letter-Stempelsnyder, en teffens liet zien eene door hem begonnen Groote Descendiaan Romein, die hen zodanig behaagde, dat gemelde

melde Alberts en Vitwerf met Fleiſchman overeen kwaamen, om, als dezelve, benevens de daartoe behoorende Groote Deſcendiaan Curcyf, afgeſneeden en gejuſteert waren, van hem te koopen, en in hunne Gietery intelyven; deeze twee Schriften zyn de eerſte Proefſtukken van zyn Letter-Stempelſnyden hier te Lande geweeſt en volëindigt in 1729. Het duurde weinige Jaaren, dat de Compagnieſchap van de nieuw-opgerechte Lettergietery van R. C. Alberts en H. Vitwerf in ſtand bleef. De eerſtgemelde raakte van de Lettergietery af, en dezelve wierd naar Amſterdam getranſporteerd, en de Heer Hermanus Vitwerf alleen zettede dezelve aldaar voort; ook verbond zich de Heer J. M. Fleiſchman door een wederzyds Verdrag, geteekend den 30 Mai 1730, aan gemelden Heer Vitwerf als Letter-Stempelſnyder, voor den tyd van twee Jaaren, eindigende dat Verdrag den 30 Mai 1732; in dien tyd heeft hy voor die Lettergietery nog geſneeden eene Mediaan Romein en Curcyf, en Groote Garmond Romein en Curcyf. In

Digitized by Google

het Jaar 1733 gaf de Heer H. Uitwerf eene Letterproef van die zes Schriften uit, daardoor geraakte die Lettergietery in opgang, en zelfs vermaard buiten 's Lands. De Letterfnyder Smit is, volgens rapport my gedaan, uit 's Hage naar Berlyn vertrokken. De zes bovengemelde Schriften, zo even gemeld, waren de Eerftelingen van zyne Konft hier te Lande. Hy heeft my dikwils verhaald, dat hy wenfchte, datze nooit het licht hadden gezien, om dat hy naderhand veel fraaijer gemaakt heeft; doch ik heb dat voor eene zwakheid in hem gehouden. De Romeinfche zyn gantfch niet ftegt.

In 't Jaar 1732 fneed hy een Auguftyn Romein en Curcyf voor zich zelven, welk Schrift naderhand door Wetftein van hem is gekogt, en zich thans in deeze Lettergietery bevind; en in 1733 ondernam hy het eerfte Nederduitfche Schrift te fnyden, namentlyk de Parel Duits. De Heer Rudolph Wetftein, een der vermaardfte Boekhandelaaren deezer Eeuw, was in dien tyd bezig met het drukken van eene Maleitfche Bybel, voor de Neder-

land-

Digitized by Google

landſche Oostindiſche Compagnie, met Europeeſche of eigentlyk Romeinſche Letteren, en gebruikte daartoe, om de vreemde Klanklettеren (volgens de Dialect van 't Maleitſch) te ſnyden, een ecker Engelſchman Jalliſon; doch gemelde Wetſtein kreeg eerſt te laat kennis aan den Heer Fleiſchman. Hy liet aan gemelde Heer Wetſtein zien zyn nieuw gefneeden Schrift Parel Duits; dat fraaye Schrift, beneffens de reeds hier bovengemelde zes Schriften, maakte een groote indruk op de Geeſt van den Heer Wetſtein; hy moedigde Fleiſchman aan, om een Lettergietery voor zich zelven op te rechten, het welk ook door Fleiſchman wierd in 't werk geſteld, maakende daartoe alle de benodigde Inſtrumenten en Gereedſchappen, Letter-Vormen &c.; doch naauwlyks één Jaar daarmede bezig geweeſt zynde, kwam eene groote verandering in dat voorneemen. De Heer Rudolph Wetſtein, die een groot Kenner en Liefhebber der Boekdrukkonſt, en voornamentlyk der Lettergietery was, welke, zo als hy aan Fleiſchman verklaarde, meer dan

der-

dertig Jaaren na zo een Konstenaar gezogt had, kreeg zulk een behagen in de Letteren van Fleischman, dat hy hem voorstelde de reeds begonnen en nieuw-opgerechte Lettergietery van hem te koopen, waarin Fleischman, ik weet niet om welke reden, bewilligde. Alles wierd aan Wetstein, stuk voor stuk, naar hunne waarde overgelaaten, waaronder ook begreepen waren de Parel Duits en Augustyn Romein en Curcyf, en andere reeds begonnen Schriften. Toen wierd door Wetstein en Fleischman die begonnen Lettergietery met eenen verdubbelden yver voortgezet. Fleischman verkoos van Amsterdam naar Edam te gaan woonen, en nam van Amsterdam twee bekwaame Lettergieters-Knechts in zyn dienst aan; één derzelver is thans de Meesterknecht en Directeur myner Lettergietery; de eerste Schriften, die hy aldaar met snyden en justeeren eindigde, waren de Descendiaan Romein en Curcyf; onder het snyden en justeeren wierden ook die Schriften gegooten voor de Drukkery van den Heer Wetstein; vervolgens

gens de Brevier Romein en Curcyf, en de Garmond &c.

Van alle de Letteren en Schriften, die de Heer Wetftein door den grooten Fleifchman liet fnyden, wierd een wederzyds Verdrag gemaakt, en bedongen, dat de laatftgemelde van en beneffens den Stempel moeft leveren een gejufteert en één à twee ongejufteerde Schriften, ja zelfs van de meeft gebruikelyke drie à vier ongejufteerde compleete Schriften, en dat hy aan niemand, wie 't ook zy, eenige Afflag zoude mogen verkoopen of leveren; dat Verdrag heeft ook ftand gehouden tot op het overlyden van den Heer Wetftein in den Jaare 1743, wanneer ik het geluk heb gehad, beneffens myn Vader zalgr. de gantfche Lettergietery van den Zoon van Wetftein, met alle de Stempels, gejufteerde en ongejufteerde Matryzen, door koop, magtig te worden.

Het Verdrag wierd door my op den zelfden voet gecontinueerd; ingevolge van dien bezit ik van alle de Schriften, waarvan de Geboorte-Jaaren in deeze Letter-Proef zyn gemeld,

Digitized by Google

alle de Stempels, en van ieder een gejusteert Schrift, ja van zommigen twee gejusteerde Schriften, behalven nog de ongejusteerde Schriften, mede twee à drie van ieder Soort. Daar is geen voorbeeld, dat 'er ooit in deeze Zaak voor de Nakomelingschap zodanige zorge is gedragen, als door Wetstein en my is geschied. In deeze Lettergietery bevinden zig, behalven de gejusteerde Schriften, een getal van ruim 160 ongejusteerde Schriften; ook heb ik van de Groote Capitaale Letteren, die de Heer J. F. Rosart voor my gesneden heeft, eenen dubbelden Afslag, beneffens de Stempels. Achtien Jaaren heeft de groote Konstenaar J. M. Fleischman voor my alleen doorgebragt in het snyden van menigvuldige Schriften, en aankleeven van dien. Hier bevinden zich acht-en-zestig Doozen met Stempels van Fleischman, en twaalf dito van Rosart. Dit alles is een voorzorg en arbeid voor het Nageslacht voor verscheidene toekomende Eeuwen; en, indien het de Goddelyke Voorzienigheid gelieft, dat deeze Lettergietery

tery in goede handen blyft, en de Bezitters die in goeden ſtand houden, en niet verwaarloozen, zal, na verloop van verſcheidene honderd Jaaren de Naam en Konſt van Fleiſchman nog in achting zyn, en zyne Bevorderaars daarby gedacht worden.

Na dat de Huisvrouw van den Heer J. M. Fleiſchman in 1749 overleeden was, beſloot hy in 't volgende Jaar van Edam te vertrekken, en in Amſterdam te gaan woonen om nader by de Haerlemſche Lettergietery te zyn, die hy had gekweekt en groot gemaakt. Hy bleef in Amſterdam tot in 't Jaar 1763, wanneer hy zomtyds wat ongeſteld begon te worden, het welk veel al, naar myne gedachten, daardoor veroorzaakt wierd, dat hy al te ſtipt by zyn Werk was, en te weinig uitſpanning nam, om zig zomtyds door eene aangenaame Wandeling en Lucht te verkwikken. Ik ried hem ſterk aan, Haerlem tot zyn Woonplaats te verkiezen. Hy beſloot eindelyk daartoe, en kwam in 't begin van September 1763 alhier woonen. Zyne kwaal, welke eigentlyk eene

Borstziekte was, nam eerder toe dan af, waarby nog eenige Melancholie kwam, gelyk het gemeenelyk in diergelyke Ziektens gaat. Na verloop van eenigen tyd verbeeldde hy zich, dat de Lucht te Amsterdam beter met zyn gestel overeen zou komen, zo hy weder aldaar ging woonen, alwaar hy te vooren gezond was geweest, en hy wierd daartoe van eenige zyner Vrienden aangeraaden: Hy nam dan het besluit derwaarts te vertrekken, na ruim drie en een half Jaar in Haerlem gewoond te hebben. Maar wel verre van in Gezondheid te beteren, wierd zyne Borstkwaal hoe langer hoe slechter. De dubbelde Garmond Geschreeven is het laatste Schrift, hetwelk hy voor deeze Gietery gesneeden heeft, en het justeeren der Matryzen van dat Schrift, was ook zyn laatste Werk. Toen hy my die half April laatstleeden overleeverde, was hy zeer zwak, en zeide: Zie hier myn laatste Werk, ik zal nooit meer justeeren. Zyne Ziekte nam zodanig toe, dat hy zedert niets meer gewerkt heeft. Vyf dagen voor zyn overlyden gaf hy aan zyn

zyn eenigen Zoon en Erfgenaam, de Heer Abraham Fleischman, Mr. Chirurgyn, woonende te Ouderkerk aan den Amstel, niet onduidelyk het gevoelen zyner aannaderende Dood te kennen, en met hem over zyne na te laatene Gereedschappen sprekende, zeide hy: Zoon! al wat gy hier in doet, sprekt eerst met Joh. Enschedé te Haerlem! een vooruitzicht, hetwelk hy my reeds drie Jaaren te vooren mondeling ook had te kennen gegeeven; namentlyk, dat, indien ik de Gereedschappen, tot het Letter-Stempelsnyden behoorende, begeerde, om ze in deeze myne Lettergietery, die hy gegrondvest en gebouwd had, intelyven, dat ze dan in geen andere handen zouden komen. Dit heeft ook, na zyn Dood, zyn volle beslag gekreegen. Ik heb met den gemelden Chirurgyn Abraham Fleischman een minnelyk Vergelyk getroffen; waardoor my alle de Gereedschappen zyn afgestaan; ook zyn daaronder begreepen alle de Contra-Poinçons, die hy in zyn Leven gemaakt heeft, dewelke, als nu van geen dienst meer zynde, evenwel als een

Digitized by Google

dierbaar Overblyffel en Nagedachtenis by deeze Lettergietery zullen en moeten bewaard worden, dewyl wylen den Heer Fleiſchman wel voorzag, dat de een of ander Plagiariſche Stempelſnyder, t'eeniger tyd, anderzints dezelve zoude konnen gebruiken, om dus, als de Kraai van Eſopus, met eens anders Veéren te pronken, hetwelk nu voor altoos is voorgekomen. My is uit het Boek en de Aanteekeningen van den Grooten Fleiſchman ten vollen bekend, wat hy, behalve voor deeze Lettergietery, ook voor andere Lettergieteryen binnen deeze Provincie, en voor Duitſchland, gefneeden heeft, en dus zal het niet licht gebeuren, dat iemand de ſtoutheid zal hebben, om Fleiſchmans Werk voor zyn eigen uit te venten.

Eindelyk afgemat van den grooten arbeid, dien hy in zyn Leven gedaan heeft, gaf hy zyne Ziel en grooten Geeſt, Gode, zynen Schepper, over, en overleed in Amſterdam, den 27 Mai 1768, in den Ouderdom van omtrent 67 Jaaren; terwyl de Faam zyn Geeſt

aan

aan de Onsterflykheid overbragt, wierd het stoffelyk Lichaam den tweeden van de volgende Maand Juny, met een plechtige Lykstaatsie, in de Lutherſche Oude Kerk, aan de Aarde, waarvan het genomen is, weder gegeeven.

Zeventig onderſcheidene Schriften, zo Grieksche, Latynſche, Curcyffſche, Arabiſche, Maleitſche, Nederduitſche en twee Geſchreevene Italiaanſche Schriften van 's Mans Hand en Konſt, zyn in deeze Lettergietery bevindelyk. Zedert de Uitvinding der Boekdrukkonſt, is 'er geen zo uitmuntend Letter-Stempelſnyder geweeſt, die zo veele Schriften gemaakt en nagelaaten heeft, als de Heer Fleiſchman. De Stempelſnyders Dirk en Barth. Voskens, in Amſterdam, hebben zick in 't begin deezer Eeuw door nieuw geſneedene, en toen ſraaye Auguſtyn, Mediaan en Garmond Romeinſche Letteren, alsmede door een Auguſtyn Grickſch, met lof, bekend gemaakt; even gelyk in de voorgaande Eeuw de Lettergietery van J. J. Schipper, in Amſterdam, ver-

vermaard geworden is door den konstigen Letter-Stempelsnyder Christoffel van Dyk; waarvan zich in deeze Haerlemsche Lettergietery nog veele zeer fraaye Schriften bevinden, die in het Jaar 1767 door aankoop daarby gekomen zyn. Doch die Flonkerlichten zyn door de opgaande Zon van gemelde J. M. Fleischman in glans verminderd, nademaal de laatstgemelde Konstenaar dat getuigenis in 't Graf wegdraagt, dat hy hen in Konst en Bekwaamheid overtrof; zynde geweest de allervuitmuntendste Letter-Stempelsnyder, die 'er ooit geweest is, en mogelyk komen zal; gelyk zulks de Binnen- en Buitenlandsche Nieuwspapieren getuigd hebben.

Het allergrootste Konststuk door gemelde Fleischman in 1760 ten einde gebragt, is de volkomene Muzick; een Werk, waaraan hy omtrent twee Jaaren heeft gearbeid. Een goede Letterzetter, eenmaal het begrip van de behandeling gevat hebbende, kan zulks zo gemakkelyk zetten als de gewoone Letteren, hoewel zo spoedig niet, om de oplettendheid, die 'er vereischt wordt, van geen misslagen te begaan.

Digitized by Google

gaan. De Proef en het Bewys daarvan heb ik getoond, door 48 zogenaamde Haerlemsche Zangen, in 1762; alsmede door een Muziek-Stuk in Quarto, van 260 Bladzyden, zynde het Werk van Mozart, over het Behandelen der Viool, in 1766 uitgegeeven. Alles, zo wel Nooten, Linien, Verbindingen, als Blind-goed &c. word op Parel Corpus gegooten. Dat Konststuk der Muziek-Matryzen en Stempels, overtreft zeer verre de Muziek-Caracteren, die in Duitschland, zedert 1755, zyn uitgekomen.

De Descendiaan Romein en Curcyf is wel dat Schrift, het welk doorgaans op alle Lettergieteryen meest gegooten wordt, en op de voornaamste Drukkeryen het meest in gebruik is. In deeze Lettergietery zyn drie Descendiaan Romeinsche en drie Descendiaan Curcyffche Schriften, alle van den konstigen Fleischman gesneeden. Daar is geen voorbeeld van bekend. Zo ook van de Nederduitsche Schriften; Van de Groote Kanon tot Robyn Duits ingeslooten. Alle zynze van den grooten Fleischman!

Digitized by Google

De Griekſche Schriften in deeze Letter-gietery zyn voortreffelyk. De Auguſtyn en de Deſcendiaan Griekſch, beide van Fleiſchman gefneeden, zyn zeer ſchoon; men vind diergelyke Schriften nergens. De voornaamſte Univerſiteiten van Europa bedienen zich van deezelve. By het grootſte gedeelte dier Schriften bevinden zich alle de Stuk-Letteren, zo dat men daar mede alle de oorſpronklyke Griekſche Auctеuren, in navolging van den beroemden Aldus Manutius, kan drukken. Wordenze begeerd naar de hedendaagſche manier, naar den trant van Profeſſor Leusden, men kan de Stuk-Letteren 'er aflaaten.

De Heer J. M. Fleiſchman heeft in 1756 en 1757 nog zeven Soorten Armeniſche Schriften gefneeden, die verwonderlyk fraai zyn, voor den Heer Arachiel di Paulo, in Amſterdam, dewelke van de Stempels en Matryzen alleen de wettige Bezitter is.

Het groot getal van Giet-Vormen, daar de Letteren in gegooten worden, door Fleiſchman gemaakt, verdient ook byzondere aanmerking.

In

In deeze Lettergietery bevinden 'er zich een getal van over de honderd ſtuks. Nooit te vooren zyn 'er zulke konſtige Giet-Vormen gezien. Ook nooit te vooren zulke konſtige en Mathematiſch volmaakte Matryzen. Dit is de Proef van 's Mans konſt en vlyt: Dat, hoe moeyelyke Stukken het in kunſt ook hebben mogen zyn, hy nooit daarin eenige verandering heeft behoeven te maaken; daarin overtrof hy alle voorgaande Letter-Stempelſnyders, en mogelyk die na hem zullen komen. Liefde en Yver voor de Konſt ſtelde hy altoos boven eigen belang.

Voorts dient nog gemeld te worden, dat eerſt onder het drukken van deeze Letterproef, my in den zin is gevallen het Jaar te ſtellen, wanneer Fleiſchman de Schriften geſneeden heeft. By alle de Schriften, die ik van den Heer Roſart bezitte, behoorde het ook te ſtaan; derhalven is nog te melden, dat laatſtgemelde Heer Roſart, meeſt alle de Groote Capitaalen, zo Romeinſche, Curcyffche als Geſchaduwde; ook de Groote en Kleine Kanon Romein en Curcyf; de Pa-

ragon Romein en Curcyf, en meeft alle de Bloemen gefneeden heeft; al het overige is, of voor het grootfte gedeelte van den konfti= gen Fleifchman, of uit de Lettergietery van J. J. Schipper, afkomftig.

Alle de Letteren van deeze Lettergietery, door den grooten Fleifchman gemaakt, heb= ben, behalven haare ongemeene cierlykheid, nog eene uitneemende hoedaanigheid, die men eigent= lyk op de Letter-Proef niet kan ontdekken; maar die alleen op de Letter zelve kan gezien, en door het gebruik ondervonden worden; naam= lyk, datze alle door dien bekwaamen Konftenaar met Contra-Poinçons veel dieper zyn gefneeden, dan de Letterfnyders van deeze laatere Eeuw doen, alzo zommige in 't geheel geen Contra-Poinçons gebruiken, en maar de diepten met het Graveer-yzer uitfteeken &c. Geene Letter-Stempels kunnen goed en deugdzaam gemaakt worden, dan alleen door Contra-Poinçons. Wylen de Heer Fleifchman heeft my betuigd, dat hy voor de Schriften van wylen Chriftoffel van Dyk eene byzondere achting had, om datze

ook

ook meest allen door Contra-Poinçons gemaakt zyn; zulke Letteren, van goede Letter-Specie gegooten, konnen meer dan de helft langer gebruikt en bedrukt worden, en zyn dus dubbeld Geld waardig.

De Heer Fleischman heeft ook een byzonder Geschrift opgesteld, over 't Stuk van het Letter-Stempelsnyden en de Contra-Poinçons, en aangetoond: 1. Hoe het Staal en Koper behandelt wordt. 2. Wat 'er vereischt wordt in een Letter-Stempelsnyder. 3. Hoe weinig 'er geweest zyn, die daarin uitgemunt hebben. 4. Dat de tegenwoordige Letter-Stempelsnyders geen Contra-Poinçons gebruiken. 5. De Voordeelen, die de Drukkers, van Letteren, door Contra-Poinçons gemaakt, ondervinden, &c. Mogelyk zal ik op zyn tyd en plaats nog gebruik maaken van dat Opstel.

De respective Boekdrukkers van Europa zien dan uit deeze Letterproef, wat al tyd en vlyt, en groote kosten gedaan zyn, om deeze Lettergietery tot den uiterften top van Volmaaktheid te brengen, die, zo dit my geoor-

loofd is te zeggen, tegenwoordig eene Cieraad is voor myne Vaderlyke Stad, waarin, voor drie Eeuwen Laurens Janſen Koſter, de eerſte Letter- en Figuurſnyder in Houte Tafelen, en ook de eerſte Lettergieter, op eene gebrekkelyke wyze, met Letteren van Tin, is geweeſt; hebbende deeze eerſte Vinder geenzins Houte beweegbaare Letteren gebruikt, gelyk de laatere, en zommige noch levende Geleerden, ſtellen, welken het Mechanique van de Lettergietery niet verſtaan, en dus geweldig dwaalen van het Spoor der eenvoudige waarheid. Ervaarene Letter-Stempelſnyders en Lettergieters konnen over die Eerſtelingen der Boekdrukkonſt beter oordeelen, dan zulke Geleerden.

De Heer J. M. Fleiſchman heeft, op myn verzoek, de eerſte Drukken van Laurens Koſter naauwkeurig onderzocht, en klaar en duidelyk bevonden, dat de Spiegel der Behoudenis, Eerſte en Tweede Druk; de beide ſtukken van den Donatus, en 't kleine Gebeden Boekje, allen met gegootene Letteren, van week Metaal (waarſchynelyk van Tin) zyn gedrukt;

meer

Digitized by Google

meer dan duizende Lettergieters-Bewyzen en Spooren heeft hy daarin ontdekt en aangetoond, en elke Letter ſpreekt, dat zy van Metaal is gegooten, en het is zo klaar en duidelyk te zien, dat daar geen de minſte twyffel over blyft; zyne Aanteekeningen zyn, door zyn Zoon, my ter hand geſteld, en ik denk dezelve, by leven en gezondheid, aan 't Publyk mede te deelen.

Dus is het niet alleen de Heer J. C. Seiz, een gebooren Hoogduitſcher, maar nu ook de Heer Fleiſchman, ook een Duitſcher, die van de waarheid overtuigd geweeſt zyn, dat die Boeken met gegootene beweegbaare Letteren gedrukt zyn.

Een Zaak, die in geſchil is tuſſchen Duitſchers en Hollanders kon nooit beter beſlift en afgedaan worden, als door Duitſchers zelven. Fleiſchman was alleen daartoe genoeg in ſtaat, en zyn ondervinding en oordeel is alleen beſliſſende, en ſtopt alle monden. Men behoeft geene Maatſchappyen der Weetenſchappen tot Scheidslieden

te

te ſtellen. Konſtenaars moet men in hunne Konſt geloof geeven!

Voor de Liefhebbers der Boekdrukkonſt heb ik hier achter laaten volgen vyf byzondere Oude Schriften, waarvan vier Oude Hollandſche zyn; van allen bezit ik de zeer raare en vreemd gejuſteerde Matryzen in myne Gietery. Echter zyn daarop, byna van gemeen Lood, en dus ook van zeer week en zagt Metaal, die Letteren gegooten, waarvan ik een Afdruk vertoon. Die dezelve Letters naauwkeurig beziet, zal, indien hy zonder vooroordeel te werk gaat, genoodzaakt zyn te bekennen, dat die Letteren, niettegenſtaande derzelver ſchreeuwende ongelykheid, echter gegooten zyn; zy hebben dezelve Gebreken, welke de Letters van Koſter hebben, en nochtans zyn ook die gegooten, en niet van Hout geſneeden. Dus zien de Liefhebbers der Boekdrukkonſt uit die Oude Letteren de Konſt byna in haare eerſte Jeugd; en uit de Letteren van den grooten Fleiſchman dezelve in haare Manlyke kracht, grootſte rypheid en volkomenheid; om die reede al-

alleen zyn die vyf Specimina hier achter bygevoegd.

Het grootste van die Hollandsche Oude Letteren zoude men Text kunnen noemen. Waarschynelyk zyn de Stempels van die Matryzen omtrent den Jaare 1480 gesneden en gemaakt; ik heb Boeken, welke met die Letteren gedrukt zyn, door de Reguliere Monnikken Collatie-Broeders te Gouda. De tweede Soort, die kleinder, en den naam van Augustyn zouden kunnen draagen, zyn gebruikt door de Reguliere Monnikken buiten Schoonhoven in den Hem, in den Jaare 1494 tot 1500. Deeze laatsten zyn waarschynelyk gesneden te Delft, door eenen Henric, Lettersnyder, en zyn ook gebruikt door andere Drukkers in de Nederlanden, van 1490 tot 1500, en laater, gelyk my uit oude gedrukte Boeken, in myne Boekery bevindelyk, is gebleeken, en dagelyks kan getoond worden.

Van 't begin der Uitvinding der Boekdrukkonst af, tot op den tegenwoordigen tyd, is door Geleerde Schryvers zeer weinig gewag gemaakt

Digitized by Google

van Letter-Stempelſnyders; welke Konſtenaars wel verdient hadden, dat hunne Gedachtenis den Nakomelingen was nagelaten. Behalven de eerſte Letter-Stempelſnyder Laurens Janſen, en na hem Fauſt en Guttenberg, en den grooten Verbeeteraar der Konſt, Pieter Schoiffer van Gernsheim, die de ſtaale Stempels en kopere Matryzen het eerſt heeft bedagt, vind men byna niets aangeteekend van de eerſte Lettergieters, die alom de Konſt door Europa verſpreid hebben. De meeſte van de eerſte Drukkers zyn ook Letter-Stempelſnyders en Lettergieters geweeſt; en ſchoon 'er zommige onder waren, die geen Stempels of Matryzen hebben konnen maaken, zo hebben zy echter het begrip gehad, om aan een bekwaam Werkmeeſter in Koper en Staal, daar van een denkbeeld te geeven; zonder die kennis was de voortplanting en verſpreiding der Konſt onmogelyk. Hier aan ziet men de hand van de Goddelyke Voorzienigheid, dewelke in die Eerſte Drukkers, als in Bezaleël, een Geeſt van wysheid en verſtand heeft ingeſtort, om een

Konſt

Digitized by Google

Konst van zo veel nut, tot Eere van Gods Naam, zo schielyk alom te verspreiden! Hoe weinig zulke bekwaame Luiden zoude men thans vinden?

Ik heb uit zeer veele Oude en Eerste Drukken verscheidene Aanteekeningen gemaakt en de voortgang der Konst uit de Boeken zelve opgespeurd en aangeteekend; noch onlangs heb ik ontdekt, dat 'er in de voorige zeventiende Eeuw te Leiden, in Holland, een zeer konstige Poinçonsnyder en Lettergieter, genaamd Arent Corsz. van Hogenacker, geweest is, wiens Stempels en Matryzen, bestaande in Hebreeuwsche, Rabbynsche, Romeinsche, Curcyssche, Geschreevene, Hoog- en Nederduitsche Schriften, Bloemen, Strikken, Noten en Vormen, den 14 April, des Jaars 1672, door de Wed. van Bartholomeus van Hogenacker, publyk te Leiden zyn verkogt. Die Konstenaar was my geheel onbekend; waarschynelyk is die Man de Letter-Stempelsnyder geweest voor de vermaarde Elzeviers.

Veel meer zoude ik van de Eerste Stempelsnyders en Lettergieters en van de Eerste Drukkers konnen zeggen: Ik heb my in dit Voor-Bericht bekort; in 't breede zal zulks by eene andere gelegenheid geschieden, en voornamentlyk van de uitmuntende Schriften van den Heer Fleischman. Wel is waar, wy hebben dien grooten Konstenaar door de Dood verlooren! Hy is niet meer; maar hy heeft ons een Schat van konstige Letteren nagelaaten: Die Konststukken zyn Onsterflyk! Hy leeft in dezelve tot aan 't einde der Eeuwen!

Voorts vind ik my verpligt nog te melden, dat de Meesterknecht en Directeur myner Lettergietery Jan Hellinx, zo wel als Fleischman, zyn Konst en Vlyt heeft aangewend, om deeze Gietery te helpen opbouwen; alzo het een wonder is voor 't Nageslacht, dat zulk eene formidabele Lettergietery in den tyd van maar ruim dertig Jaaren, tot zulk een volmaaktheid is gebragt, 't welk zonder medestand van eenen kundigen Directeur der Lettergietery anders niet had konnen uitgevoerd worden.

Uit

Digitized by Google

Uit groote achting voor Laurens Janſens Konſt heb ik in deezen Jaare op myne Plaats achter myn Huis, waarop myne Lettergietery het Uitzicht heeft, dien Grooten Koſter een Standbeeld van Hardſteen doen oprechten, en tot eene weêrgâ daar tegen over doen plaatſen een diergelyk Afbeeldſel van den Geleerden Hadrianus Junius, den eerſten en krachtigſten Verdediger der Uitvinding van de loffelyke Boekdrukkonſt binnen deeze Stad. Beide deeze Pronk-Beelden zyn Levensgrootte, ten voeten uit, op blaauw Arduinſteene Voetſtukken, voor en ter zyden met hunne Stam- en Stede-Wapens, beide gemaakt door den konſtigen Beeldhouwer A. F. Schobbens, te Antwerpen. Ter verciering van deeze Letter-Proeve heb ik dezelve door myne goede Vrienden, den Schilder Taco Jelgersma, laten uitteekenen, en door den Schilder en Plaatſnyder C. van Noorde in 't Koper doen brengen, en hier bygevoegd.

Deeze Gietery is van Bloemen en Cieraaden rykelyk voorzien; alle Soorten van Comporte-

menten, Finiſſen, Vignetten, Cieraad-Letteren &c. konnen daarmede gemaakt worden, naar de vernuftigheid van den Letterzetter, ten deele te zien aan de Lyſten, die om de Paginaas deezer Letterproef gezet zyn.

Tot gemak der Boekdrukkers heb ik alle de Bloemen en Cieraaden in de byzondere Corpſen, daarze op gegooten worden, verdeeld, die van yder Corpus gemerkt met No. 1, 2, 3 enz., op dat de Boekdrukkers de Bloemen en Cieraaden van yder Soort op de Nommer zouden konnen ontbieden; behoevende zy in hunne Brieven flechts te melden het Corpus en de Nommer, en het Getal of Gewicht van het geen ze begeeren.

Ik heb my in deeze Letterproef maar bediend, ten opzigte van de Letteren uit de Lettergietery van J. J. Schipper afkomſtig, van Proefjes, die voor veele Jaaren daarvan gemaakt zyn, en die beter hadden konnen wezen; ik heb de tyd niet gehad, om van die Schriften nieuwe Proeven te maaken; doch ik vinde my verpligt te zeggen, dat de meeſte béter zyn, dan ze zich alhier vertoonen.

Ein-

Digitized by Google

Eindelyk is onder het drukken van deeze Letterproef deeze Lettergietery met noch een Alphabeth vercierde en met Schaduw zeer fraai gesnedene Dubbelde Mediaan Romeinsche Capitaalen vermeerdert, waarvan twee Woorden op den Tytel van deeze Letterproef vertoond worden.

Voor het overige dient tot naricht aan alle Boekdrukkers, dat, wanneer zy Nieuwe Letteren willen laten gieten, omtrent welke de hoogte moet in acht genomen worden van eene andere Letter hunner Drukkery, om ze met malkanderen te kunnen gebruiken, zy nooit andere dan drie à vier stuks (m m m m) Onderkas-Letteren overzenden, vermits de Letter (m) de Basis is, waarnaar alle de te gietene Letteren, in alle de byzondere Schriften, op deeze Gietery, geregeld worden.

Indien de Letteren van deeze Letterproef, en voornamentlyk de DUBBELDE GARMOND GESCHREVENE LETTEREN, *waar mede dit Voor-Bericht gedrukt is, UL. behaagen, waar-*

Digitized by Google

waaraan geenzins twyffele, zo verwacht ik daar op uwe ordre; verzoekende altoos, zulks vroegtydig te doen, alzo men anders niet in staat is, wegens de menigte van aanzienlyke Drukkeryen, welke uit dit Magazyn haaren Voorraad opdoen, de nieuwe Schriften zo spoedig te leveren, als wel begeerd word. Ik zal altyd trachten de Eere en den Roem van deeze Gietery op te houden, en een iegelyk kan van de promptste bediening verzekerd zyn.

Ik blyf met achting,

Myn' Heeren,

UE. D. W. Dienaar

J. ENSCHEDE.

Haerlem
den 30 November 1768.

Digitized by Google

JOAN MICHAEL FLEISCHMAN.
Konstig Letter-stempel Snyder,
Geb: 1701 te Neurenberg,
Overl: in Amsterdam den 27 Mey 1768.

Digitized by Google

Digitized by Google

Groote opgeslagen Capitalen.

AB

Kleine opgeslagen Capitalen.

CEM

Paryſſe Capitalen.

Petit Canon.

BCEJF
AKQG

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Paragon Capitalen.
Paragon à deux Points.

ABCDE
FIGHJK
LMNOQ
RSWZÆ

Dubbelde Text Capitalen.
Petit Paragon à deux Points.

ABCDEFI
HJKLMSZ
GNOPQR,.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Auguſtyn Capitalen.
St. Auguſtin à deux Points.

ABCDEFGH
JKLMNOPW
QUIRSTVX
YZÆ-,;:.

Dubbelde Mediaan verbéterde Capitalen N°. 1.
Deux Points de Cicero.

ABCDEFGH
ISKLMNOP
QRJTUVW
XYZÆ-',;:.

Dubbelde Mediaan Capitalen N°. 2.
Deux Points de Cicero.

ABCDEFGHIJ
KLMNOPQRS
TVUWXYZ-,;:.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Deſcendiaan Capitalen.
Deux Points de Philoſophie.

A B C D E F G H I J
K L M N O P Q R S
T U V W Y Æ -’,;:.
1741.

Dubbelde Garmont Capitalen.
Deux Points Petit Romain.

A B C D E F G H I J
K L M N O P Q R S T
V U W X Y Z Æ -’,;:.

Dubbelde Gaillart Capitalen.
Deux Points de Gaillarde.

A B C D E F G H I J
K L M N O P Q R S T
V U W X Y Z Æ -,;:
1741.

Dubbelde Brevier Capitalen.
Deux Points de Petit Texte.

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T V W X Y Z Æ
1739.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paryſſe Capitalen Curcyf.
Petit Canon Italique.

A B D G
I J M T
Æ Œ Ç ;

Dubbelde Paragon Capitalen Curcyf.
Paragon à deux Points Italique.

A B D E F
H I N R S
Æ Ê É Ç ; '.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Text Capitalen Curcyf.
Petit Paragon à deux Points Italique.

ABCDEG
HIJKLP
TUXYZÉ

Dubbelde Auguſtyn Capitalen Curcyf.
St. Auguſtin à deux Points Italique.

ABCDEFGI
JKLMNOP
RSUZÆŒ:-.

Dubbelde Mediaan Capitalen Curcyf.
Deux Points de Cicero Italique.

ABCDEFGH
KMNTUVW
XZÇÆËÉ';:.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paryſſe Geſchaduwde Capitalen.

Dubbelde Paragon Geſchaduwde Capitalen.

Dubbelde Text Geſchaduwde Capitalen.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Auguſtyn Geſchaduwde Capitalen.

ABCDEFGI
HKLMNOS
PRTUVXY
ÉËËÈÊJÇ;,:-

Dubbelde Mediaan Geſchaduwde Capitalen.

ABCDEHJKM
LNOPQRSTW
XYZÆŒC;:,-.

Dubbelde Deſcendiaan Geſchaduwd-Gefigureerde Capitalen.

ABCDEFGHIJK
LMNOPQRSTUV
WXYZÆŒÉÈÊËÇ

NB. Deeze kunnen ook by de Geſchreven Letter gebruykt, en op dat Corpus gegooten worden.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paryſſe Canon Romein.
Gros Canon No. 1.

Regiam Magi-
ſtratum contr.
ABCDEF 12

Groote Canon Romein.
Fr. *Gros Canon.*
Engl. Two Lines Great Primer.

Ars Artium om-
nium Conſerva-
trix. HARLEMI. Ty

Groote Canon Curcyf.
Fr. *Gros Canon Italique.*
Engl. Two Lines Great Primer Curſiv.

Non inchoantibus
premium promit-
titur, ſed perſ: Æ

Digitized by Google

Digitized by Google

Kleine Canon Romein.
Fr. *Petit Canon.*
Engl. Two Lines Engliſh.
Hoogd. *Doppel Mittel Antiqua.*

Deum revereri & praecepta ejus obſervare: hoc eſt totum hominis. Virtute et Genio. abcd ABCDEFGHIJKL MNOPQRSTUVW YZÆ; ABCDEFGZJ Æ?:!

Kleine Canon Curcyf.
Fr. *Petit Canon Italique.*
Engl. Two Lines Engliſh Curſiv.
Hoogd. *Doppel Mittel Curſyf.*

Nos ad Patriam feſtinantes mortiferos Sirenum cantus ſurda aure tranſire debemus. Hieronimus. abcdefghijklmnopqrſtuv wxyz. , ;:'!??-

Digitized by Google

Digitized by Google

Aſcendonica Romein.
Fr. *Gros Parangon Romain.*
Engl. Double Pica Roman.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Antiqua.*

Quod quiſque in ano eſt, ſci
unt. Sciunt Id qui in Aurum
Rex reginæ dixerit : Sciunt
in ÆABCDEFGHIKLMN
([§†?✠eABCDEFGHIKLMNO

Aſcendonica Curcyf.
Fr. *Gros Parangon Italique.*
Engl. Double Pica Curſiv.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Curſiv.*

Cathedralium, Monaſteriorum,
ac omnium & ſingulorum beneficio-
rum, electivorum rerularium ſiFris
ABCDEFGHKLMNOPQRS.

Paragon Curcyf.
Fr. *Parangon Italique.*
Engl. Two Lines Pica Curſiv.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Curſiv.*

Quicunque vult ſalvus eſſe, ante omnia
opus eſt ut teneat Catholicam fidem:
Quam niſi quiſque integram, inviola-
tamque ſervaverit, abſque dubio in æter

Digitized by Google

Digitized by Google

Paragon Romein.
Fr. *Parangon Romain.*
Engl. Two Lines Pica Roman.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Antiqua.*

Alde Manuce mettoit ordinairement à ſes Impreſſions une Ancre entortillée & morduë d'un Dauphin. C'etoit pour ſignifier qu'il travailloit ſans relâche, & pourtant avec poids & jugement; ainſi qu'il dit Lui-même au Prince de Carpi dans la Preface à la Sphere de Proclus,

EFGHIJKNOQRTVWX
YZŒ ÆABCDEXYZ * * * ✠ ( )
1 2 0 Á È Î Ö Ũ ñ ỷ ℞ q̀ q̃ q́ ç ę (1)

Paragon Curcyf.
Fr. *Parangon Italique.*
Engl. Two Lines Pica Curſiv.
Hoogd. *Doppel Mittel Text Curſiv.*

Het loon word niet aan den beginnende belooft, maar het word aan de volhardende gegeeven.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paragon Curcyf.

Roterodama mihi tellus, natalis origo: Non poſtremi inter Batavas hinc nominis urbes: Me celebrant clarum famæ præconia magnæ: Barbaries per me ceſſit quòd finibus exul: Divinis dederim quòd lucem rebus amoenam, Et Latij imbuerim linguas ſermonis honore: BDLMR
abcdefghijlmnpqrſtuvxfia

Kleine Paragon Romein.

L'on commence par établir que ce n'eſt pas une choſe aiſée que de faire des expériences. ABCDEFH
abcdeſghijklmnopqrsſtuvwxyz æœ
ſiſiſtſſfiſlfiſſiffiſſlffiſhfbç áéíóú àèìòù

Kleine Paragon Curcyf.

At etiam literas, quas me ſibi miſiſſe diceret, recitavit homo & humanitatis expers, & vitæ communis ignarus. Æ
ABCDEFGHIJKç ä ö ü ſiſiſtſſffſl

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Romein op Paragon.

Lors qu'Aspaſie étoit concubine d'Artaxerxès. On ne ſauroit lui donner moins de vingt ans à la mort de Cyrus: elle avoit donc ſoixante - quinze ans lors qu'un nouveau Roi la demande comme une grace particuliere. z'ARUV

ABCDEFGHIJKLMNOP
QRSTUVWXYZÆ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1739.

Text Curcyf op Paragon.

Aspaſia, qui eſtoit fort âgée, & toutesfois très-belle, qui avoit eſté putain de ſon feu frere. Darius ſon fils en devint ſi fort amoureux, tant elle eſtoit belle nonobſtânt l'âge, qu'il

ÆABCDEFGHIKLNOP
Q R S T V W X Y Z U J
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1739.

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Romein.

Fr. *Gros Romein gros œil.*
Engl. Great Primer Roman.
Hoogd. *Tertia Antiqua.*

Lors qu'Aspaſie étoit concubine d'Artaxerxès : On ne ſauroit lui donner moins de vingt ans à la mort de Cyrus : elle avoit donc ſoixante - quinze ans lors qu'un nouveau Roi la demande comme une grace particuliere. PLTGA ABCDEFHIJKMNOQSU VWXYZÆ ÆABCDEFGHIJKL MMNOPQRSTUVWYZ ÇẼÕ℣℞ 12345678910†([¶§!?ą́ǫ́ı́ũm̃ñ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1739.

Text Curcyf.

Fr. *Gros Romain gros œil Italique.*
Engl. Great Primer Curſiv.
Hoogd. *Tertia Curſiv.*

Ciceron menagea toûjours Dolabella le plus doucement qu'il put. Il avoit ſans doute plus d'habileté que de fermeté, & il voioit que le parti de Pompée ſe ruïnoit de plus en plus par les contiuelles victoires de Jules ABCDEFGHIKLMNO PQRSTVWXYZ. UJÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1739.

Digitized by Google

Digitized by Google

Kleine Text Romein No. 2.

Vult tamen tibi Iuſtinianus, ut iſte curator præſte ſolemne jusjurandum apud Præfectum urbi, vel Præſidem, quo edicat omnia ſe re-
EeDEFGHIKLMNOPQVRSTVWVXZ: ABC
&GHIKLMNOPQuRSTVWXYZ,..:

Kleine Text Curcyf No. 2.

Eo miſit Rex Suecus Theodoricum Falckenburquum, adminiſtratoris adjuturum conatus; Joa neid inerat eommeatus, & rei tormentariæ Mag deburgum euravetr ABCDEFGHIJKL MNOPQRSTVUWXYZ Æ jasis ſt ſtw

Kleine Auguſtyn Romein.

Tardius aliquanto moleſtiuſque cum ORANGIO acta res eſt. Is enim recua ſcripſerat, Hollandis, Zelandiſque atque Burgundis Præfectum deſignaret quando ſe hiſce prefecturis ce
hijklmnopq ſstvuw ABCDEFGHI
ABCDEFGHIKLMNOP Q STVUXYZ Æ

Kleine Auguſtyn Curcyf.

Æadem, is admonenti Gubernatrici ut abiret Amſtelodamo, non modo non a paruerit, ſed etiam Miſſuma Gubernatrice Turrium a ſecretis pri urbe Protinus abſcendere, non Exaudito Re-
AABCDE FGHJIKLMMNOP

Digitized by Google

Digitized by Google

Auguſtyn Romein op Text.

Le Pape envoia des Députez au Duc de Baviere, & lui écrivit que ſon intention étoit que ſi Virgile étoit Prêtre, on le dégradât du Sacerdoce, & qu'on l'envoiât á Rome pour y &c ;:?!(§¶†]

ABCDEFGHILMNOPQRTW

XYZÆJU ABCDEFGHIKLNOPQ

RSTVWXYZUJÆ 1234567890

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Auguſtyn Curcyf op Text.

Nam mihi ſane diteſcendi opportunitates præclares reſpublica bene geſta præbuit, quum alias ſaepe, tum vero maxime ante hoc quadriennium, quando in Samnites, Lucanos, Bruttiosque conſul cum & ct ?? ! ! ſſ

ABDEFGHIKLMNOPQRS

VWXYZ ÆUJ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Digitized by Google

Digitized by Google

Auguſtyn Romein No. 1.
Fr. *St. Auguſtin Romain, Gros Oeil.*
Engl. Engliſh Roman.
Hoogd. *Grobe Mittel Antiqua.*

Erasme ecrit â Bilibaldus Pirkheymer en 1522. Plerique inſidiantur homini, propemodùm conjurati ut illum perdant. Ubi quid novi operis prodit, quod putent fore vendibile, mox unus atque alter ſuffuratus ex ipſius officinâ exemplar, excudit ac venditat minimò. Interim Frobenius immenſam pecuniam impendit in Caſtigatores, frequenter & in Exemplaria. Huic iniquitati facilè ſuccurretur, ſi fiat Imperatorium ÃẼÕÕẼÇÇ () [*] !!! ?? §*§ †† ¶¶ ħ ¢ ¤ ¤ ¢ ¢ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ¤ ãẽĩõm̃ñ ABCDEFGHIXYZÆABCDEFGH & ct æ œ k w ỷ ℞ ⁹ ç ê 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 : ;

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Auguſtyn Curcyf.
Fr. *St. Auguſtin Italique.*
Engl. Engliſh Curſiv.
Hoogd. *Mittel Antiqua Curſiv.*

Totum meæ pondus injuriæ Romanis auribus intimare ſtudebo, & tam Epiſcopum quam Canonicos, quoniam primum judicium de illo qui in me malus extitit mutare machinati ſunt, quantum potero perurbabo, ac
ABDEFGHIJKLMNOPQR
STUVWXYZÆ & ct

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Digitized by Google

Digitized by Google

Auguſtyn Romein No. 2.
Fr. *St. Auguſtin Romain, petit Oeil.*
Engl. Engliſh Roman.
Hoogd. *Kleine Mittel Antiqua.*

Commentateurs d'Ariſtote auroit tout autrement répondu à la queſtion de l'Impératrice, que ne fît Pierre. Il auroit ſoutenu que le bien public demande & qu'en cette action là, autant & plus qu'en aucune autre.

13467890 ℞ ℣ [†] * ¶ ?) ABCDEFGHJ
KLMNOPQRSTUVWXYZÆ
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1732.

Mediaan Romein op Auguſtyn.

Le traître dont parle Suger étoit un homme que le Roi d'Angleterre avoit comblé de bienfaits, & qui ne laiſſa pas de s'engager dans une conſpiration contre ſon maître; il en fut quitte pour ſon ſexe & pour ſes yeux, & n'en fut point pendu ainſi qu'il le méritoit. Ç Ā ¶ § ℣
ÆBCDEFGHIJLMNOPQRSTUV
WXYZ 1234567890 ꝛ ꝟ ꝗ ħ Õ Ẽ ℞ *
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1736.

Mediaan Curcyf op Auguſtyn.

Et que cela fût jugé indigne de la gravité & de la Majeſté d'un Roy: d'autant plus que la choſe ſe faiſoit publiquement & devant un grand monde.

ABDFGHILMNOPQRSTVWX
YZÆUJ & ct ã ẽ ĩ õ ñ m̃

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mediaan Romein.
Fr. *Cicero Romain.*
Engl. Pica Roman.
Hoogd. *Cicero Antiqua.*

COLONNA (VICTORIA) Dame illuſtre & ſavante. Voiez VICTORIA COLONNA. André cite mépriſe à Rivet. Nous marquons une Lettre ce l'a copié en pluſieurs endroits. Voſſius ne croit point prétend que cet Archevêque de Florence. JAQUES COLUMNA, Dominicain & Hiſtorien a Florence l'a citée quelquefois. Poſſevin parle Antonin, Archevêque de d'un & il jusqu'à l'an Colophonienne. La nomme auſſi attribuelle de quelques Oracles en Vers &c. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1736.

Mediaan Curcyf.
Fr. *Cicero Italique.*
Engl. Pica Curſiv.
Hoogd. *Cicero Curſiv.*

Il s'en informa à Pomponius Atticus qui ne put l'en bien inſtruire. Il vouloit ſavoir ſi Rutilie étoit morte avant ou après ſon Fils. Rutilia vivo ne C. Cotta filio ſuo mortua ſit, an mortuo? Pertinent ad eum librum quem de luctu minuendo ſcripſimus. Dans une autre Lettre il ſe ſert de ces paroles; de Rutilia, quoniam videris dubitare, ſcribes ad me cum ſcies, ſed quam primum. La Note de Corradus eſt trop curieuſe pour ne devoir pas être rapportée: Mortuo mortua eſt quod mirum?!
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T
V U W X Y Z Æ. â ê î ô û ä ë ï ö ü
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mediaan Romein No. 2.

Flavius Vespasianus duos reliquit filios, Titu majorem & Domitianum juniorem. Titus Patri in imperio suc adeo laudatus & amatus propter singularem humanitatem iustitiam & benificentiam, ut amor & deliciæ generis humani dictus sit. Cœpit & imperare Anno Christi, impe t u v x y z. æ œ A B C D E F G H I K L M N O P Q R

Mediaan Curcyf No. 2.

Interea Herbpoli, Sueinfurtti, Kitziugæ confluxerant auxiliares Suecotum, Saxonicæ, Hassiacæ copiæ, ut exercitum efficerent millium: Quæ medio Augusto conjuncta castris regiis, non tantum æquarunt vires, sed & audaciam cinvere ultro lacessendi Cæsariones,

Dessendiaan Romein op Mediaan.

Quæ omnia, & quod deinceps adjecturus sum, variis ab auctoribus tradita, conquiri exponique non inconveniens nec inutile judicavi: quo virorum, quibus fulta res Romana per durissimos casus ad imperii gloriaeque incomparabilem magnitudinem pervenit,

ABCDEFGHILMNOPRSTVWXYZ
JUÆ 1234567890 ℞?℣†*ſſœſt&ct
[ABCDEFGHIKLMNOPQSTVWXYZJUÆ) ℞

J. M. Fleischman sculpsit. 1734.

Dessendiaan Curcyf op Mediaan.

Quare cum ista paupertate mea, & aliis opulentissimis hominibus, & te quoque ipso me copiosiorem esse judicio. Nam ego tantum habeo, ut plus non desiderem: tu, nisi Epirum & cetera, quae tenes, possidens in opem te esse crederes, in Italiam trajecisses? Sed pulchram facultatem beneficia hominibus dandi praestat

ABCDEFGHILMNOPQRSTVWXYZ
ÆJU ſb&ct æœſſlffiſſiffi ęç [ ]?;;!!:**

J. M. Fleischman sculpsit. 1734.

Digitized by Google

Digitized by Google

Deſcendiaan Romein, Eerſte Schrift.

Fr. *Philoſophie Romain.*
Engl. Smal Pica Roman.
Hoogd. *Deſſendian Antiqua.*

Il y a des gens qui les eſtiment beaucoup; quelques Proteſtans mêmes les louent. Mr. Arnoldus indique pluſieurs Paſſages des Ecrivains Catholiques qui ont admiré Rusbroch. Mais il ne devoit pas mettre de ce nombre François Swertius. Apparemment ce qui l'a brouillé eſt de s'être ſouvenu qu'il y a un Livre intitulé Athenæ Batavæ, &c. ſſl ffl ſſi ffi A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z: ? Æ

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 § * † !

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1734.

Deſcendiaan Romein, Tweede Schrift.

At etiam literas, quas me ſibi miſiſſe diceret, recitavit homo & humanitatis expers, & vitæ communis ignarus. Quis enim unquam, qui paulum modo bonorum conſuetudinem noſſet, literas ad ſe ab amico miſſas, offenſione aliqua interpoſita, in medium protulit, palamque recitavit? Quid eſt aliud, tollerere è vita vitæ ſocietatem, quam tollere amit

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1753.

Laatſte Deſcendiaan Romein, Derde Schrift.

Imprimis Marcum Tullium opponebat, cuius Oratio optima fertur eſſe quæ maxima. Pleriſque enim orationibus longiore tractu vis quædam & pondus accedit. Utque corpori ferrum. Sic oratio animo non ictu magis quam mora imprimitur. Videmus, ut ſtatuas ſigna, picturas, hominum denique multorumque animalium formas, arborum etiam, ſi modo ſint decoræ, Nihil magis, quam amplitudo commendet: idem orationibus evenit: quinetiam voluminibus autorita- AB CDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZÆJ.

ACDEHILMNOPSTUY 1761.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1761.

Digitized by Google

Digitized by Google

Deſcendiaan Curcyf, Eerſte Schrift.

Fr. *Philoſophie Italique.*
Engl. Smal Pica Curſiv.
Hoogd. *Deſſendian Curſiv.*

Ciceron menagea toûjours Dolabella le plus doucement qu'il put. Il avoit ſans doute plus d'habileté que de fermeté, & il voioit que le parti de Pompée ſe ruïnoit de plus en plus par les continuelles victoires de Jules Céſar. Il craignoit apparemment que le vainqueur ne ceſſât enfin d'uſer de clémence, & ne ſe défit de ceux qui avoient à l'ame républicaine, avec des talens capables de le traverſer. Te intuens, Dolabella, qui es mihi cariſſimus, non poſſum de utriusque veſtrum errore reticere. Dicerem, &c.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVWX
YZJUÆ 1234567890j:;?!çkwxyzæœ
âéîôû äëïöü àèìòù ſtſſfſiflffiffl

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1734.

Deſcendiaan Curcyf, Tweede Schrift.

L'on commence par établir que ce n'eſt pas une choſe aiſée que de faire des expériences. Cette occupation que même des ſavans ont traité de frivole & de puerile, demande beaucoup d'art, beaucoup de fineſſe & de ſagacité d'eſprit. Elle veut ſur-tout qu'on ait renoncé à ce je ne ſai quoi de faux que chacun met dans ſa manière favorite d'enviſager les objets extérieurs Un
ABCDEFGHIJKLMNOPQRST
VUWXYZÆ âéîôû äëïöü.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1753.

Garmond Romein op Deſcendiaan.

L. Guicciardin geeft van Haerlem dit Getuigenis: In deeze Stad is allereerſt uitgevonden de Konſt van de Boekdrukkerye, en de wyze van Letteren te gieten; gelyk men die tegenwoordig geheel Europa door is gebruikende. Maar alzo de Vinder quam te ſterven, eer de Konſt in haar kracht en volkomenheid noch was, zo is zyn Dienaar (zo men zeid) tot Mentz gaan woonen, alwaar hy deze nootwendige Weetenſchap in 't licht brengende, blydelyk ontfangen is.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1736.

Digitized by Google

Digitized by Google

Groote Garmond Romein.

Sed pro ſuæ libito voluntatis omnium & ſingulorum tam Eccleſiarum Patriarchalium, Metropolitanarum, Cathedralium, Monaſteriorum, ac omnium & ſingulorum beneficiorum, Electivorum Regularium & Sæcularium, quàm aliorumcumque Regni Franciæ, ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆABCDEFGHKLMOPQRSTVWXYZJU. ſtſſffſſflſſſffl‡†§ abcdefghijklmnopqrſstuvwxyz

Garmond Romein No. 1.

Fr. *Petit Romain.*
Engl. Long Primer Roman.
Hoogd. *Corpus Antiqua.*

Lors qu' Aspaſie étoit concubine d'Artaxerxès. On ne ſauroit lui donner moins de vingt ans à la mort de Cyrus: elle avoit donc ſoixante-quinze ans lors qu'un nouveau Roi la demande comme une grace particuliere, & lors qu'un Roi à qui elle avoit appartenu cinquante-cinq ans ne put ſe réſoudre à la céder; il faloit donc qu'à cet âge-là elle eût encore beaucoup de charmes. Cela n'eſt-il pas extraordinaire? Peut-on s'imaginer ſans rire qu'une femme de près de quatre-vingts ans ſoit faite Prêtreſſe, afin qu'aucun homme n'en puiſſe jouïr? A-t-on beſoin alors d'être enga-

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ.
ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ.1234566890

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1736.

Garmond Curcyf No. 1.

Fr. *Petit Romain Italique.*
Engl. Long Primer Curſiv.
Hoogd. *Corpus Antiqua Curſiv.*

eut, celle qu'il aima le plus fut Aspaſia, qui eſtoit fort âgée & toutesfois très-belle, qui avoit eſté putain de ſon feu frere, Darius ſon fils en devint ſi fort amoureux, tant elle eſtoit belle nonobſtant l'âge, qu'il la demanda à ſon pere en partage, auſſi bien que la part du Royaume. Le pere, pour la jalouſie qu'il en eut, & qu'il participât avec lui de ce bon boucon, la fit Prêtreſſe du Soleil; d'autant qu'en Perſe cet-j'entens mieux la Magie, je bois mieux que lui, & je poromieux le vin que lui (29). *C'eſt un efféminé, c'eſt un patron, il ne monte pas à cheval lors même qu'il va à la chaſſe,*

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1736.

Digitized by Google

Digitized by Google

Kleine Garmond Romein No. 2.

Ex Hadriani Junii Batavia. Habitavit ante annos centum duodetriginta Harlemi in aedibus ſatis ſplendidis (ut documento eſſe poteſt fabrica quae in hunc usque diem perſtat integra) foro imminentibus e regione Palatii Regalis, Laurentius Joannes cognomento Aedituus Cuſtosve, (quod tunc opimum et honorificum munus familia eo nomine clara haereditario jure poſſidebat) is ipſe qui nunc laudem inventae artis Typographicae recidivam juſtis vindiciis ac ſacramentis repetit, ab aliis nefariae poſſeſſam et occupatam, ſummo jure omnium triumphorum laurea maiore donandus. Is forte in ſuburbano nemore ſpatiatus (ut ſolent ſumpto cibo aut feſtis diebus cives qui otio abundant) coepit faginos cortices principio in literarum typos conformare, quibus inverſa ratione ſigillatim chartae impreſſis verſiculum unum atque alterum animi gratia ducebat, nepotibus generi ſui liberis exemplum futurum. ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXY

ZÆ ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

1234567890 áéíóú àèìòù âêîôû äëïöü§*?!;-,.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1763.

Kleine Garmond Curcyf No. 2.

Quod ubi feliciter ſucceſſerat, coepit animo altiora (ut erat ingenio magno et ſubacto) agitare, primumque omnium atramenti ſcriptorii genus glutinoſius tenaciusque, quod vulgare lituras trahere experiretur, cum genero ſuo Thoma Petro, qui quaternos liberos reliquit omnes ferme conſulari dignitate functos (quod eo dico ut artem in familia honeſta et ingenua, haud ſervili, natam intelligant omnes) excogitavit, inde etiam pinaces totas figuratas additis characteribus expreſſit: quo in genere vidi ab ipſo excuſa Adverſaria, operarum rudimentum paginis ſolum adverſis, haud opiſtographis, is liber erat vernaculo ſermone ab auctore conſcriptus anonymo, titulum præferens, Speculum noſtrae ſalutis: in quibus id obſervatum fuerat inter prima artis incunabula (ut nunquam ulla ſimul et reperta et abſoluta eſt) uti paginae averſae glutine commiſſae cohaereſcerent, ne illae ipſae vacuae deformitatem adferrent.

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVWXYZÆ?;:

& ct æ œ fi fl ffi ffl ft ſt ff fl ft ſt ffl á é í ó ú à è ì ò ù â é î ô û ä ë ï ö ü

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1763.

Digitized by Google

Digitized by Google

Galjart Romein, Courant-Letter, No. 1.

Den 2 Juny, 1768, 's avonds was op het Stadhuis te Amſterdam een allerprachtigſt Ball, 't welk door de Wel-Ed. Groot Achtb. Heeren Burgemeeſteren en Regeerders dier Stad aan en ter Eere van hunne Doorluchtige en Koninglyke Hoogheden werdt gegeeven; waarop, behalve deeze Doorluchtige Perſoonaadjen en hun byhebbend Gezelſchap en Gevolg, tegenwoordig waren de Prins van Heſſen-Kaſſel, de Prins van Lambeſc, Groot-Stalmeeſter van Frankryk, de Ambaſſadeur van Spanje, Marquis del Puente Fuerte, benevens nog verſcheidene andere Grooten; en voorts alles wat 'er aanzienlyk en van Rang van beide de Sexen in deeze Stad was, waartoe over de 1400 Biljets uitgedeeld waren. Het is onmooglyk eene volleedige Beſchryving en volkomen Denkbeeld te geven, aan iemand die 't zelve niet aanſchouwd heeft, van al de Luiſter, Pracht en Vermogen, welke daarby elkander gezien werden. De Zaal was met over de 8000 Lampions, altemaal van Waſch met differente kleuren, verligt; alle de orde volgende van de twee boven elkander ſtaande Bouwordes, welke in dit Gebouw plaats hebben. De Pilaſters waren omſlingerd met Guirlandes, die met roode Lampions waren geïllumineerd. De Feſtonnen onder de Venſters waren in 't Groen, en de beide Deurgeſtellen aan de Groote Trap en het Portaal van Schepens-Kamer, van onder tot boven met Ligten van allerlei Kleuren. De Architraaf en Cornis waren insgelyks met Ligten gantſch doorgaande bezet. De Orcheſten waren Feſtonsgewys geïllumineerd, en pronkten in hun midden met het Stads-Wapen. De Koſtbaarheid van Kleederen, Juweelen en allerlei Soorten van Verſierſelen, waarin ieder der Aanweezenden heeft trachten uit te blinken, is onbeſchryflyk. Amſterdam heeft nooit zodanig eene Vertooning binnen zyne Wallen gezien als deeze. 1234567890.

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1745.

Galjart Curcyf, Courant-Letter, No. 1.

Saturdag, den 4 dito, zynde de dag tot het vertrek van hunne Doorluchtige en Koninglyke Hoogheden beſtemd, kwamen de Heeren van de Regeering met hunne Vrouwen, ten half 8 uuren op het Stadhuis, en na dat dezelve van de Hoog-Vorſtlyke Perſoonen Affcheid genoomen hadden, nam het Hooge Gezelſchap ten acht uuren de Reis aan, onder het ſpeelen der Klokken enz. Zo dra de Train tot voor de Utrechtſche Poort genaderd was, nam zyne Doorluchtige Hoogheid van de vier Heeren Kolonellen op eene zeer vriendelyke wyze Affcheid, en reed vervolgens tot aan de Beerebyt: Aldaar uitgetreeden zynde, namen hunne Doorluchtige en Koninglyke Hoogheden ook een zeer minzaam en teder Affcheid van de Heeren van de Regeering, ſtapten in de Jagten, en vertrokken over Weeſp na Zuylen. In den Amſtel zag men alle de Plaiſier-Jagtjes en Boejers met volle Zeilen, onder hunne Kommandanten in Linien geſchaard, om hunne Hoogheden te ſalueeren, gelyk ook uit het Geſchut van de Stad geſchiedde enz.

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1763.

Digitized by Google

Digitized by Google

Galjart Romein No. 2.

Engl. *Bourgeois Roman.*
Hoogd. Bourgeois Antiqua.

Ce ne fut pas encore tout ce que les Athéniens y perdirent. B Une autre Flotte de cinquante voiles qu'ils envoyoient au ſecours de leurs gens aſſiégés, entra dans une des bouches du Nil fort peu de tems après que la place eut été rendue, dans le deſſein d'aller les dégager, ne ſachant encore rien de ce qui étoit arrivé. A peine y étoit-elle entrée, que la Flotte de Perſe qui tenoit la me vint l'y attaquer par derriére, pendant que l'Armée lui faiſoit des décharges de traits de desſus les bords de la riviére Il n'en éche pa que quelques Vaiſſeaux, qui percérent au travers de la Flotta ennemie, & tout le reſte y périt. Ainſi finit la funeſte guerre qu

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ [†]. ? ! §
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t v u w x y z æ. 1234567890.
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1740.

Galjart Curcyf No. 2.

Engl. *Bourgeois Curſiv.*
Hoogd. Bourgeois Curſiv.

Le Pape Pie IV. ſouhaita, vers le milieu ſeiſiéme ſiécle, que l'on fit un choix des plus belles Fables d'Eſope & d'autres anciens Auteurs, pour les faire mieux gouter aux jeunes gens, & pour les leur faire mieux retenir. Il chargea de l'execution de ce deſſein un des plus habiles Humaniſtes de ſon tems, nommé Faërno. On n'avoit pas alors les Fables de Phedre, qui ne parurent que vint ans après, comme il ſe reconnôit par la Lettre de l'un des Meſſieurs Pithou à ſon frere & par celle de M. Rigaut a M. de Thou. Faërne, obeiſſant a l'ordre du Pape, n'avoit aucun excellent modéle, qu'il put imiter, & la mort précipitée ne lui laiſſa pas le loiſir de revoir ſon ouvrage, & de le mettre au point
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z.
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1735.

Groote Brevier Romein.

Fr. *Petit Texte, Gros Oeil.*

Je ſai ce qu'eſt Lucrece, elle eſt ſage & discrette, A lui faire préſent mes efforts ſeroient vains, Elle a le cœur trop bon: mais ſes gens ont des mains; Et, bien que ſur ce point elle les de ſavoue, Avec un tel ſecret leur langue ſe dénoue, Ils parlent, & ſouvent on les daigne écouter. A tel prix que ce ſoit, il m'en faut acheter. Si celle-ci venoit qui m'a rendu ſa lettre, Après ce qu'elle a fait j'oſe tout m'en promettre; Et ce ſera hazard fi, ſans beaucoup d'effort, Je ne trouve moyen de lui payer le port. CLITON. DOANTE. Certes, vous dites vrai, j'en juge par moi-même, Ce n'eſt point mon humeur de refuſer qui m'aime; Et, comme * † ‡ § 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ.
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t v u w x y z æ. ? !-
J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1740.

Digitized by Google

Digitized by Google

Brevier Romein.

Fr. *Petit Texte.*
Hoogd. Brevier Antiqua.

J'ai promis dans l'Article du Maréchal d'Ancre de parler ici des réflexions de Balzac, ſur une penſée de Malherbe qui reſſemble à celle de Claudien: je m'aquitte de ma promeſſe. Il eſt vray qu'on parloit ainſi, avant que la Religion Chrétienne eût reformé le langage. On accuſoit les Dieux de tout le mal que faiſoient les hommes. La Providence divine étoit priſe tous les jours à partie, par quelqu'un qui ſe plaignoit que les choſes du Monde n'alloient pas comme il eut voulu. Ce Tyran heureux porte témoignage contre Dieu. C'eſt un ancien mot allegué par vôtre Ciceron; Et il n'eſt rien de ſi vulgaire dans les Vers des Poëtes Payens, que le crime de leurs Dieux, &c.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ.
a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t v u w x y z æ. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 * ? †

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1735.

Brevier Curcyf.

Fr. *Petit Texte Italique.*
Hoogd. Brevier Curſiv.

Il cauſa mille chagrins à Ciceron.] *Pour ne pas répéter ce que j'ai dit dans l'Article de Dolabella, touchant les nouvelles Tables qu'il propoſa en faveur des gens endettez, je me contente de rapporter une ou deux preuves du chagrin de ſon beau-pere. O dit! s'écrie-t-il dans une Lettre à Atticus, generum ne noſtrum potiſſimum, ut hoc, vel tabulas novas. Quod me audis, dit-il dans une autre Lettre, fractiorem eſſe animo, quid putas, cum videas acceſſiſſe ad ſuperiores ægritudines præclaras generi actiones? C'étoit un jeune homme qui s'étoit mal comporté. Cœlius le fit entendre adroitement à Ciceron, lorſqu'il le félicita ſur ce mariage: je rapporterai ſes paroles, parce qu'elles contiennent le compliment que l'on feroit aujourd'hui en pareil cas. On excuſeroit le paſſé ſur la jeuneſſe, &c. áéíóú äëïöü áéíóú àèìòù ﬁ ﬂ ﬀ ﬁ ﬂ ﬃ ﬄ æ k w ß &*

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V W X Y Z. J U Æ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1735.

Collonel Romein.

Religio, cauſæque viam non ſponte ſequebar, Alterius, vacuo quæ currere ſemina motu affirmat, magnumque novas per inane figuras fortuna non arte, regi: quæ Numina ſenſu ambiguo vel nulla putat, vel neſcia noſtri. Abſtulit hunc tandem Rufini pœnat umultum, abſolvitque Deos. Jam non ad culmina rerum injuſtos creviſſe queror: Ut lapſis graviore

Depuis Conſtantin même, & ſous les enfans de Théodoſe, il y a des exemples de ces blaſphèmes Poëtiques, & de cette profane liberté. Si Rufin n'eût été puni de ſes crimes, on alloit appeller les Dieux en Juſtice, comme fauteurs & complices de Rufin: Un de nos Poëtes a dit je ne ſçay quoi de ſemblable; mais en vérité d'une excellente maniére, & ſa copie paſſe tous ſes originaux, &c. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0. §[ﬃ ﬄ ﬁ ﬂ

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t v u w x y z æ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1735.

Digitized by Google

Digitized by Google

Collonel Curcyf.

Ciceron menagea toûjours Dolabella le plus doucement qu'il put. Il avoit ſans doute plus d'habileté que de fermeté, & il voioit que le parti de Pompée ſe ruinoit de plus en plus par les continuelles victoires de Jules Céſar. Il craignoit apparemment que le vainqueur ne ceſſât enfin d'uſer de clémence, & ne ſe dé de ceux qui avoient à l'ame républicaine, avec des talens capables de le traverſer. Te intuens, Dolabella, qui ea mihi carimus, non poſſum de utriusque veſtrum

Æ A B C D E G H I J K L M N O P Q R S T U V W X T Z

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Joly Romein No. 1.

Ce ne fut pas encore tout ce que les Athéniens y perdirent. B B. Une autre Flotte de cinquante voiles qu'ils envoyoient au ſecours de leurs gens aſſiégés, entra dans une des bouches du Nil fort peu de tems après que la place eut été rendue, dans le deſſein d'aller les dégager, ne ſachant encore rien de ce qui étoit arrivé. A peine y étoit elle entrée, que la Flotte de Perſe qui tenoit la me vint l'y attaquer par derriére, pendant que l'Armée lui faiſoit des décharges de traits de deſſus les bords de la Rivière. Il n'en échappa que quelques Vaiſſeaux, qui percérent au travers de, &c.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZJÆ ç ç

ABCDEFGHIKLNOPQRSTUVWXYZJÆ 1234567890.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Joly Romein No. 2.

Quam neceſſario ſit futuris Juriſconſultis Inſtitutionem Imperialium diligens, Amice. Sunt totius Juriſprudentiæ primiordia. Rippe non tantum Iuris antiqui : ſed & Novi ; continent compendium. Utriuſque Juris cognitio quidem utilis ; ſed hujus magis eſt neceſſaria. Proinde cum multa ab Imperatore in inſtitutionibus ſuis poſitive ut loquuntur plurima tantum proponantur narrative ; illa rubrica ab his ſun abſcindenda ; Abſciſſa Memoriæ

Chr. van Dyk ſculpſit.

Joly Curcyf No. 1.

Ce ne fut pas encore tout ce que les Athéniens y perdirent. B. B. Une autre Flotte de cinquante voiles qu'ils envoyoient au ſecours de leurs gens aſſiégés, entra dans une des bouches du Nil fort peu de tems après que la place eut été rendue, dans le deſſein d'aller les dégager, ne ſachant encore rien de ce qui étoit rien arrivé. A peine y étoit elle entrée, que la Flotte de Perſe qui tenoit la me vint l'y attaquer par derriére, pendant que l'Armée lui faiſoit des décharges de trait s de deſſus les bords de la Rivière. Il n'en échappa que quelques Vaiſſeaux, qui percédent au, &c. ----

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V W X T Z Æ J ſſ ſt ſi ſi ß & & æ œ ù

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1738.

Joly Curcyf No 2.

Jam pervenimur ad quintam & ultimam queſtionem qua eſt de criminibur Regis Caroli, tu conſtare poſſit Jure an iniutia ſit damnatur. Nullum crimen eſſe ex quo ille qui eſt condemnati Potiur quippe pronum & effet pronuntiare iniuſuim illud & iniquum, immo & ipſiſſu omnino in patricidiumſtuſſe judicium cui ſuccubuit. Cæterum quo A B C D E F G H I K L N O P Q R S T V U W X T Z. a b c d e f g h i j k l m n o p q r ſ s t v u w x y z.

Chr. van Dyk ſculpſit.

Nonparel Romein.

Fr. *Mignonne Romain.*

Ce mouvement aiant ôté aux Alliés toute eſpérance de pouvoir combattre, il fut réſolu de bombarder l'Ennemi. On exécuta cette réſolution dès le meme ſoir. Les Danois en firent de meme à l'aide de ſeize Mortiers. Cette manière de faire la Guerre n'étoit pas du goût du Roi. On apprit qu'on ſe tourmentoit en vain, & qu'il n'y avoit pas moyen d'attaquer, l'Ennemi avec avantage. Cette nouvelle fit changer de réſolution au Roi. Il prit ce, & m

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ 1234567890

abcdefghijklmnopqrſtuvwxyz. ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1735.

Digitized by Google

Digitized by Google

Nonparel Curcyf.

*Ego vero quum ceteros Romanos omnes amicos habere expeto, tum præsertim te, C. Fabrici, quem inter ceteros civili militarique virtute præstantissimum esse judico Unum deesse tibi indignor, quod, re familiari angustiore utens, debitum magnis viris splendorem tueri minime potes. Sed hanc fortunae injuriam ego diutius tibi molestam esse non patiar, daboque auri arbentique facti & infecti eam copiam, qua ditissimorum quorumque census facile vincas. Hoc enim in primis fortunaeque meae, &c. ũ ñ ũ m̃ abcdefghijklmnopqrſstuvwxyz. áéíóú àèìòù âêîôû äëïöü ăĕĭŏŭm̃ñ [ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ] (& ct æ œ ſt ſi ſi ſl ſſ ff ffi ſſi ſſl ſb ſh ç ; : * ; ! ?)*

J. M. Fleischman sculpsit. 1735.

Engelse Nonparel Romein.

The preparations of the heart in man, and the answer of the tongue is from the LORD. A the ways of a man are clean in his own eyes: but the LORD weigheth the spirits. Commit thy works unto the LORD and thy thoughts shal be established. The LORD hath made all things for himself: yea, even the wicked for the day of evil. Every one that is proud in heart, is an abomination to the LORD: though hand join in hand, he shal not be unpunihed ORD abcdefghijklmnoprsſtuvwxyzthſhſiſi 1234 BffiABCDEFGHI

Engelse Nonparel Curcyf.

By mercy and truth iniquity is purged; fear of the Lord, men depart from evil. When a mans ways please the Lord, he maketh even his enemies to be at peace with him. Better is a little with righteousness, then great revenues without right. A mans hearth deviseth his way: but the Lord directeth his steps. A divine sentence is in the lips of the king: his mout transgresseth not in judgement I is an abomination to kings to commit wickedness: for the throne is established by righteousness. ABCDEFGHIJKLMNOPQRST V UW X TZ, abcdefghij

Parel Romein No. 1.

Fr. *Nonpareille Romain.*

Des que les Satyres de L. Sectanus eurent été répandues dans le Public, elles y produisirent l'effet qu'on devoit naturellement en attendre. La malignité ordinaire au cœur humain fait presque toûjours recevoir avec empressement ces sortes d'Ouvrages, pour peu qu'il y ait de sel & d'esprit. On les lit avec avidité. Chacun y entend finesse. On y reconnoit Totaque victori tellus inventa pateret: Præbebat longam, nugari certa, querelam bellua. Cognati nimirum gentibus illis, Dissimilesque parum, vexabt hospidis æes simioli; &c. deusis miscebat omnia turmis, pejores mutilis cantoribus, & parasitis. Quid fieret? Nugas & ludicra ferret Iberus? Sed non ad cædem visum est sævire. Quid ergo? 1234567890. abcdefghijklmnopqrſstuvwxyz. ſi ſi ſſi ſſi ſſl ſl ſt ſſ ſſ ſl ſl (* †) [§] ʒ ſb ℞ • • ✝ ã ẽ ĩ õ ũ m̃ ñ ę ç ç ç ç á é í ó ú ä ë ï ö ü ? ' ! ; - á é í ó ú à è ì ò ù ABCDEFGHIJK LMNOPQRSTVUWXYZÆ. ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ.

J. M. Fleischman sculpsit. 1737.

Parel Romein No. 2.

Dicet aliquis ex vobis; Quomodo resurgent mortui? & quali corpore venient? Stulte, semen quod tu seminas, si non moriatur, non reviviscit. Et in quod seminas, nequaquam illud corpus quod futurum est seminas, sed granum nutum tritici aut hordei, aut reliquorum seminum. DEUS autem datei corpus quemadmodum vult: & unicuique ex feminibus corpus naturæ suæ Nequaquam enim omne corpus est æquale, aliud enim est corpus Hominis, & aliud bestiæ, aliud volatilis, & aliud piscium. Et sunt corpora cœlestica, sunt corpora terrestria. Sed alia est gloria cœlestium, & alia terrestrium. Et alia est gloria Sol, alia est gloria Lunæ, alia gloria stellarum. stella excellentior est stella in Æ ABCDEFGHJIKLMNOPQRSTVUWXYZ. &wffyſſzjſi"ſſl* ſb?ſſiçſſiçſſi;ſſl!ÿ℞ 1342567098 Æ ABCDEFGHJIKLMNOPQRSTVUWXYZ áéíóú àèìòù âêîôû äëïöü ãẽõũm̃ñ-

J. M. Fleischman sculpsit. 1761.

Parel Romein No. 3.

Philippus dixisse dicitur, non se illum sua sententia pro consulibus mittore. Tan ta in eo relpublica bene gerenda spes constituebatur, ut duorum consulum munus unius adolesentis virtuti committe retur. quid tam singulare, qnæ ut ex senatuscon sulto legibus solutus, consul ante fieret iu quam ullum alum magistratum per leges capere licuisset, quid tam incrediibile, id quam ut iterum eques Romanus ex ttium vidimus. Atque hæc tot extempla, tanta, ac tam nova, prefecta sunt in eundem hoinem a C. Catulo atque hominum ejusdem dignitate amplissime aut refte. sciqua, oo AB C D E G H K I L M N O Y X W & PrRorowr TZ -& h l k &

Chr. van Dyk sculpsit.

Digitized by Google

Parel Curcyf No. 1.

Parmi les Manuſcrits de Mr. le Conſeiller Ranchin, il y en a un de Martinus Polonus de geſtis Pontificum & Imperatorum; ſur lequel on fait cette Note: Lexemplaire eſt beau, & il y eſt parlé de la Fable de la Papeſſe Jeanne; mais j'en ai un autre exemplaire, dont le caractère paroît encore plus ancien, où il n'en eſt fait aucune mention. Je ne parlerai plus que d'un Manuſcrit de la Bibliothèque du Louvre, intitulé: Theſaurus Regiæ Franciæ, acquiſitionis Terræ Sanctæ de ultra mare, nec non ſanitatis corporis ejus, & vitæ ipſius prolongationis, ac etiam cum cuſtodia propter venenum. Le Manuſcrit paroît original. L'Auteur ſe nomme, & marque le tems auquel il a écrit, dans une eſpèce de Préface, que l'on rapporte: 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

a b c d e f g h i j k l m n o p q r ſ s t u v w x y z æ œ ß ﬁ ﬂ ﬀ ﬃ ﬄ ﬅ ﬆ [ſ] (*) † ‡ ; ·

ā b̄ c d ē f ḡ ū n̄ h ī t̄ l̄ k̄ l m̄ n̄ o p q r ſ s t u v w x y z

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z Æ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

Parel Curcyf No. 2.

Et diſceſſimus ab eis, & iter fecimus recta ad Coum inſulam: & die poſtero venimus Rhodum, ac Pataram. Et invenimus illic navim, que proficiſcebatur in Phœnicem, & conſcendimus ac iter fecimus. Atque pervenimus uſque ad inſulam Cyprum, reliquimusque eam ad ſiniſtram, pervenimus in Syriam, & inde pervenimus Tyrum: illic enim erat onus Navis depoſitura ſuum. Quumque invenißemus ibi diſcipulos, Manſimus apud eos dies ſeptem, & bi dicebant quotidie Paulo per ſpiritum, ne proficisceretur Hieroſolymam. Et poſtilos dies egreſſi ſumus, Ut pergeremus in itinere, comitabanturque nos omnes, ipſi & uxeros eorum & libri illorum, usque extra civitatem: non kſw ſla ſbl ſſ ſſheſſl ſſſl [(dēlōū dēlōū dēlōū dēlōū dēlōū

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVUWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1761.

Parel Curcyf No. 3.

Mommorancius, Mayennius, Edleborius Lotharingi. Eſpernonius & Novo, ejus non ultra arvectis fuiſſet fluctibus fierat: Flavius Veſpaſianus duos reliquit filios, Titu majorem & Domitianum juniorem. Titus Patri in imperio ſucceſſet, qui & Ipſe Veſpaſianus eſt dictus, Principes ſuis adeo laudatus & amatus propter ſingularem humanitatem juſtitiam & beneficentiam, ut amor & delicia generis humani dictus ſit. Capitolum & imperare Anno Chriſti, imperialis. Quicunque vult ſalvus eſſe, ante omnia uop eſt ut teneat Catholicam fidem: Quam niſi quiſque integram, inviolatamque ſervaverit.

Chr. van Dyk ſculpſit.

Robyn Romein No. 1.

Fr. *Pariſienne Romain.*

Sur-tout, nul ſecret plus infaillible pour ſe faire eſtimer des ignorans & des ſots, qu'un uſage induſtrieux des Termes & des Figures de la Géométrie. A coup ſûr ceux, qui n'y entendront rien ſeront les prémiers à vous prôner. Apprenez vite Euclide! Allons, tâchez de nous parler de Diagonales, de Tangentes, de Sécantes, de Priſme, de Paralléles, de Rhombes, de Polygone, de Cylindres. Si ce Jargon vous effraye, évertuez-vous du moins à barbouiller un peu de papier. Tracez y des figures. Artibus his aſinos capies, cerebrique minores tu quoque, perpetuo quorum celebrabere, bombo, &c. Quam late genus hoc citra Alpes regnat & ultra. Quin properas igitur potioribus addere libris Euclidem? Satis eſt, ſi magna vocabula diſcas; & diagonales, tangentes, atque ſecantes, 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0.

a b c d e f g h i j k l m n o p q r ſ s t u v w x y z & ¢ ß ﬁ ﬂ æ œ ﬃ ﬄ ā ē ī ō ū ñ ﬅ ﬆ ﬀ ﬁ ﬂ ﬃ ﬄ (†) • [§]

ā b c d e f ḡ h i j k l m n o p q r ſ s t u v w x y z ā ē ī ō ū ñ ſb á é í ó ú à è ì ò ù

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Æ ç

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

Robyn Romein No. 2.

Maxime quis non perferre mallet in republica ariſmeratica ex in optimatum æmulatione diſſe nones oriri ſollras, quam ex uno Monarcha, Tyrannico more Imperare conſueto, Terra miſeria ac & perniciem; Populus Romanus prœtulit ſtatu illum reipublicæ quantumliber diſcordiis agi tatu Jugo Cæſaros intolera qui vitandæ ſed ca ſu Jugurtham Bello Numantino in tantam claritudinem Perveniſſe ut Romanis Vehementer Charus Eſſet, quam aptea ſibi ab eo timens. Eodem tempore turci, ulciſcendis Coſac corum injuriis, inſuſ in Podoliam, præfectum iſtius provinciæ.

Chr. van Dyk ſculpſit.

Robyn Curcyf.

Eo miſit Rex Sueciæ Theodoricum Falckenburgium, adminiſtratoris adiuturum conatus; Joannes Schneidewinus Allenſteiam et deducit, quâ neid inerat commeatus, & rei tormentariæ Magdeburgum curatorum. Taratus aliquanto moleſtiuſque cum Orangio actavet. Is enim recuſia ſerpſerat, Hollandis, atque Burgundis Præſertim deſignaret quando ſe hiſce præſcriptis cecidiſſet. Aperte Intinicum Nollet; cui Verium Zelandiſque, Eadem, Is admonenti Gubernatrici ut abiret Amſterodamo, non modo non a parverit, ſed etiam Miſſum à Guberna trice Turrim.

Chr. van Dyk ſculpſit.

Digitized by Google

Digitized by Google

NON PLUS ULTRA,

Gezegt:

Diamant Romein.

Eclaircissons ceci autant qu'il sera possible par la narration de Mr. de Puffendorf. Elle nous apprend la ruse qu'Annibal Seested employa pour empêcher que le Comte ne se rétablît en Suede, & ne jouît du revenu de ses biens. Il persuada au Roi son Maître qui l'envoioit en Suède de lui donner ordre de recommander aux Senateurs la cause du Comte. Il s'imagina que par ce moyen il le rendroit plus suspect; car on accusoit le prisonnier d'una trahison complotée pour le Roi de Dannemarc; rien n'étoit donc plus propre à le faire paroître coupable que l'intercession de ce Roi. Cette ruse de Seested tomba par terre: les Suédois n'y prirent point garde, & ne voulant pas examiner les choses à la rigueur après la fin de la guerre, & après la mort du Roi, ils déclarérent absous le Comte Ulefeld.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 ? ! , ;

æ œ & ß fi fl ff ffi ffl ſt ſſ ſi ſl ſſi ſſl ä ë ï ö ü ä̈ ë̈ ï̈ ö̈ ü̈ çç ç̧ ſh ſb (*) (*) ffff

abcdefghijklmnopqrſtuvwxyz äëïöü ä̈ë̈ï̈ö̈ü̈ çç ç̧ ſh ſb

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1737.

NB. Ce cy eſt le plus petit Caractere qui ſe trouve dans toute l'Europe, il n'y a point de pareil.

Nota: Van deeze volgende Schriften zyn de Letter-Proeven eerſt na het afdrukken der voorige in gereedheid gebragt.

Deſcendiaan Curcyf, Derde Schrift.

Nec etiam unius Eobani bibacitas propriam ipſi maculam cæteris poetis, nedum toti Germanorum nationi, fecerit communem. Alias eodem jure alterius poetæ ſobrietate & repulero iſtam communem injuriam, ſimulque fecero ſobrios poetas omnes, & germanos omnes. Henricus enim Glareanus, quem Imp. Maximilianus I Coloniæ laurea poetices inſigni coronavit, & eximio annulo donavit, cum is aliquando in convivio a quodam importunius urgeretur, uti propinati ſatisfaceret, ecquem vero tu me eſſe putas? Glareanus

ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZÆ

J. M. Fleischman Sculpsit

1761

Mediaan Curcyf, Kleine Capitalen.

ANIMUS HOMINIS NUNQUAM EST TAM AVIDUS AD ACCIPIENDUM, QUIN DEUS MULTO AVIDIOR SIT AD DANTUM. ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZÆ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1762.

Voorts zyn in deeze Lettergietery nog eenige Schriften bevindelyk, door den bekwaamſten en kundigſten Letter-Stempelſnyder, den Heer J. M. FLEISCHMAN, voor deeze Lettergietery gemaakt; doch waarvan wegens gebrek aan tyd, door noodzaakelyker Bezigheden, nog geene Proeven zyn vervaardigt; dewelke, na verloop van tyd, in eene vermeerderde Letter-proef zullen te vinden zyn.

Digitized by Google

Digitized by Google

Groote Kanon Duits.

Eer boed konſt.
keyzer Carolus
Magnus zette eens
zyn kroon op den
Bybel / geevende
daar mede te kennen
deſſelfs groote ach-
ting booz dat Boek.

A D F G H I L
M N O P Q R S T
C U V W Y Z &c.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1748.

Digitized by Google

Digitized by Google

Kleine Canon Duits.

Hoogd. *Doppel Mittel Fractur.*

J. M. Fleischman sculpsit. 1749.

Nooit te vooren is door één Letterstempelsnyder een Kleine Kanon Duits gesneden; deeze is de eerste die het licht ziet.

Digitized by Google

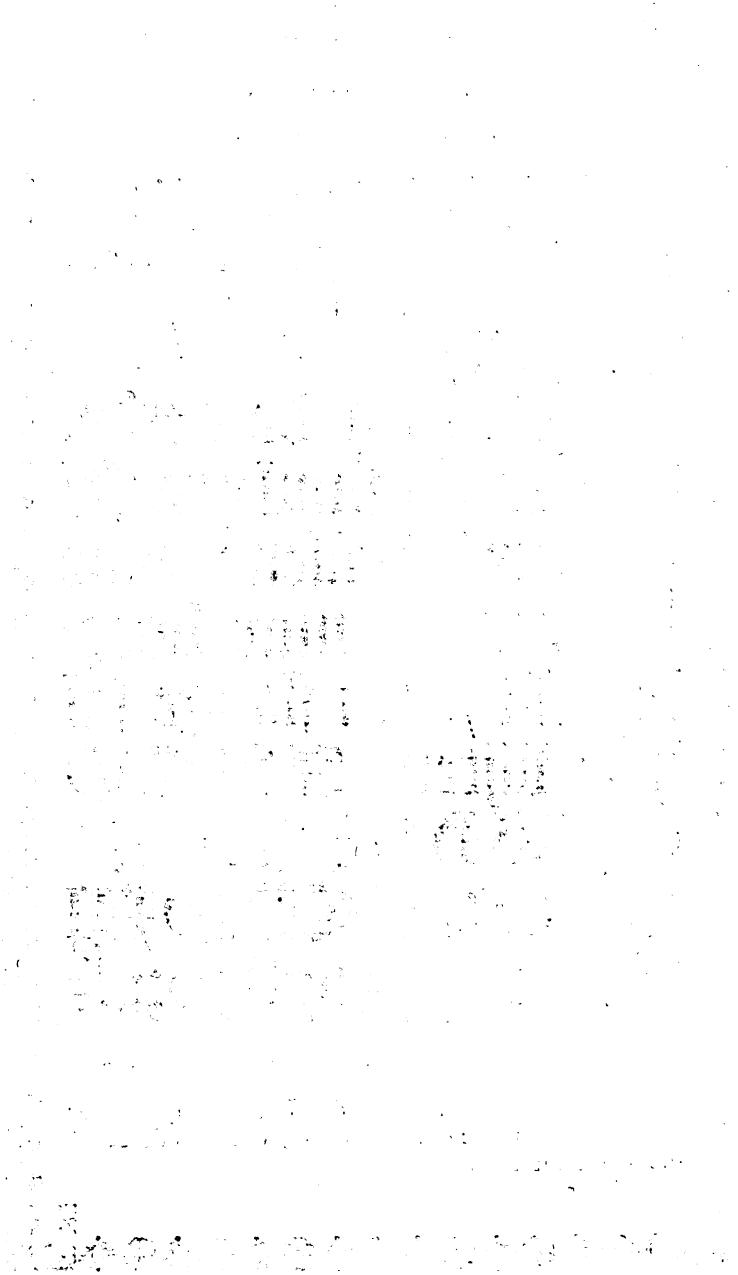

Digitized by Google

Paragon Duits.

Hoogd. *Text Fractur.*

Maer na ſommige dagen ſpraeck Paulus tot Barnabas: Laet ons wederom trecken/ En onſe Broeders beſoecken door Alle ſteden / In welcke wy des Heeren Woord verkondigt hebben hoe ſy ſich houden. CDEFGKLN OPQRSTUVXYZ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Text Duyts.

Hoogd. *Paragon Fractur.*

Het is Godt die in ons werkt het willen/ En het volbrengen na ſijn goedt welbehagen. Over welke woorde de Oude Leeraar Haijmo aldus Zeyt. De genade Gods komt ons voor En maakt dat wij willen ; En ſij volgt ons en maakt dat wij konnen. ABC FJKMNPQRSUVWXYZ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Digitized by Google

Digitized by Google

Auguſtyn Duits No. 1.

Hoogduitſch
Grobe Mittel Fractur.

Ende een ſeker man / die kreupel was van ſijns moeders lijve / wiert gedragen: welcken ſy dagelicks ſetteden aen de deure des Tempels / genaemt de Schoone / om een aelmoesse te begeeren / van de gene die in den Tempel gingen. Welcke Petrum ende Joannem ſiende / als ſy in den Tempel ſouden ingaen / badt dat hy een aelmoesse mochte ontfangen. Ende Petrus ſterck op hem ſiende / met Joanne / ſeyde / Siet op ons. Ende hy hielt [de oogen] op haer / verwachtende dat hy yet van haer ſoude ontfangen. Ende Petrus ſeyde / Silver

ABCDEFGHIKLMNO
PQRSTUVWXYZ : ff ff ſt

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Auguſtyn Duits No. 2.

Als hy in de Stads Poort gekomen was
Om de Waerſegger te vragen wat dat bedieden mocht / verwondert ſynde / is hij gereyſt na. eeeegghhimoott v ſiſſſi DK M

ABCDEFGHIKLMNPQR
STUVWXYZ

Chr. van Dyk ſculpſit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mediaan Duits No. 1.

Hoogduits
Cicero Fractur.

1 In den beginne schiep Godt den hemel/ ende de aerde. 2 De aerde nu was woest ende ledigh/ ende duysternisse was op den afgront: ende de Geest Godts sweefde op de wateren. 3 Ende Godt seyde: Daer zy Licht: ende daer wert Licht. 4 Ende Godt sagh het Licht/ dat het goet was: ende Godt maeckte scheydinge tusschen het Licht/ ende tusschen de Duysternisse. 5 Ende Godt noemde het Licht Dagh/ ende de Duysternisse noemde hy Nacht: Doe was het avont geweest/ ende het was morgen geweest/ de eerste Dagh.

ABCDEFGHIKLMNOPQRSC
UVWXYZ & 1234567890'=.

abcdefghijklmnopqrsstuvwxyz.

$\frac{1}{8}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{3}{8}$ $\frac{5}{8}$ $\frac{1}{16}$ $\frac{7}{16}$ $\frac{9}{16}$ ℳℳℳℳℳℳ ℒℒℒℒ ßßßß ꝗꝗꝗꝗ

J. M. Fleischman sculpsit. 1744.

Mediaan Duits No. 2.

Eenen Bergh S. George overgaende/ vond hy veele van dat Volck/ dat sich als uyt Bevel G tot het bouwen der algemeene en Onvrug Aerde geeft/ en met een Vertrouwen dat se en alle die sich daer heenen toevoeghen willen

GHIKLMOPQRSTUWXYYvge

Chr. van Dyk sculpsit.

Digitized by Google

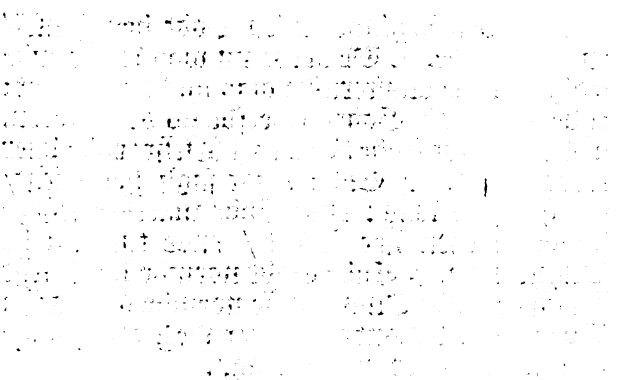

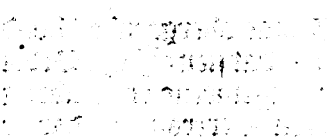

Digitized by Google

Descendiaan Duits No. 1.

Hoogd. *Descendian Fractur.*

1 Daer na sprak de HEERE tot Mose/ zeggende: 2 Siet/ ick hebbe met name geroepen Bezaleël/ den sone Uri/ des soons Hur/ van den stamme Juda. 3 Ende ick hebbe hem vervult met den Geest Godes/ met wijsheyt/ ende met verstant/ ende met weetenschap/ namentlick in alle hantwerck. 4 Om te bedencken alle vernuftigen arbeyt: te wercken in gout/ ende in silver/ende in koper. 5 Ende in konstige steensnijdinge/ om te werckē in alle hantwerck. 6 Ende ick/ siet/ ick hebbe hem bygevoeght Aholiab den sone Ahisamach van den stamme Dan/ ende in het herte eens yegelicken die wijs van herten is/ hebbe ick wijsheyt gegeven: ende sy sullen maken al wat ick u geboden hebbe. A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V U W X Y Z E 1234567890 ;?-=

J. M. Fleischman sculpsit. 1743.

Descendiaan Duits No. 2.

Den rijcken in dese tegenwoordige wereldt bevelet niet Hoochmoedich te zijn/ noch hare Hope te Setten op de onghestadigheydt des rijckdoms/ maer den levenden Godt/ die ons alle dingen rijckelijck verleent te genieten: Dat sy weldadigh zijn/ die rijcke worden: Leggende Haer selven wech een Schat deeghlmmmn nososovpffl. A B C D E F G H I J K L M S T Z

Chr. van Dyk sculpsit.

Garmont Duits.

Als Themistocles uyt Athenen/ en daar na uyt geheel Griekenland gebannen zynde/ tot den Koning van Perzen gekomen was/ is hy van hem zeer ryk gemaakt geworden. Daar na de heerlyke gaven/ waar meede hy van den Koning vereert was geworden/ insiende/ zeyde hy/ o! kinderen wy zouden verlooren zyn/ indien wy niet verlooren hadden geweest. a b c d e d f g h i j k l m n o p q r ſ s t u v w x y z

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V U W X Y Z Essffsisisisisisi=-/;:?[]()†!*

J. M. Fleischman sculpsit. 1741.

Digitized by Google

Digitized by Google

Brevier Duits.

En als hy na Macedonien gesonden hadde twee van de gene/ die hem dienden / [namelyk] Timotheum en Erastum / bleef hy selve eenen tyt [langh] in Asien. Maar op dien tyt ontstont daar geen kleyne beroerte van wegen den wegh des Heeren. Want een met name Demetrius / een silversmit / die kleyne silvere tempelen van Diana maakte / bzacht dien van die konste geen kleyn gewin toe. Welke hy t'samen vergadert hebbende/ met de handwerkers dan diergelyke dingen / seyde hy / Mannen / gy weet / dat wy uyt dit gewin onse welvaart hebben: Ende gy siet ende hoozt / dat dese Paulus veel volks met alleen van Ephesen / maar ook byna van geheel Asien overredet en afgekeert heeft / seggende / dat het geen Goden zyn / die met handen gemaakt wozden.

A B C D E F G H J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z

J. M. Fleischman sculpsit. 1740.

Collonel Duits.

Ende den volgenden dagh wiert hy van haer gezien daer sy wochten/ ende hy dzonghse tot bzede / seggende/ Mannen/ gy zyt bzoeders: waerom doet gy malkanderen ongelyck ? Ende die synen naesten ongelyk dede/ verstiet hem/ seggende: Wie heeft u tot een Overste ende Rechter over ons gestelt ? Wilt gy my [ook] ombzengen/ gelyckerwijs gy gisteren den Egyptenaer omgebzacht hebt? Ende Moses vluchtte op dat woozt/ ende wiert een vzeemdelingh in het land Madiam/ daer hy twee sonen gewan. Ende als veertigh jaren verbult waren / verscheen hem de Engel des Heeren in de woestyne des bergs Sina in een vlammig vyer des dooznboschs.

A B C D E F G H J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z

J. M. Fleischman sculpsit. 1739.

Parel Duits No. 1.

Halelu-Ja. Aleph. Ick sal den HEERE loven van gantscher herten : Beth. in den raet ende vergaderinge der oprechten. 2 Gimel. De wercken des HEEREN zyn groot: Daleth. sy wozden gesocht van alle dieder lust in hebben. 3 He. Zyn doen is majesteyt ende heerlickheyt : Vau. ende sijne gerechtigheyt bestaet in der eeuwigheyt. 4. Zain. Hy heeft synen wonderen een gedachtenisse gemaeckt : Cheth. de HEERE is genadigh ende barmhertigh. 5 Chet. Hy heeft den genen die hem vzeesen/ spijse gegeven : Jod. Hy gedenckt in der eeuwigheyt aen sijn verbont. 6 Caph. Hy heeft de kzacht synder wercken sijnen volcke bekent gemaeckt : Lamed. hen gevende de erfe der Heydenen. 7 Mem. De wercken sijner handen zijn waerheyt ende Oozdeel; Nun. alle sijne bevelen zijn getzouwe. 8 Samech. Sy zijn ondersteunt booz altoos [en] in eeuwigheyt. Ain. zijnde gedaen in waerheyt ende oprechtigheyt. 9 Pe. Hy heeft synen volcke verlossinge gesonden: Sade. Hy heeft sijn verbont in eeuwigheyt gebooden : Koph. sijn name is heyligh ende vzeeslick ? 10 Resch. De vzeese des HEERE is het beginsel der Wijsheyt : Schin. alle diese doen / hebben goet verstant : Thau. sijn lof bestaet tot in der eeuwigheyt.

Psalm CXI. A B C D E F G H J K L M N O P Q R S T V U W X Y Z

Gesneden booz J. M. Fleischmann. 1733.

Digitized by Google

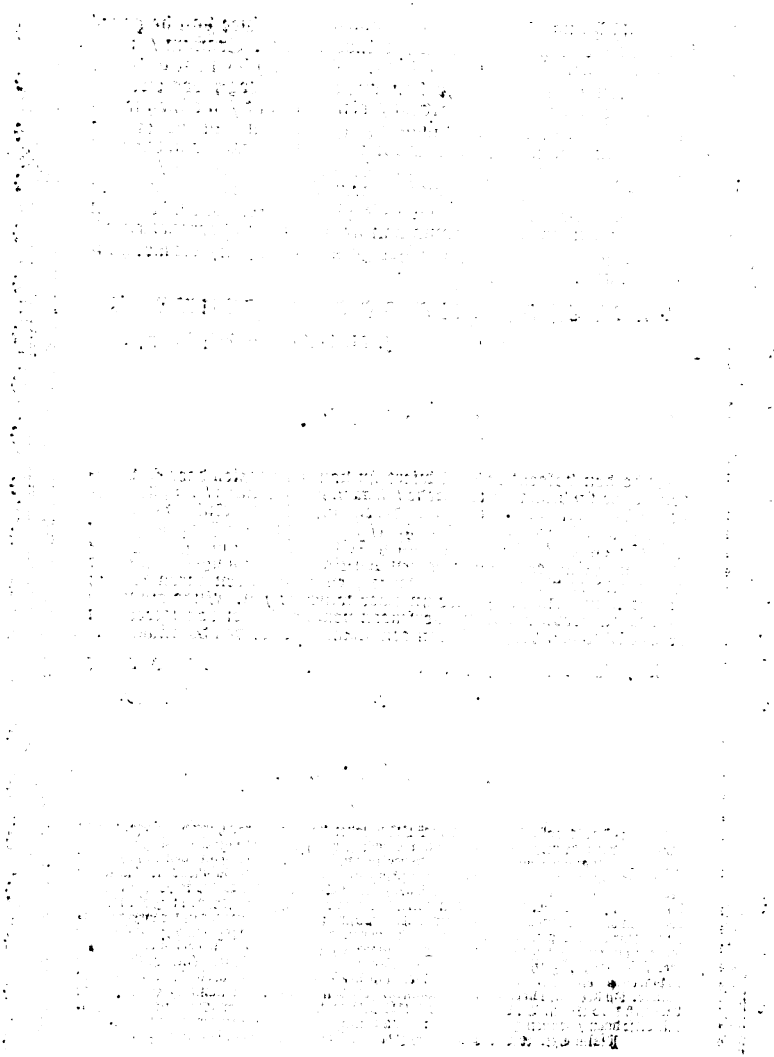

Digitized by Google

Parel Duits No. 2.

Halelu-Ja. Aleph. Ick sal den HEERE loven van gantscher herten : Beth. In den raet ende vergaderinge der oprechten. 2 Gimel. De wercken des HEERE zijn groot : Daleth. sy worden gesocht van alle dieder lust in hebben. 3 He Sijn doen is majesteyt ende heerlickheyt : Vau. ende sijne gerechtigheyt bestaet in der eeuwigheyt. 4 Zain. Hy heeft sijnen wonderen een gedachtenisse gemaekt : Cher. de HEERE is genadigh ende barmhertigh. 5 Cher. Hy heeft den genen die hem vreesen / spijse gegeven : Jod. Hy gedenckt in der eeuwigheyt aen sijn verbont. 6 Caph. Hy heeft de kracht sijner wercken sijnen volcke bekent gemaeckt : Lamed. hen gevende de erve der Hydenen. 7 Mem. De wercken sijner handen zijn waerheyt ende Oordeel ; Nun. alle sijne beveelen zijn getrouwe. 8 Samech. Sy zijn onderstreunt voor altoos [en] in eeuwigheyt. Ain. zijnde gedaen in waerheyt ende oprechtigheyt. 9 Pe. Hy heeft sijnen volcke verlossinge gesonden : Tsade. Hy heeft sijn verbont in eeuwigheyt geboden : Koph. sijn name is heyligh ende vreeslich ; 10 Resch. De vreese des HEEREN is het beginsel der Wijsheyt : Schin. alle diese doen / hebben goet verstant : Chau. sijn lof bestaet tot in der eeuwigheyt. Psalm Cxj. ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZ.

Gesneden door J. M. Fleischman.

1760.

NON PLUS ULTRA,

Gezegt :

ROBYN DUYTS.

Halelu-Ja. Aleph. Ick sal den HEERE loven van gantscher herten : Beth. In den raet ende vergaderinge der oprechten. 2 Gimel. De wercken des HEERE zijn groot : Daleth. sy worden gesocht van alle dieder lust in hebben. 3 He Sijn doen is majesteyt ende heerlickheyt : Vau. ende sijne gerechtigheyt bestaet in der eeuwigheyt. 4 Zain. Hy heeft sijnen wonderen een gedachtenisse gemaekt : Cher. de HEERE is genadigh ende barmhertigh. 5 Cher. Hy heeft den genen die hem vreesen / spijse gegeven : Jod. Hy gedenckt in der eeuwigheyt aen sijn verbont. 6 Caph. Hy heeft de kracht sijner wercken sijnen volcke bekent gemaeckt : Lamed. hen gevende de erve der Hydenen. 7 Mem. De wercken sijner handen zijn waerheyt ende Oordeel ; Nun. alle sijne beveelen zijn getrouwe. 8 Samech. Sy zijn onderstreunt voor altoos [en] in eeuwigheyt. Ain. zijnde gedaen in waerheyt ende oprechtigheyt. 9 Pe. Hy heeft sijnen volcke verlossinge gesonden : Tsade. Hy heeft sijn verbont in eeuwigheyt geboden : Koph. sijn naeme is heyligh ende vreeslich ; 10 Resch. De vreese des HEEREN is het beginsel der Wijsheyt : Schin. alle diese doen / hebben goet verstant : Chau. sijn lof bestaet tot in der eeuwigheyt. Psalm Cxj. ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZ.

Gesneden Door J. M. Fleischman 1762

Hier zien nu de respective Boekdrukkers de Nederduitsche Letteren, van Kanon tot Robyn ingesloten, allen door de konstige Hand van den grooten J. M. FLEISCHMAN gesneden.

De Parel Duits No. 1. is het eerste Nederduitsche Schrift, en de Robyn Duits (ten opzigte der Nederduitsche Schriften) het laatste Nederduitsche Schrift, door zyn Ed. gesneden. Toen hy in den Jaare 1754 eene nieuwe Parel Duits, voor eene andere Gietery, gesneden had, die men zeide beter te zyn als die van 1733, wierd ik aangespoord, om ook eene tweede nieuwe Parel Duits te laaten snyden, om door Konst en Vlyt nog die van 1754 te overtreffen, welke vervolgens in den Jaare 1760 (getekend No. 2.) is in 't licht gekomen. En, tot volmaaking der Nederduitsche Schriften, heeft die Konstenaar daarenboven in den Jaare 1762 de hier bovenstaande Robyn Duits gesneden, die van eene verwonderlyke schoon- en fraaiheid is.

Alle deeze Nederduitsche Schriften, van Mediaan tot Robyn ingesloten, zyn de beste en uitmuntendste Letteren tot het drukken van Bybels, N. Testamenten, Kerk- en andere Boeken, die 'er ooit gezien zyn; kunnende op deeze Letteren veele duizend Exemplaaren meerder gedrukt worden, dan op die van andere Lettergieteryen, nademaal dezelve veel dieper zyn gesneden, en de Drukpers langer verdraagen kunnen.

De drie Schriften, Augustyn, Mediaan en Descendiaan Duits van Chr. van Dyk, zyn door Aankoop by deeze Lettergietery gekomen, en hebben ook hunne verdiensten.

JOH. ENSCHEDE.

Digitized by Google

Digitized by Google

VOLMAAKTE EN VOLKOMENE MUZIEK.

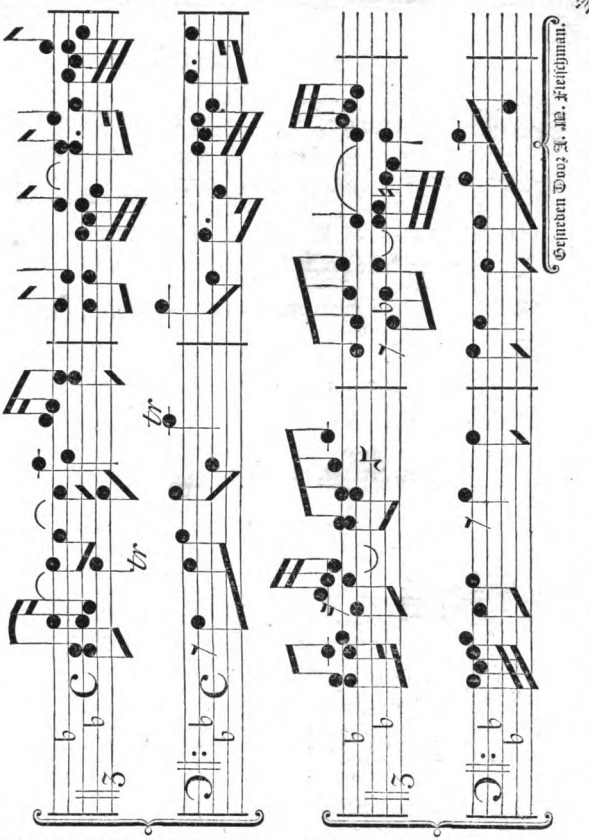

Dit is het allervolmaakſte en het allerkonſtigſte Werkſtuk, dat ooit door eenig Letterſnyder gemaakt is; de Heer J. M. FLEISCHMAN heeft dat in 't Jaar 1760 ten einde gebragt, na ruim twee Jaaren daar aan te hebben gearbeid; al zyn Konſt en Vlyt heeft hy daar aan beſteed; ieder die eenige kennis heeft van de Drukkonſt en van 't Lettergieten, ſtaat daar over verbaaſt; alles is mathematiſch vierkant ingerigt; dit groote Konſtſtuk beſtaat uit 226 ſtuks Staale Stempels en 240 Matryzen, en word op Parel Corpus gegooten. Daar kan in de Muziek niets gecomponeert worden, of het kan met deeze Muziek-Caractèren, even zo gemaklyk gezet en gedrukt worden, als de ordinaire Griekſche, Latynſche en Nederduitſche Letteren; zo dat dit allervolmaakſte Werkſtuk de Geſchreevene Letteren, die ook verwonderlyk ſchoon zyn, zeer verre overtreft.

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Muzyk- en Pſalm-Nooten.

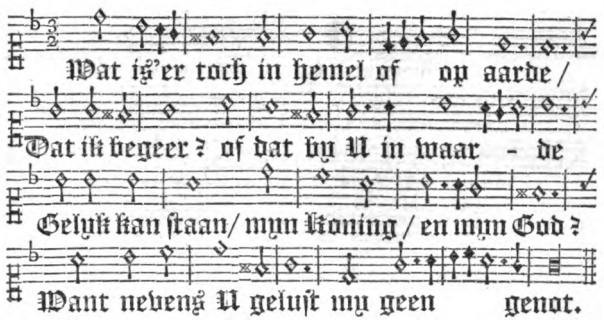

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1746.

Groote Auguſtyn Pſalm-Nooten.

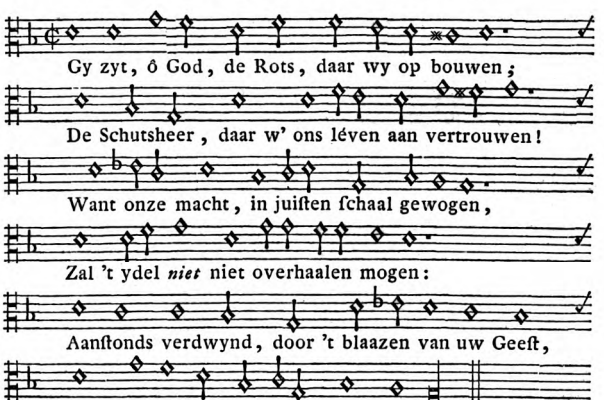

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1747.

Groote Auguſtyn Nooten-Letteren.

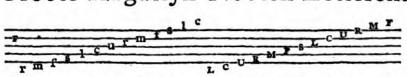

Deeze zyn expres voor 't Vier Stemmen Pſalmboek geſneden, door J. M. Fleiſchman 1752.

Digitized by Google

Digitized by Google

Mediaan Pſalm-Nooten.

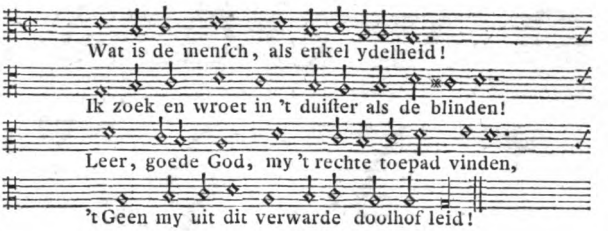

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1748.

Deſcendiaan Pſalm-Nooten.

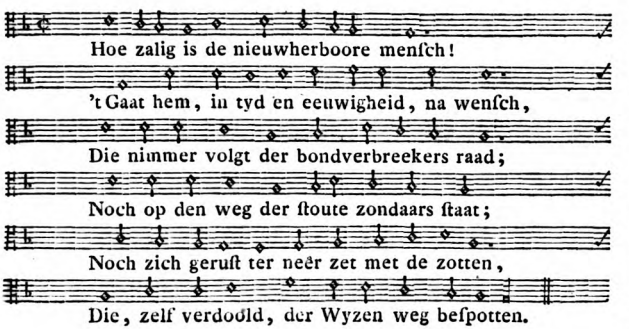

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1748.

Deſcendiaan Pſalm-Nooten.

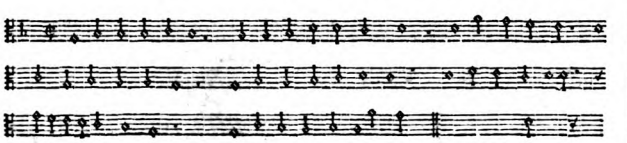

Chr. van Dyk ſculpſit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Paragon Capitalen.

Fr. *Paragon à deux Points coulé.*

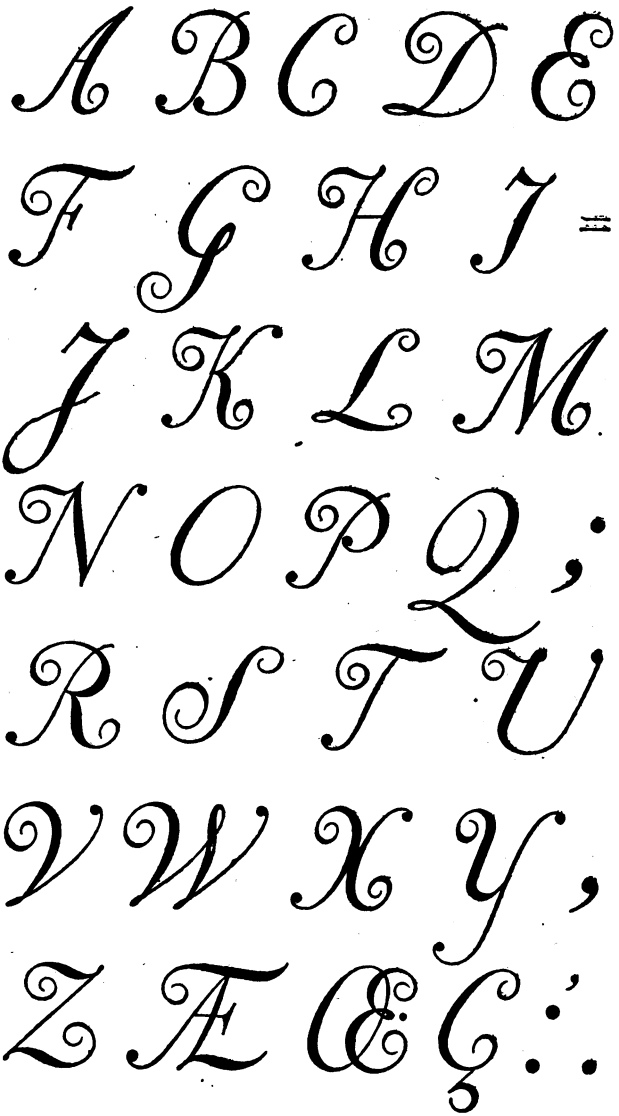

J. F. Rosart sculpsit.

Digitized by Google

Digitized by Google

CARACTERE
DE
FINANCE.

Dubbelde Mediaan Geſchreven.

Fr. *Cicero à deux Points coulé.*

Dans le deſſein ou nous ſommes de nous unir, avec la bénédiction du Seigneur, par les ſaints nœuds du Mariage; nous avons l'honneur de vous communiquer, que nôtre premiére Annonce eſt à Dimanche prochain.

Nous nous flattons, que vous voudrez bien prendre part à nôtre ſatisfaction, et nous croire, avec la plus parfaite conſideration.

Vos très humbles et très obeïſſans

Serviteur et Servante

J. F. Roſart ſculpſit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Defcendiaan

GESCHREVEN SCHRIFT.

Fr. *Philoſophie à Deux Points.*

L'inſinuante FLATTERIE
Eſt la Fille de l'Intérêt,
L' Artifice, qui l'a nourrie,
Des Vertus lui donna l'apprêt:
Elle eſt ſans ceſſe au pied du Trône,
Son vain encens qui l'environne
Enivre les Rois & les Grands;
Le masque de la politeſſe
Couvre la rampante baſſeſſe
De ſes faux applaudiſſemens.

Deeze Dubbelde Defcendiaan is geſneden door FLEISCHMAN, in 1756; met welk genoegen dit Schrift op veele Drukkeryen is ontfangen, blykt uit het gebruik daar van gemaakt, tot Cancelaryzaaken, Koopmans- en Bekendmaakings-Brieven enz.

Digitized by Google

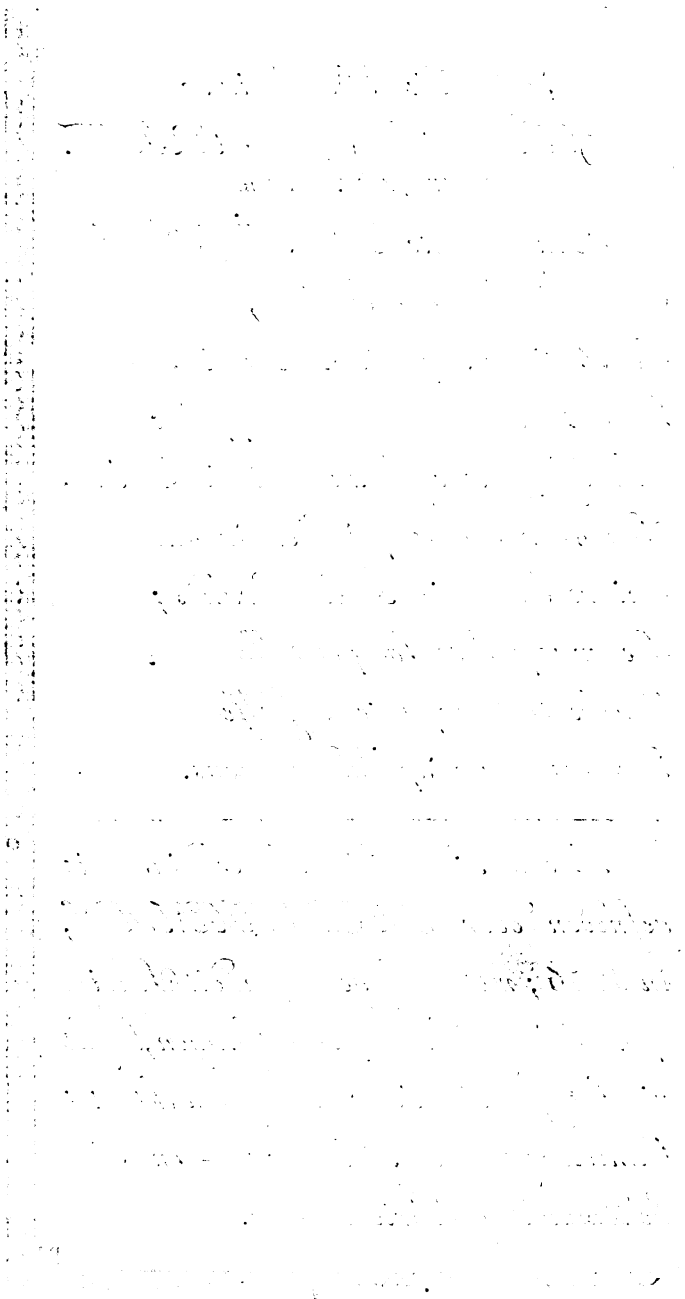

Digitized by Google

Dubbelde Garmond

GESCHREVEN SCHRIFT.

Fr. *Garmond à deux Points.*

De Liefhebbers van Konften en Weetenfchappen zien hier het tweede, voor de Haerlemfche Lettergietery gefneeden, Gefchreeven Schrift, door wylen den Heer JOAN MICHAEL FLEISCHMAN, den grootften en konftigften Letter-Stempelfnyder, die 'er ooit in de Waereld geweeft is, en mogelyk komen zal, in 1768 voleindigt; zynde zyn laatfte Konft-Werkftuk voor deeze Lettergietery, en de laatfte door hem gejufteerde Matryzen. Zyn Naam en Konft zal, door zyne uitmuntende Letteren, die ten getale van ruim zeventig onderfcheidene Schriften zig in de Haarlemfche Lettergietery bevinden, na verloop van veele Eeuwen, nog door de Geleerde Waereld met roem vermeld worden.

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Oud Geſchreeven.

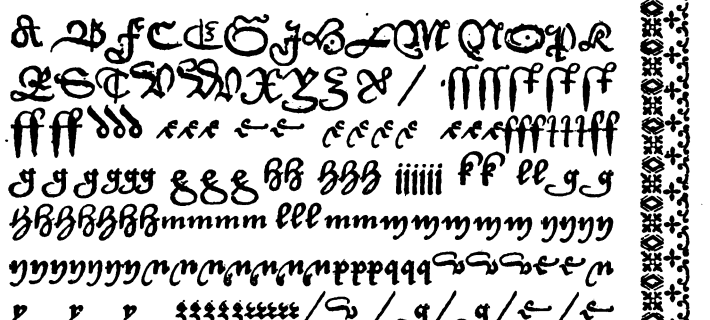

Auguſtyn Oud Geſchreeven.

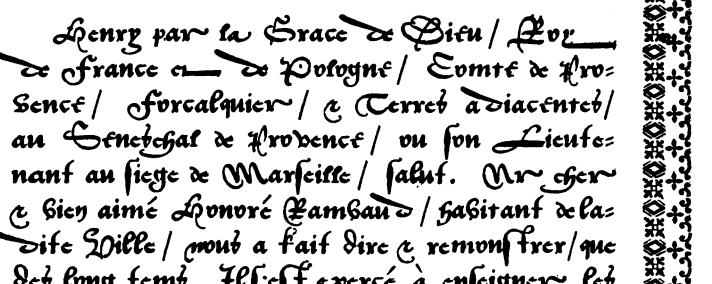

Dit laatſte Geſchreeven Schrift is geſneden voor den vermaarden Boekdrukker Chriſtoffel Plantyn te Antwerpen, door Ameet Tavernier, Letterſnyder.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Paragon Griekſche Capitalen.

ΑΒΓΔΘ
ΗΛΜΞΠ
ΣΤΦΨΩ

Dubbelde Text Griekſche Capitalen.

ΑΒΓΔΕΖ
ΗΘΙΚΛΜ
ΝΞΟΠΡΣ
ΤΦΧΨΩ

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Mediaan Griekſche Capitalen.

ΑΒΓΔΕΖΗΘ
ΙΚΛΜΝΞΟΠ
ΡΣΤΥΦΧΨΩ

Dubbelde Deſcendiaan Griekſche Capitalen.

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Θ
Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Ο Π
Ρ Σ Τ Υ Χ Φ Ψ Ω

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Dubbelde Garmond Griekſche Capitalen.

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜ
ΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ

Dubbelde Brevier Griekſche Capitalen

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜ
ΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paryſſe Geſchaduwde Griekſche Capitalen.

Dubbelde Paragon Geſchaduwde Griekſche Capitalen.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dubbelde Text Geſchaduwde Griekſche Capitalen.

Dubbelde Auguſtyn Geſchaduwde Griekſche Capitalen.

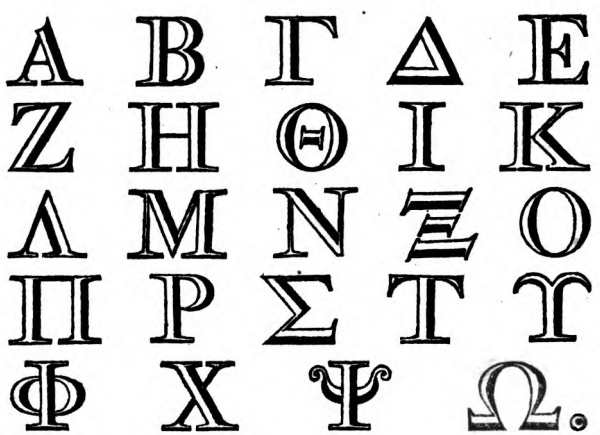

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Griekſch.

Engl. *Greek*, *Great Primer*.

Ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν. Ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν, εἵλκυσεν αὐτήν, καὶ τὸν τὸ ἀρχιερέως δοῦ ζητεῖτε ἄφετε τὸ ὑπάγειν, καὶ ἀπέκοψε αὐτοῦ τὸ δεξιὸν δυλῷ, τῷ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὅσε-ύ-ῆ.ὶ-ή-ῆ ύ ῖ ύ ἵ ί ῦ ὓ ῇ ὖ,ῐ.ῑ,ῖ ὐ ὑ ὲ ὺ ὺ ὺ ὺ ὺ ά ἔ.

Auguſtyn Griekſch No. 1.

Engl. *Greek*, *Engliſh*.

Καὶ λέγων. Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει. πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν. Ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καί

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1740.

Auguſtyn Griekſche Stukletteren.

παρα παρα αὐτῷ αὐτῷ [illegible] [illegible] γα γα της της αι αι η η της της ξς ξς χ χ γν γν σου σου μαι μαι ται ται αι αι ος ος εκ εκ πω πω υ υ ει ει αν αν απ απ καὶ καὶ εκ εκ στα στα μετ μετ μη μη χς χς τ τ π π δ δ περι περι ας ας ω ω γι γι ω ω απ απ αὐτῷ αὐτῷ ε ε ς ς λλ λλ [illegible] [illegible] ς ς τ τ ἀπο ἀπο [illegible] [illegible] οθ οθ αὐ αὐ τ τ δια δια ου ου ὅτι ὅτι σιν σιν υ υ [illegible] [illegible] λω λω καὶ καὶ ψι ψι θα θα [illegible] [illegible] τ τ τω τω τῷ τῷ ἀρ ἀρ κτ κτ [illegible] [illegible] δε δε [illegible] [illegible] ωει ωει γδ γδ [illegible] [illegible] μυ μυ

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1764.

Digitized by Google

Digitized by Google

Auguſtyn Griekſch No. 2.

μετὰ τὸ πραθῆναι αὐτὸν λύτρωσις ἔςαι αὐτῷ ἔῤῥιψεν ὅταν κλέψῃ καὶ ἁρπάσῃ καὶ λωποδοτήσῃ ἄβϐατος ἀπέςειλεν βασιλεὺς καὶ ἔλυσεν αὐτὸν. Ιησοῦς Χριςὸς Μαϐταίους τούτους Πατὴρ ἡμῶν φώτους χιλίους μου. αβϐγδεζηθϑικλμνξοπϖρρσςτϐυφχψω. ΑΒΓΔΖΘ ΙΚΛΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ. ϑέλος.

Deeze Auguſtyn Griekſch is uit de Lettergietery van *J. J. Schipper* afkomſtig, en waarſchynelyk van *Chr. van Dyk* geſneden: Veele voortreffelyke Werken zyn daar mede gedrukt, en nog onlangs de Herodotus Weſſelingii; de Noten met de Deſcendiaan Griekſch van Fleiſchman.

Mediaan Griekſch.

Engl. *Greek*, *Pica*.

Βασίλισσα νότου ἐγερθησεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος· καὶ ἰδού, πλεῖον Σολομῶντος ὧδε.

Ἄνδρες Νινευὶ ἀναςήσονται ἐν τῇ κρὶσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ· καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. οὐδεὶς δε λύπνον ἀθῖες κρυπτὴν τίφησιν, οὐδε ὑφό τον μόδιον Αλλὰ ἐτῖ τὴν λυκνίαν Ινα Νόι Σὸκραες γαιρεθεῖν

Deſcendiaan Griekſch.

Engl. *Greek*, *Smal Pica*.

Καὶ λέγων. Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν ὑιὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακὼς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἀυτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶε δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ὦ γενεὰ ἄπιςος καὶ διεςραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν ἕως πότε ἀνὲξομαι ὑμῶν; φερετὲ μοι αὐτὸν ὧδε· Καὶ ἐπέτιμησεν αὐτῷ ὁ Ἰη-

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ.

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1742.

Digitized by Google

Digitized by Google

Deſcendiaan Griekſche Stukletteren.

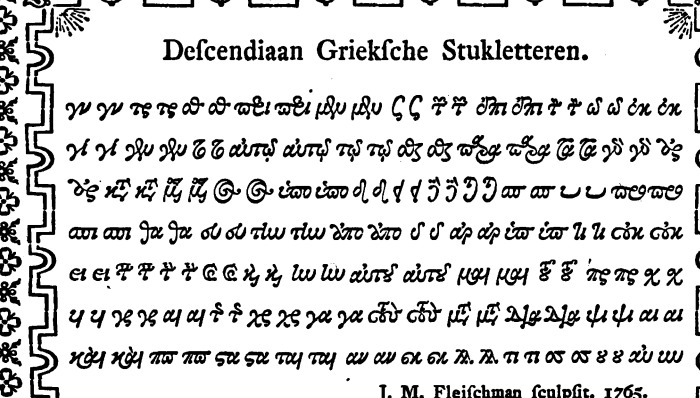

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1765.

Garmond Griekſch No. 1.

Engl. *Greek*, *Long Primer*.

Καὶ λέγων. Κύριε, ἐλέησον μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἀυτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ὦ γενέα ἄπιςος καὶ διεσραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; Φερετὲ μοι αὐτὸν ὧδε; Καὶ ἐπετίμησε αὐτῷ ὁ Ιησοῦς, καί ἐξῆλθε ἀπ' ἀυτοὺς

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ

Garmond Griekſch No. 2.

Ος ὢν ἀπαυγασμα τ δξης, κχαρακτ ης σης ω, ὑποστ ᾶ τ, φερων τε τα πάντα τ ῥ ήματ τ δυνάμεως αὐτ τ δι ἑαυτ ν καθαρισμὸν ποιησαμεν τ ἁμαρτιῶν ἡμῶ, ἐκάθισεν ἐν δξιᾷ τ μεγαλωσυνης ἐν ὑψη λοῖς. Τοσούτ κρειττων γενόμεν τ ἀγγέλων, ὅζῳ διαφορώτερον παρ αυτὸς τὸ ὄνομα β γ δ ε ξ η θ λμ ν ζζοπρστλωστ

Deeze Garmond Griekſch is ook uit de Lettergietery van *J. J. Schipper* afkomſtig, en, zo ik meen, eertyds in de Lettergietery van *Elzevier* te Leiden geweeſt; dezelve is zeer compleet met de Stukletteren.

Digitized by Google

Digitized by Google

Brevier Griekſch No. 1.

9 Ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶ-πεν. Ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, [e] οὐκ ‖ ἀπώλ
εσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. 10 [f] Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν, εἵλυ
πέκσεν αὐτὴν, καὶ αισε τὸν το ἀρχιερέως δοῦ-ῦζητεῖτε, ἄφετε το
ύτους ὑπά-γειν. λον, καὶ ἀπέκοψε αὐτοῦ τὸ ὠ- τὸ δεξιόν ἦο. τίον νδύλῳ
‖ ν δὲ ὄνομα [g] τῷος. ἀΜλχ 11 Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοέῷ Πτ -ῦςτρῳ. Βάλετ
μάχαιράν [h] σου ‖ εἰς θήν τὴκην. τὸ ποτήριον ὃδέ-δωκέ μοι ὁ πατὴρ, οὐ
μὴ πίωαὐτό; 12 Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χι-λίαρχος καὶ οἱ ὑπηρέτα
τῶνι Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδησαν αὐτόν. 13 Καὶ [i] ἀπ
ήγαγον ‖ αὐτὸν νπρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πεν-θερὸς τοῦ Καϊάφα ἢ
ὃς ἦν ἀρχιε-ρεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου. 14 Ἦν δὲ [k] Καϊάφας ὁ συμ-
συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον [l] ἀπολέ-σθαι ‖ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ [m].

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ.

Brevier Griekſch No. 2.

ἔτι ἐρῦσι τὸν λόγον τῦτον ἐν γῃ ἰύδα. Ὁ λόγος ὁ γενόμενος παρὰ Κυρίυ Θεου σε
πρὸς Ἱρεμίαν. καὶ γράψον ἐπ' αὐτῦ πάντας τὺς λόγυς ἀνήγγειλαν ἔγραψεν σου
τῦ ἀναγνῶναι ἐν τῷ Βιβλίῳ αὐτοῖς Μιχαίας ὗτ● ὁ λόγ● ὃν ἔδειξέ μοι μου
κατέβη δὲ ἡ θυγάτηρ φαρ. λούσασθαι ἐπὶ τὸν ποταμὸν καὶ καθυβρίσυσιν σε
καὶ λυμανῦνται τὴν γῆν καὶ ποιήσεις λυχνίαν ἐκ χρυσίυ καθαρῦ τορευτὴν σε
ποιήσεις τὴν λυχνίαν λύσας δὲ ἓις τὸν μάρσιππον αὐτῦ δοῦναι ςήσεται. μου

αβϐγδεζηθϑικλμνξοπ πρρςστ Ιυφχψω

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ.

Deeze Brevier Griekſch is mede uit de Lettergietery van *J. J. Schipper* afkomſtig, en ook waarſchynelyk in de Lettergietery van de *Elzeviers* te Leiden bevindelyk geweeſt, en eene der compleetſte Griekſche Schriften van Europa, beſtaande in omtrent 600 Matryzen, die alle zeer fraai gejuſteert zyn.

Collonel Griekſch.

Καὶ λέγων. Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν ὑιὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακὼς πάσ-
χει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. Καὶ προσήνεγ-
κα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. Ἀποκριθεὶν
δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν. Ὦ γενεὰ ἄπιςος καὶ διεςραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶς
ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φερετὲ μοι αὐτὸν ὧδε. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,
καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον· καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης-
Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν, εἶπον. Διατί ἡμεῖς ουκ ἠδυ-
νήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτὸ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς. Δία τὴν ἀπιςίαν ὑμῶν· ἀμ
ὴν γάρ λέγω ὑμῖν, ἐαν ἔχητε πίςιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ.
Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσει ὑμῖν. Τοῦτο
δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηςείᾳ. Αναςρεφόμενων δὲ
αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησους. Μέλλει ὁ ὑιὸς ἀνθρώπου παραδο

ΑΒΓΔΕΖΗΘΙΚΛΜΝΞΟΠΡΣΤΥΦΧΨΩ.

Digitized by Google

Text Arabiſch.

كُلُّ شَيْ أَقَابُهُ مِنْ حِنسِهِ حَتَّي ٱلْحَدِيدِ
ٱلْحَدِيدُ عَلَيْهِ بِٱلْمِنْرَدِ بِٱلْحَدِيدِ يُفْلَخُ
ٱلْفَلْخُ هُوَ رَمِنْهُ ٱلشَّوُّ فَلَاحَةُ ٱلْارْضِ ۞

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1742.

Text Maleitſch.

برمول بڬند ايت قرلال عالم كڤد ممباچ تران
دان تفسير ن اد كتاب دان نقه استميو
حكاية باڬي دكتهوين ادڠون ڠكرجانڽ
يتكال ڠاڬ هاري مك بڬند مماكى ڠكين
ڠنديت در ڠد سربان دان جبة دان سروال
دان سبى مك بڬند ڠون

J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1742.

Auguſtyn Romein Maleitſch.

Tatkâ 'îtu baṇgonah 'ij̄a 'îni deṇgan menantuw ꝑ nja parampuw̄an, dan pûaṇgah deṝi pad̄a pâdaṇg ꝑ an Maw'âb: kârana teàh dedeṇgarnja dâam pâdaṇg Maw'âb, bahuw̄a ſud̄ah dekondjoṇgkan

dl dj dz tſ nj dj ch ſj gh kh̄ ts kh ꝏ h̄h hh th g̅' p̄
DL TJ TS TL ꝏ DJ HH NG DZ SJ CH TZ GH

Brevier Romein Maleitſch op Garmond Corpus.

6 Tatkâa 'îtu bâṇgonah 'ij̄a 'îni deṇgan menantuw ꝑ nja parampuw̄an, dan pûaṇgah deṝi pad̄a pâdaṇg ꝑ an Maw'âb: kârana teàh dedeṇgarnja dâam pâdaṇg Maw'âb, bahuw̄a ſud̄ah dekondjoṇgkan Huwa 'âkan khawmnja, deṇgan memberij raw tij pad̄a marîka 'îtu.

h̄h kh h̄h ſj ſ̄j th th̄ ꝑ tz z̄ tſ tſ̄ tl l b k̄ ch m̄ n̄ ṇg dz d̄z nj dj d̄j ſ̄ f̄ ṝ p̄ g̅ gh
DJ SJ Ā Ā DL D̄ TH Ê CH GH KH L HH N̄ R̄ Û TZ W̄ TS TL DZ

Digitized by Google

הללו את יהוה
כל גוים שבחוהו
כל האמים: כי
גבר עלינו חסדו
ואמת יהוה לעולם
הללויה:

בכך הוזטיקלמנ
סצקדשתא

א ב ג ד ה ו ז ח ט
י כ ך ל מ ם נ ן ס
ע פ צ ץ ק ר ש ת

Digitized by Google

Digitized by Google

Paragon Hebreeuwſch No 1.

אשרי האיש אשר לא־הלך בעצת
רשעים ובדרך חטאים לא עמד
ובמושב לצים לא ישב: כי אם־
בתורת יהוה חפצו ובתורתו יהגה
יומם ולילה: והיה כעץ שתול על
פלגי מים אשר פריו יתן בעתו
ועלהו לא יבול וכל אשר־יעשה
יצליח: לא־כן הרשעים כי אם־כמץ
אשר הדפנו רוח:

Paragon Hebreeuwſch met Punten No 1.

א בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם
2 וְאֵת הָאָרֶץ: וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ
וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ אֱלֹהִים
3 מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים
4 יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר: וַיַּרְא אֱלֹהִים
אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַיַּבְדֵּל אֱלֹהִים
בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ:

J. F. Rosart ſculpſit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Paragon Hebreeuwſch No. 2.

עורי ירושלי עורי כל בגדי תפארתך
לבשי עורי ציון מעוזך לבשי מן עפרך
התנערי קומי ירושלים קומי שביה בת
ציון קומי נתקן מוסרי צואארך אורי מחר
כי בא אורך: שממות כל ישר אל פצחו
פצחי יחדו ורננו כי נחם הר ציון יחוד

Paragon Hebreeuwſch met Punten No. 2.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים הֵן הָאָדָם הָיָה
כְּאַחַד מִמֶּנּוּ לָדַעַת טוֹב וָרָע וְעַתָּה פֶּן
יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים וְאָכַל וָחַי
לְעֹלָם: וַיְשַׁלְּחֵהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגַּן עֵדֶן
לַעֲבֹד אֶת הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לֻקַּח מִשָּׁם
וַיְגָרֶשׁ אֶת הָאָדָם וַיַּשְׁכֵּן מִקֶּדֶם לְגַן עֵ

Digitized by Google

Text Hebreeuwſch.

יהוה עד מתי עשנת בתפלת ישראל עמך׳ אל נא
השבט רשעים ינח על גורל צדיקים אל בעול בצר
להם המה ישלחו ידיהם: אל תתן כרוב מובתך
ילחת נפש עייך׳ תבוא תבוא לפניך אנקת כלי תמו
תה כי נחשבנו עם רפאים שאול תחזה יורדים: אל
תשכח לנצח יהוה למה תישן עורה הקיצה עורה גב
ורתך הלכה לנו לישועה האירה פניך לנו שובה תהר
שביתנו :

Text Hebreeuwſch met Punten.

בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹהִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ :
וְהָאָרֶץ הָיְתָה תֹהוּ וָבֹהוּ וְחֹשֶׁךְ עַל־פְּנֵי תְהוֹם וְרוּחַ
אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל־פְּנֵי הַמָּיִם: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי
אוֹר וַיְהִי־אוֹר: וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת־הָאוֹר כִּי־טוֹב וַי
בְדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ: וַיִּקְרָא אֱלֹהִים
לָאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא לָיְלָה וַיְהִי־עֶרֶב וַיְהִי־בֹקֶר יוֹם
אֶחָד :

Digitized by Google

Digitized by Google

Text Hebreeuwſch met Punten, is
Garmond zonder Punten.

הַזְּהִ֣יר עַל־הָאָ֑רֶץ׃ בִּשְׁנַ֣ת שֵׁשׁ־מֵא֗וֹת שָׁנָה֙ לְחַיֵּ֣י נֹ֔חַ
חָ֥ו׃ חֻנָּבּ֥וּשׁ חֻשׁ הַשֵּׁדִי בְּשִׁבְעָ֥ה־עָשָׂ֖ר יוֹם לַחֹ֣דֶשׁ בַּיּ֔וֹם
חִי טְחוֹרִ֣יעוֹ כָּל־מַעְיְנ֔וֹת תְּהֹ֖ום רַבְּרוּאֲרְבֹּ֣ת הַשָּׁמַ֑יִם לִפְרֹ֖ת
יוֹשׁשׁכְּזְדָ֔ךְ עִכְגַּאן אֲרַסְעָדֶ֥ם מַזֶּ֖ם וּאַרְבָּעִ֣ים לַ֔יְלָה חַחְזִ֖י לָ֑ם׃

Deeze GARMOND HEBREEUWSCH MET PUNTEN is door CHRISTOFFEL van DYK in den Jaare 1662 à 1663 voor den Godvruchtigen en Geleerden Jood JOSEPH ATHIAS, in Amſterdam, geſneden, en gemaakt naar zyne verkiezing, ſmaak en beſte kennis; dezelve word nog heden van de Jooden voor het beſte, ſchoonſte en uitmuntendſte Hebreeuwſche Schrift gehouden, en waar aan niets veranderd of verbéterd kan worden. Gemelde Geleerde Jood heeft daar mede in 't Jaar 1665 uitgegeeven de Hebreeuwſche Bybel, by de Jooden genaamd DE WET, PROPHETEN en SCHRIFTEN; een Druk, gezuiverd van voorgaande Fouten, zo door de Geleerdſte Rabbynen en Meeſters der Wet, als door de Hooggeleerde Heeren Profeſſoren in dien tyd van de Academien van Leiden en Utrecht; waarom ook dien Jood Athias, door de Heeren Staaten Generaal der Vereenigde Nederlanden, eene Privilegie voor 22 Jaaren is verleend, en hy daarenboven nog met eene Gouden Ketting en Medaille van 36 Lood zwaarte, fyn Goud, door hun Hoog Mog. is beſchonken geworden; eene Eere (zegt die Jood, in de Voorrede van die Bybel) die by Menſchen gedenken aan geen Iſraëlit is vooren is aangedaan.

Auguſtyn Hebreeuwſch.

אנה שובי השולימ שובי שובי אלי ומשכיני אתתרך ארוצח
לריח שמניך כולך יפה רעיתי אוין מום בך לבבתיני באח
מעינך באחר ענק מצוארונך יונתי שבחגוי הסלע מראך
הראיני נא כי מראך נאוה והשמי עיני קולך כי ערב א חות
תשקני נשיקות פיך כי מובים דודיך מובים מי ין ריח שלמ
יך מכל בשמים : כלתי שימיני נא על לבך כחותם וכח

Auguſtyn Hebreeuwſch met Punten.

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבָּרְאָם בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה
אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמָיִם׃ וְכֹל שִׂיחַ הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִהְיֶה בָּאָ
רֶץ וְכָל־עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה טֶרֶם יִצְמָח כִּי לֹא הִמְטִיר יְהוָה אֱל
הִים עַל־הָאָרֶץ וְאָדָם אַיִן לַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה׃ וְאֵד יַעֲלֶה
מִן־הָאָרֶץ וְהִשְׁקָה אֶת־כָּל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃ וַיִּצֶר יְהוָה אֱל

Punctis J. M. Fleiſchman ſculpſit. 1744.

Digitized by Google

Digitized by Google

Augustyn Rabbinisch.

אל מחשבת מעלת עיונו שעשה מלאכת שמים וארץ · גם מלאכיו עושי
רצונו אשר עתקו גם גברו חיל בפעלות השכלתם הכי נכבדת : הנה הנם
גבורי כח עושי דברו בהניעם הגופים היקרים או בלכתם אנה ואנה
בשליחותו של מקום · והגלגלים אשר נשא לבם אותם בחכמה לחשוב
מחשבת בעיון על דעת שלמים וכן רבים · הלא גם הם עושי מלאכה דרך
גלגולם לרצון קונם · אם כן למה זה יעמוד בדמיון האיש הנלבב בני
האנושי בכלל וביחוד יעלים לבלתי נתון הזרע השלמות לעצמו בעיון ובמע

Mediaan Rabbinisch Hoogduitsch.

דאז גיביסן דאז קעצליין : דיא דאז האט גיגעסן דאז ציקליין : דאז האט
גיקויפט דאז פעטערליין : אום צווייא טיילונג פעניג : איין ציקליין : קאם
אויזר ליבר הער גאט : אונ שעכט דען מלאך המות : דער דאז האט
גישעכט דען שוחט : דער האט גישעכט דען אקסן : דער האט
גיטרונקן דאז וואסרליין : דאז דאז האט פר לעשט דאז פייארליין : דאז דאז
האט פר ברענט דאז שטעקליין : דאז דאז האט גישלאגן דאז הינטליין : דאז
דאז האט גביסן : דאז קעצליין : דאז דאז האט גיגעסן דאז ציקליין : דאז דאז
האט גיגעסן ציקליין : דאז דאז האט גיקויפט דאז פעטערליין : אום צווייא
טיילונג פעניג : איין ציקליין איין ציקליין :

Garmond Rabbinisch.

אלהגיה בפעלות השכלות עצמו המעולה שבפעולות השכליות · ואה ראשית לו לב
רק אל מחשבת מעלת עיונו שעשה מלאכת שמים וארץ · גם מלאכיו עושי רצונו
אשר עתקו גם גברו חיל בפעלות השכלתם הכי נכבדת · הנה הנם גבורי כח עו
שו דברו בהניעם הגופים היקרים או בלכתם אנה ואנה בשליחותו של מקום ·
והגלגלים אשר נשא לבם אותם בחכמה לחשוב מחשבת בעיון על דעת שלמים וכן
רבים · הלא גם הם עושי מלאכה דרך גלגולם לרצון קונם · אם כן למה זה יעמוד
בדמיון האיש הנלבב בני האנושי בכלל וביחוד יעלים לבלתי נתון הזרע השלמות
לעצמו בעיון ובמעשה הן האדם היה בל ספק כאחד משם · לדעת טוב במיון ובמ
עשה אפס כי לא תהי תפארתו שלימה מבלעדיהם · אך לא לאדם דרכו להגיע גב
ולות מעשים כאשים ממראה עיני אשר יראה · רק כאשר ישית עליו בעל התו

Digitized by Google

Text Armeniſch.

աբգդեզէըթժիլխծկհձղճմյ
նշոչպջռսվտրցւփքևֆօ։՝՛(
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0 ը ի լ խ ղ յ շ է ջ վ ց
ք ։ ՝ ,) ու մ մի մխ մկ մն պև յա իս ը ՞՝

Auguſtyn Armeniſch.

ԱԲԳԴԵԶԷԸԹԺԻԼԽԾԿՀՁՂՃՄՅՆ
ՇՈՉՊՋՌՍՎՏՐՑՒՓՔևՕ։՝՛(
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0ԱԲԳԴԵ
աբգդեզէըթժիլխծկհձղճմյնշոչպջռսվտրցւփքևօ։՝՛(
ը ի լ խ ղ յ շ ջ վ ց ք ։ ՝ ,) ու մ մի մխ մկ մն պև յա իս ը ՞՝

Mediaan Armeniſch.

Ջուարճամբն (որև՝ անդիկ, ժիմայ՝ և պիսակ ասի։) հեղուկ երակի՛ ի մետալական ջոյց. կպուն հոդակ չին, քսիճահակարդ ընդ ծրծմբոյ՝ և ընչալե. յուրտ- խոնաւ՝ և սպիտակ յ՛արտաքուստ. Ջերմ չոր՝ կրմիր՝ և ամենոդոյն ՛ի ներքուստ. Թաւխանցնակ ընդ մե- տալ՝ զորս մերձենալովն լուծանէ. և ի նիւթ ամ մետալից. զն պարունակէ զամենայն մետալս։ քանդակեալ եղև և տպեցաւ ՛ի Թուխն փրկչին ՌՉԾՇ. մայիսի մեկ։ յ՛ամստերդամ։

Deſcendiaan Armeniſch.

ԱԲԳԴԵԶԷԸԹԺԻԼԽ
ԾԿՀՁՂՃՄՅՆՇՈՉՊ
ՋՌՍՎՏՐՑՒՓՔՕ։ՏՐ
աբգդեզէըթժիլխծկհձղճ
մյնշոչպջռսվտրցւփքևօ։
ԱԲԳԴԵԶԷԸԹԺԻԼԽԾԻՀՁՂՃՄՅ
ՆՇՈՉՊՋՌՍՎՏՐՑՒՓՔևՕ։

J. M. Fleiſchman ſculpſit 1756 & 1757.

Digitized by Google

Digitized by Google

Op Hout geſlagene Figuur-Letteren.

Het Alphabeth beſtaat uit 28 ſtuks, à *f* 16-16*:
en een enkelde Letter één Gulden.

Op Hout geſlagene W tot Begraafnis-Brieven, à 24 Stuivers het ſtuk.

Digitized by Google

Digitized by Google

Op Hout geſlagene Initiaal-Figuuren,
à 24 Stuivers het ſtuk.

Digitized by Google

Digitized by Google

Tytel-Cieraaden, 3 ſtuks.

No. Dubbelde Text Bloemen.

1

2

Dubbelde Auguſtyn.

1

2

3

Dubbelde Mediaan.

1

2

3 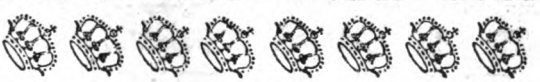

Digitized by Google

Digitized by Google

No. Vervolg van Dubbelde Mediaan.

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

Paragon.

1

2

Digitized by Google

Digitized by Google

No. Vervolg van Paragon.

3

4

5 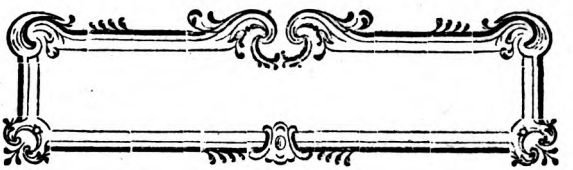

6

7

8

Text.

1 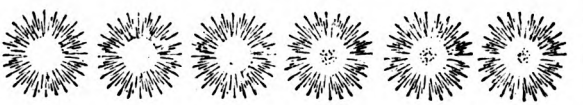

2

3

4

Digitized by Google

Digitized by Google

No. Vervolg van Text.

5

6

7 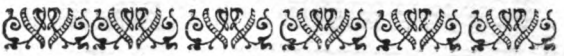

8

9

10

11

12

Auguſtyn.

1

2 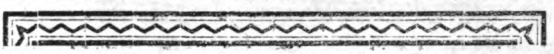

3 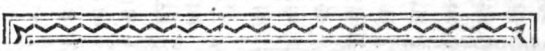

4

5 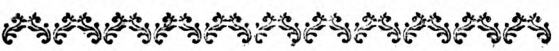

6 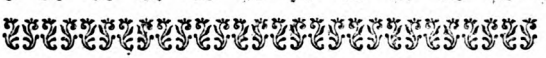

7

8

10

11

12

Digitized by Google

Digitized by Google

Vervolg van Auguſtyn.

13

14 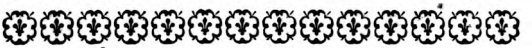

15

16

17

18

19

20

21

22 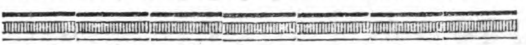

23

24 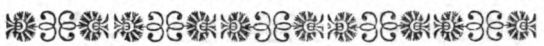

25 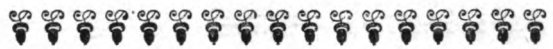

26

27 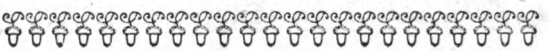

29

30

Mediaan.

1

2

Digitized by Google

Digitized by Google

No. Vervolg van Mediaan.

3

4

5

6 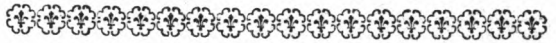

7

8

9

10

11

12

13 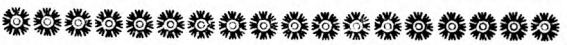

14

15 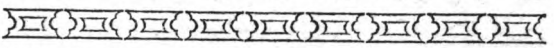

16

17

18

19 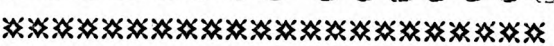

20 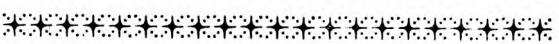

21 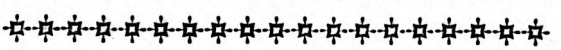

22

23 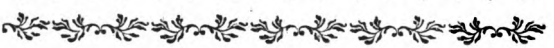

24

25 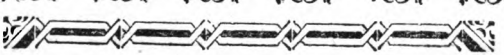

Digitized by Google

Digitized by Google

Mediaan Taroté.

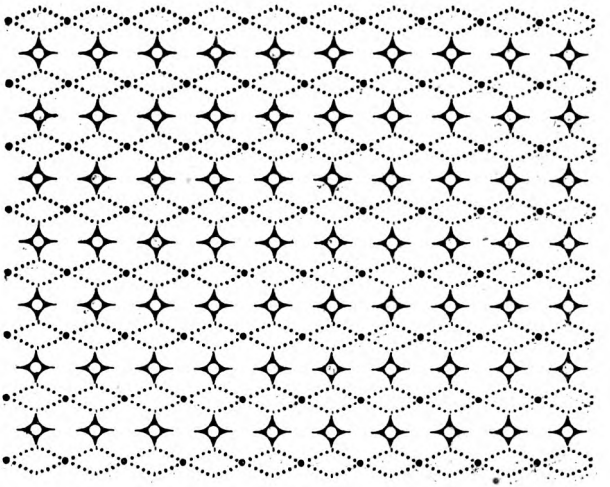

No.	Defcendiaan.
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	

Digitized by Google

Digitized by Google

No. Vervolg van Deſcendiaan,

15

16

17 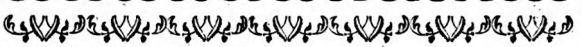

18 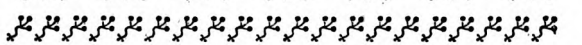

19

20 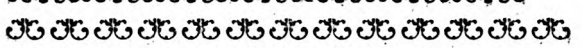

21

22 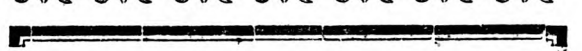

23 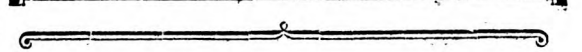

Galjart.

1 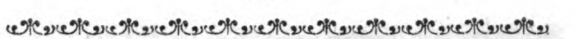

2

3

4 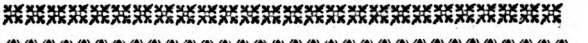

5

6 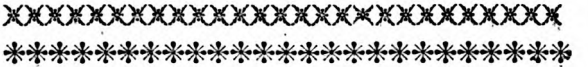

7 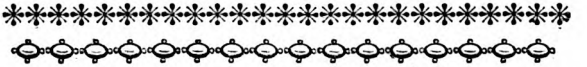

8 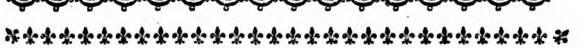

9 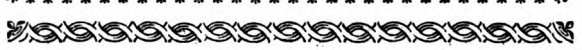

10 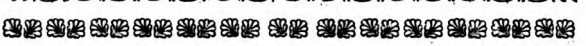

11 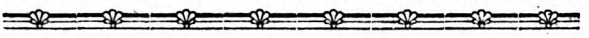

12 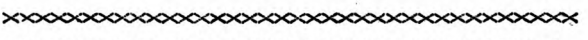

13 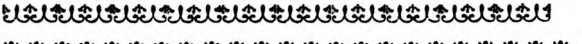

14

15 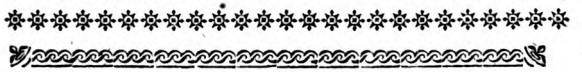

16 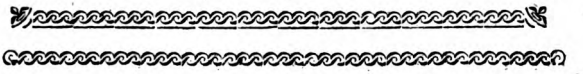

17 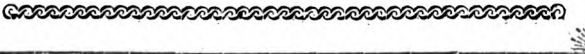

18 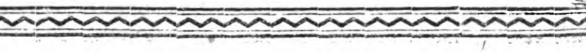

Digitized by Google

Digitized by Google

Vervolg van Galjart.

19

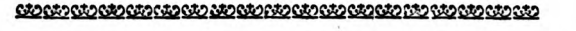

20

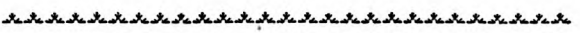

21

22

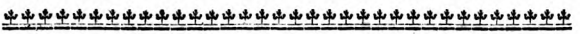

23

24

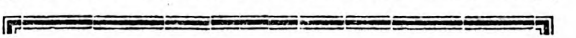

25

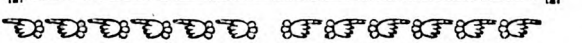

Collonel.

1

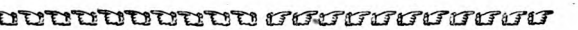

Nonparel.

1

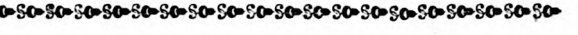

Dubbelde Auguſtyn Maanen.

Text Maanen.

Deſcendiaan Maanen.

Text

Mediaan doorſneede Cyffers.

11 22 33 44 55 66 77 88 99 00

Deſcendiaan doorſneede Cyffers.

11 22 33 44 55 66 77 88 99 00

Digitized by Google

Digitized by Google

Mediaan Chymiſche, Aſtronomiſche, Medicynſche, Algebraiſche, Wiskundige &c. Teekenen.

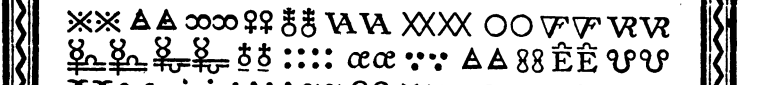

Deſcendiaan Planeeten, Hemels-Teekenen &c.

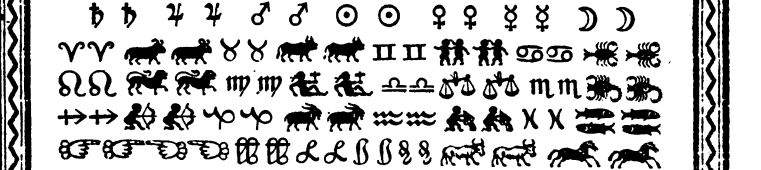

Deſcendiaan Teekenen voor de Boeren-Almanach.

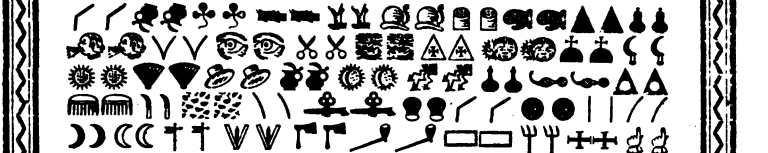

Garmond Planeeten en Hemels-Teekenen.

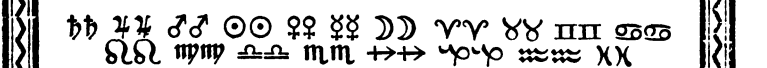

Brevier Planeeten, Hemels-Teekenen &c.

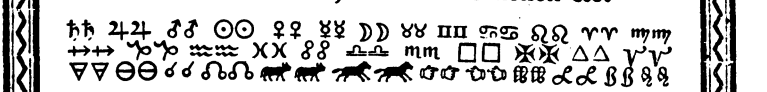

Voor het overige zyn in deeze Lettergietery nog meer dan honderd differente Chymiſche, Aſtronomiſche en andere Characteren en Teekenen bevindelyk; kunnende deeze en de hier nog niet uitgedrukte, alle op Deſcendiaan en Mediaan Corpus gegooten worden, na believen.

Digitized by Google

Digitized by Google

Pelgerema delineavit. A. vander Laan fculp. 1740.

Statua LAURENTII KOSTERI
erecta in Aula Principis in Horto Medico
Harlemi.

Digitized by Google

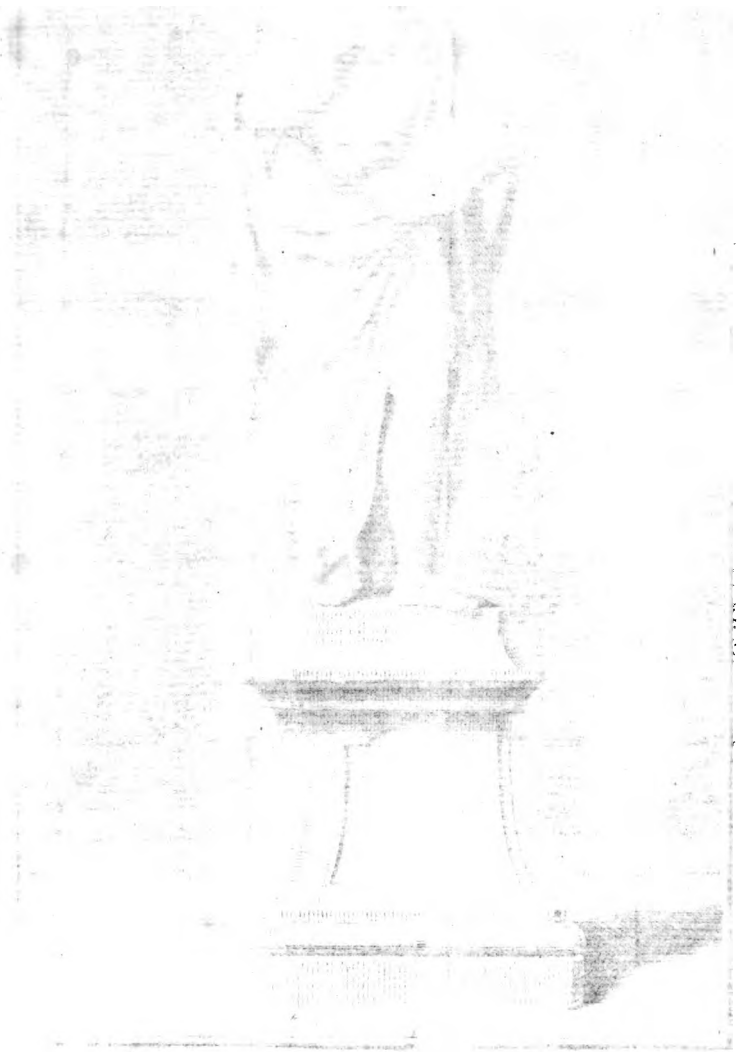

Digitized by Google

Oude Hollandse Letteren.

ZYNDE

EERSTELINGEN

DER

BOEK-DRUKKONST,

Weinig Jaaren na de Uitvinding dier nooit volpreezen Konst geſneeden en gemaakt,

Waarſchynelyk tuſſchen de Jaaren

1470 *en* 1480.

DE

MATRYZEN

VAN DIE

LETTEREN

Zyn thans bevindelyk in de

HAERLEMSE LETTERGIETERY

VAN

JOHANNES ENSCHEDE,

Waarop de navolgende vyf Specimina (byna van gemeen Lood) zyn gegooten, in 't Jaar 1768,
En vervolgens gedrukt.

Digitized by Google

Digitized by Google

CHALCOGRAPHIA,

ſive

Typi Ænei, et Matrices Plumbeæ.

ABCD
EFGH
NSTO

De Stempels van deeze Letteren zyn in Koper geſneeden, en in Loode Matryzen geſlaagen en gegooten, gelyk zulks in den beginne, na de Uitvinding der Houtſneden, door de eerſte Lettergieters is gedaan; daarvan heeft die Manier, door de vroegere Geleerden, namenlyk *Bergellanus*, en andere, die van de Uitvinding der Boekdrukkonſt gemeld hebben, de Naam van *Chalcographia* gekregen. Deeze Matryzen zyn omtrent 250 Jaaren gemaakt geweeſt; zynde in dezelfde ſmaak en manier als die van *Albert Durer*, die een byzonder Tractaat over de Figuur en Proportie der Letteren in 1525 uitgegeeven heeft; en worden deeze hier maar uit curieusheid geplaatſt.

Digitized by Google

Digitized by Google

Gothiſe Monnikke Letteren.

AAAABBCCDDEE
FFGGHHIIKKLL
MMNNOOPPQQRR
SSTTUUWWXXYZ

Oude Hollandſe Letteren, van 1470 à 1480.

Dit is die ploghe vanō ſpeghel onſer behoudeniſſe. ✠

O wie ter rechtu aerdichet ve
S le mēſchē leren ſelle blenckē
alle ſterrē in die ewighe ewic
heden. Hier om iſt dat ic totter leri
ghe vele mēſchē dit boeck heb aēge
dacht te vgaderē Indē welkē die ghe
ne diet leſen leringhe gheuē en ōtkan
ghē ſellen. Jc vmoede dat gheen dinc
dē mēſche nutter is in deſē teghēwo
erdighe leuē. dan te bekeñē ſyn ſce
pr ſp condicie eñ epghe weſen. ✠

A B C D E F G H J K L M N O
P Q R S T V W X Y Z ✠

Abbreviatuuren.

Deeze Letteren, en voornaamenlyk de Matryzen, zyn ongemeen raar en zeldzaam!

Digitized by Google

Gothiſe Monnikke Letteren.

A B C D E H G H I K L M N
O P Q R S T U W X Y Z

Oude Hollandſe Letteren.

Preterito plꝙpfto cū voluiſſē ōluiſſes voluī: ⁊ plr cū uoluiſſem? voluiſſetis voluiſſent. Futūo cū voluero volueris voluerit: ⁊ plr cū voluerim? voluēris voluī Infinitiū mō ſiñ numrs⁊ pſonis tpe ꝓnti ptito īpfto ſle Pretiō pfto ⁊ plꝙpfto voluiſſe. Futū caret. Gerūdia ſ'ꝑticipialia ꝺba ſunt ꝫ: volēdi vo lēdo volendū. Supinis caret. Unum par ticipium habet ꝺ eſt volens.

Textus magiſtri Donati punctis interrogatiuis diſtinctus: finit.

A A B B C C D D E E F F G G H H I I K K L
L M M N N O O P P P P Q Q R R S S T T
V V W W X X Y Y Z. Ä Ä K K S S

Soli Deo Gloria. ✝

Abbreviaturen.

ſl q ꝙ. / q̄ ꝑ bff / r̄ qs (gi ꝫ ꝫ ꝫ ꝓ rl lb ę ꝛ ꝛ ꝛ ꝺ ſſ (
ch q̄ qs ę ã :: ſſ m̄ y s ſh ꝓ ꝓ ꝛ ỹ i q ꝺ ꝑ ꝺ ch ſſ y ꝑ ꝺ ũ
q ꝛ ũ ę ꝺ ꝺ a ꝺ q̄ ꝓ r̄ ꝙ g m̄ ꝺ a ꝓ m̄ ꝓ ꝑ ꝺ w ę h ꝺ . ę . r̄ ã m
ꝺ s̄ g ꝓ ſt ꝺ a w̄ ꝺ - . ff ę b ff y ę . ꝺ g h r̄ ꝫ ꝓ . ꝛ ꝛ ꝛ . ꝛ ll n ꝓ ꝺ
q̄ r̄ . b ỏ ꝓ ⁊ h ꝙ ꝫ : h ę h q i ę h ę q ō i ỏ ỹ ꝓ m̄ ſt lb ꝛ ꝑ s .
ꝑ : w ỹ ỏ ę h q̄ g ꝛ w h ę q ꝺ ꝺ . ú l q ꝛ / fl ę ll ꝓ ꝓ ỹ ſh s y ꝑ ꝓ
ñ ỹ - ñ lb ꝓ ꝓ ỹ q̄ ꝺ ꝙ g ꝓ ſt ę . ꝫ ę q̄ ſl ꝓ ỹ ꝺ ꝓ . y ú ã ſt ꝺ m q̄ ñ c
ę ę ſh ch ꝛ . ✝ ę ſt ñ (ç : ✝ ꝛ . ę ſ (i ꝛ ę

Deeze Letteren zyn tuſſchen de Jaaren 1470 en 1480 geſneden, de Matryzen zyn zeer gebrekkelyk gejuſteert; en word alleen hier van een Afdruk vertoond, om de zeldzaame Overblyfzelen der eerſte Boekdrukkonſt tegen deeze tegenwoordige Letterproef te vergelyken; nademaal thans de Lettergietery alhier in Haarlem, de Geboorteplaats der Boekdrukkonſt, tot de grootſte volmaaktheid gebragt is.

Digitized by Google

Digitized by Google

LYST DER PRYZEN van alle de uitmuntende LETTEREN, door wylen den Heer J. M. FLEISCHMAN, en andere Konſtenaars, geſneeden, dewelke in de Haerlemſche Lettergietery van JOANNES ENSCHEDE gegooten worden, alle geſteld op Hollands Courant Geld.

Groote Opgeſlagen Capitalen, 't Stuk, —— 10 Stuiv.
Kleine Opgeſlagen Capitalen, 't Stuk, —— 6 ——

CAPITALEN.

Paryſſche Canon Capitalen, het ℔, —— 10 Stuiv.
Dubbelde Paragon dito, —— —— —— 10 ——
Dubbelde Text dito, —— —— —— 10 ——
Dubbelde Auguſtyn dito, —— —— —— 10 ——
Dubbelde Auguſtyn verbéterde dito, —— 11 ——
Dubb. Deſcendiaan dito, van *Fleiſchman*, 11 ——
Dubbelde Garmond dito, —— —— —— 11 ——
Dubbelde Gaillart dito, van *Fleiſchman*, 11 ——
Dubbelde Brevier dito, van *Fleiſchman*, — 11 ——

Paryſſche Capitalen Curcyf, —— —— 15 ——
Dubbelde Paragon Curcyf, —— —— 15 ——
Dubbelde Text Curcyf, —— —— 15 ——
Dubbelde Auguſtyn Curcyf, —— —— 15 ——
Dubbelde Mediaan Curcyf, —— —— 15 ——

Paryſſche Geſchaduwde Capitalen, —— 20 ——
Dubbelde Paragon Geſchaduwde dito, —— 20 ——
Dubbelde Text Geſchaduwde dito, —— 20 ——
Dubbelde Auguſtyn Geſchaduwde dito, — 20 ——
Dubbelde Mediaan Geſchaduwde dito, —— 20 ——

GEFIGUREERDE CAPITALEN.

Dubbelde Deſcendiaan Gefigureerde Capitalen, het ℔, —— —— —— 22 Stuiv.

Digitized by Google

Dubbelde Mediaan Geſchaduwde Gefigureerde Capitalen, het ℔, —— —— 22 Stuiv.
Dubbelde Garmond Geſchaduwde Gefigureerde Capitalen, —— —— —— 22 ——

ROMEINSCHE EN CURCYFSCHE SCHRIFTEN.

Paryſſche Canon Romein No. 1., het ℔, 10 Stuiv.
Groote Canon Romein, —— —— —— 10 ——
Groote Canon Curcyf, —— —— —— 10 ——
Kleine Canon Romein, —— —— —— 10 ——
Kleine Canon Curcyf, —— —— —— 10 ——
Aſcendonica Romein, —— —— —— 10 ——
Aſcendonica Curcyf, —— —— —— 10 ——
Paragon Curcyf, (*Quicunque*) —— —— 10 ——
Paragon Romein, —— —— —— —— 10 ——
Paragon Curcyf, (*Het loon*) van *Fleiſchman*, 11 ——
Paragon Curcyf, (*Roterodami*) —— —— 10 ——
Kleine Paragon Romein, —— —— —— 10 ——
Kleine Paragon Curcyf, —— —— —— 10 ——
Text op Paragon Romein, van *Fleiſchman*, 11 ——
Text op Paragon Curcyf, van *Fleiſchman*, 11 ——
Text Romein, van *Fleiſchman*, —— —— 11 ——
Text Curcyf, van *Fleiſchman*, —— —— 11 ——
Kleine Text Romein No. 2., —— —— 10 ——
Kleine Text Curcyf No. 2., —— —— 10 ——
Kleine Auguſtyn Romein, —— —— —— 10 ——
Kleine Auguſtyn Curcyf, —— —— —— 10 ——
Auguſtyn op Text Romein, van *Fleiſchman*, 11 ——
Auguſtyn op Text Curcyf, van *Fleiſchman*, 11 ——
Auguſtyn Romein No. 1., van *Fleiſchman*, 11 ——
Auguſtyn Curcyf No. 1., van *Fleiſchman*, 11 ——
Auguſtyn Romein No. 2., van *Fleiſchman*, 11 ——
Mediaan op Auguſtyn Romein, van *Fleiſchman*, —— —— —— 12 ——
Mediaan op Auguſtyn Curcyf, van *Fleiſchman*, —— —— —— 12 ——
Mediaan Romein, van *Fleiſchman*, —— 12 ——
Mediaan Curcyf, van *Fleiſchman*, —— 12 ——
Mediaan Romein No. 2., —— —— —— 11 ——
Mediaan Curcyf No. 2., —— —— —— 11 ——

Deſcen-

Digitized by Google

Deſcendiaan op Mediaan Romein, van *Fleiſchman*, het ℔, — — 13 Stuiv.
Deſcendiaan op Mediaan Curcyf, van *Fleiſchman*, — — — 13 —
Deſcendiaan Romein, Eerſte Schrift, van *Fleiſchman*, — — — 13 —
Deſcendiaan Romein, Tweede Schrift, van *Fleiſchman*, — — — 13 —
Deſcendiaan Romein, Derde Schrift, van *Fleiſchman*, — — — 13 —
Deſcendiaan Curcyf, Eerſte Schrift, van *Fleiſchman*, — — — 13 —
Deſcendiaan Curcyf, Tweede Schrift, van *Fleiſchman*, — — — 13 —
Deſcendiaan Curcyf, Derde Schrift, van *Fleiſchman*, — — — 13 —
Garmond op Deſcendiaan Romein, van *Fleiſchman*, — — — 14 —
Garmond op Deſcendiaan Curcyf, van *Fleiſchman*, — — — 14 —
Groote Garmond Romein, — — — 14 —
Garmond Romein No. 1., van *Fleiſchman*, 16 —
Garmond Curcyf No. 1., van *Fleiſchman*, 16 —
Garmond Romein * No. 2., van *Fleiſchman*, 16 —
Garmond Curcyf * No. 2., van *Fleiſchman*, 16 —
Kleine Garm. Romein No. 2., v. *Fleiſchman*, 18 —
Kleine Garm. Curcyf No. 2., v. *Fleiſchman*, 18 —
Galjart Romein No. 1., van *Fleiſchman*, 20 —
Galjart Curcyf No. 1., van *Fleiſchman*, 20 —
Galjart Romein No. 2., van *Fleiſchman*, 20 —
Galjart Curcyf No. 2., van *Fleiſchman*, 20 —
Groote Brevier Romein, van *Fleiſchman*, 22 —
Groote Brevier Curcyf, van *Fleiſchman*, 22 —
Brevier Romein, van *Fleiſchman*, — — 22 —
Brevier Curcyf, van *Fleiſchman*, — — 22 —
Collonel Romein, van *Fleiſchman*, — — 32 —
Collonel Curcyf, van *Fleiſchman*, — — 33 —
Joly Romein No. 1., van *Fleiſchman*, — 38 —
Joly Curcyf No. 1., van *Fleiſchman*, — 40 —
Joly Romein No. 2., — — — 36 —
Joly Curcyf No. 2., — — — 38 —
Nonparel Romein, van *Fleiſchman*, — 44 —
Nonparel Curcyf, van *Fleiſchman*, — — 46 —

Digitized by Google

Engelſche Nonparel Romein, het ℔, — 42 Stuiv.
Engelſche Nonparel Curcyf, — — 44 —
Parel Romein No. 1., van *Fleiſchman*, — 60 —
Parel Romein No. 2., van *Fleiſchman*, — 60 —
Parel Romein No. 3., — — — — 55 —
Parel Curcyf No. 1., van *Fleiſchman*, — 65 —
Parel Curcyf No. 2., van *Fleiſchman*, — 65 —
Parel Curcyf No. 3., — — — — 60 —
Robyn Romein No. 1., van *Fleiſchman*, 75 —
Robyn Romein No. 2., — — — 70 —
Robyn Curcyf, — — — — 70 —
Non plus Ultra, gezegt: Diamant Romein, van *Fleiſchman*, — — — — 5 Guld.

NEDERDUITSCHE SCHRIFTEN.

Groote Canon Duits, van *Fleiſchman*, het ℔, 11 Stuiv.
Kleine Canon Duits, van *Fleiſchman*, — 11 —
Paragon Duits, van *Fleiſchman*, — — 11 —
Text Duits, van *Fleiſchman*, — — — 11 —
Auguſtyn Duits No. 1., van *Fleiſchman*, 11 —
Auguſtyn Duits No. 2., — — — 10 —
Mediaan Duits No. 1., van *Fleiſchman*, 12 —
Mediaan Duits No. 2., — — — 11 —
Deſcendiaan Duits No. 1., van *Fleiſchman*, 13 —
Deſcendiaan Duits No. 2., — — — 12 —
Garmond Duits, van *Fleiſchman*, — — 16 —
Brevier Duits, van *Fleiſchman*, — — 22 —
Collonel Duits, van *Fleiſchman*, — — 32 —
Parel Duits No. 1., van *Fleiſchman*, — 60 —
Parel Duits No. 2., van *Fleiſchman*, — 60 —
Non plus Ultra, gezegt: Robyn Duits, van *Fleiſchman*, — — — — 75 —

MUZIEK.

Volmaakte en Volkomene Muziek, van *Fleiſchman*, — — — — 5 Guld.
Text Muziek- en Pſalm-Nooten, v. *Fleiſchman*, 50 Stuiv.
Groote Auguſtyn Muziek- en Pſalm-Nooten, van *Fleiſchman*, — — — 50 —
Auguſtyn Pſalm-Nooten, van *Fleiſchman*, 40 —
Auguſtyn Nooten-Letteren, van *Fleiſchman*, 50 —

Me-

Digitized by Google

Mediaan Pſalm-Nooten, van *Fleiſchman*, 't ℔,45 Stuiv.
Deſcendiaan Pſalm-Nooten, van *Fleiſchman*, 50 ——
Deſcendiaan Pſalm-Nooten, van *C. van Dyk*, 45 ——

GESCHREVEN SCHRIFTEN.

Dubbelde Paragon Geſchrevene Capitalen, het ℔, — — — — 22 Stuiv.
Dubbelde Auguſtyn Geſchrevene Capitalen, 22 ——
Dubbelde Mediaan Geſchrevene Letteren, 20 ——
Dubbelde Deſcendiaan Geſchrevene dito, van *Fleiſchman*, — — — 22 ——
Dubbelde Garmond Geſchrevene dito, van *Fleiſchman*, — — — — 36 ——
Text Oud Geſchreven, — — — 20 ——
Auguſtyn Oud Geſchreven, — — — 20 ——

GRIEKSCHE, HEBREEUWSCHE EN OOSTERSCHE SCHRIFTEN.

Dubbelde Paragon Griekſche Capitalen, het ℔, —— —— —— 20 Stuiv.
Dubbelde Text dito, — — — — 20 ——
Dubbelde Mediaan dito, — — — — 20 ——
Dubbelde Deſcendiaan dito, van *Fleiſchman*, 22 ——
Dubbelde Garmond dito, — — — — 20 ——
Dubbelde Brevier dito, van *Fleiſchman*, — 22 ——

Paryſſche Geſchaduwde Griekſche Capitalen, 30 ——
Dubbelde Paragon dito, — — — 30 ——
Dubbelde Text dito, — — — 30 ——
Dubbelde Auguſtyn dito, — — — 30 ——

Text Griekſch, — — — — 24 ——
Auguſtyn Griekſch No. 1., van *Fleiſchman*, 30 ——
Auguſtyn Griekſch No. 2., — — — 30 ——
Mediaan Griekſch, — — — — 32 ——
Deſcendiaan Griekſch, van *Fleiſchman*, — 40 ——

Digitized by Google

Garmond Griekſch No. 1., het ℔,	44	Stuiv.
Garmond Griekſch No. 2.,	44	——
Brevier Griekſch No. 1.,	50	——
Brevier Griekſch No. 2.,	55	——
Collonel Griekſch,	75	——
Text Arabiſch, van *Fleiſchman*,	40	——
Auguſtyn Arabiſch,	40	——
Text Maleitſch, van *Fleiſchman*,	40	——
Auguſtyn Romein Maleitſch,	24	——
Brevier Romein Maleitſch,	44	——
Canon Hebreeuwſch, met Punten,	40	——
Canon Hebreeuwſch, zonder Punten,	20	——
Paragon Hebreeuwſch No. 1., zonder Punten,	20	——
Paragon Hebreeuwſch No. 1., met Punten,	40	——
Paragon Hebreeuwſch No. 2., zonder Punten,	20	——
Paragon Hebreeuwſch No. 2., met Punten,	40	——
Text Hebreeuwſch, zonder Punten,	22	——
Text Hebreeuwſch, met Punten,	44	——
Text Hebreeuwſch, van *Athias*, zonder Punten,	30	——
Text Hebreeuwſch, van *Athias*, met Punten,	60	——
Auguſtyn Hebreeuwſch, zonder Punten,	22	——
Auguſtyn Hebreeuwſch, met Punten,	60	——
Auguſtyn Hebreeuwſch No. 2., zonder Punten,	22	——
Brevier Hebreeuwſch, zonder Punten,	40	——
Brevier Hebreeuwſch, met Punten,	60	——
Collonel Hebreeuwſch, met Punten,	50	——
Auguſtyn Rabbiniſch,	22	——
Mediaan Rabbiniſch Hoogduitſch,	22	——
Deſcendiaan Rabbiniſch Hoogduitſch,	22	——
Garmond Rabbiniſch,	22	——
Brevier Rabbiniſch,	30	——
Mediaan Hoogduitſch,	12	——

FRAC-

Digitized by Google

FRACTIONS, of HALVE CYFFERS, 6 Soorten.

Text, is *Galjart* of *Brevier* Corpus, 't ſſ 25 Stuiv.
Auguſtyn, is *Collonel* Corpus, — — 36 ——
Mediaan, is *Parel* Corpus, — — 60 ——
Deſcendiaan, is tuſſchen *Parel* en *Robyn*, 75 ——
Garmond, is *Robyn* Corpus, — — 80 ——
Galjart, is *Diamant* Corpus, — — 5 Guld.

NB. Alle deeze gebroken of halve Cyffers zyn van *Fleiſchman* geſneden, en van eene verwonderlyke accurateſſe.

Op Hout geſlagene Figuur-Letteren, het geheele Alphabeth, 28 Stuks, 16 Guld. 16 Stuiv.
Een Letter, 't Stuk, — — — 20 ——
W tot Begraafnis-Briefjes, 't Stuk, — — 24 ——
Initiaal-Figuuren, 't Stuk, — — — 24 ——

BLOEMEN.

Tytel-Cieraaden, drie Stuks, 't Stuk, — 20 Stuiv.

Dubbelde Text Bloemen, het ſſ, — — 20 Stuiv.
Dubbelde Auguſtyn dito, — — — 20 ——
Dubbelde Mediaan dito, — — — 20 ——
Paragon dito, — — — — 20 ——
Text dito, — — — — — 20 ——
Auguſtyn dito, — — — — 20 ——
Mediaan dito, — — — — 20 ——
Deſcendiaan dito, — — — — 22 ——
Galjart dito, — — — — — 24 ——
Collonel dito, — — — — — 40 ——
Nonparel dito, — — — — — 40 ——

Almanachs-Teekenen, — — — — 20 ——

Mediaan doorſneede Cyffers, — — — 22 ——
Deſcendiaan doorſneede Cyffers, — — 24 ——

Mediaan Chymiſche, Aſtronomiſche, Medicynſche, Algebraiſche &c. Teekenen, 22 ——
Deſcendiaan dito, — — — — 24 ——
Boeren-Almanachs-Teekenen, — — 24 ——
Garmond Planeeten &c., — — — 30 ——
Brevier dito Teekenen, — — — 40 ——

Li-

Digitized by Google

Linien van alle Corpſen, na rato Dubbeld Geld.

Dubbelde gegooten en geſchaafde Linien,
van 1, 2, 3 en 4 Lynen, op Auguſtyn,
Mediaan of Deſcendiaan Corpus, 't ℔ 30 Stuiv.
Garmond dito, — — — — — 40 —

Alles contant, zonder eenig Rabat.

De oude Letterſpecie word in gemelde Lettergietery ontfangen à 2½ Stuiver 't ℔, mits dat dezelve *franco* in de Lettergietery geleverd word.

NB. Men bedient zig in deeze Lettergietery van het zwaar. Amſterdams-Gewigt; wordende daarmede uit- en ingewogen, en geenzints ligt Gewigt gebruikt.

Deeze bovenſtaande Pryzen der Letteren zyn zommigen wel eenigzins verhoogd; doch eenigen zyn op den ouden prys gebleeven: De Pryzen hadden eerder (naar mate dat de Materiaalen, als Lood, Antimonie en de Brandſtof, veel duurder zyn, als over 10 à 12 Jaaren) veel hooger behooren geſteld te worden, aangemerkt daarby noch gekomen zyn, alle de Nieuwigheden en Byvoegzelen, die zedert 20 Jaaren in de Lettergietery zyn ingevoerd, welke dezelve ongemeen koſtbaar hebben gemaakt, en de Loonen hebben doen verhoogen &c.

Voorts dienen de reſpective Boekdrukkers te remarqueeren, dat deeze Pryzen alle geſteld zyn naar de ordinaire *Hollandſche hoogte*, in deeze Landen gebruikelyk; indien Buitenlanders deeze Letteren ordonneeren te gieten op Engelſche en Spaanſche hoogte (welke hoogte een tiende Deel lager is) zo is ook de Prys van alle de Soorten Letteren een tiende Deel meerder; als: By exempel, 1 ℔ Hollandſche hoogte koſt 11 Stuivers; 1 ℔ Spaanſche hoogte 12 Stuivers, enz.

E I N D E.

Digitized by Google

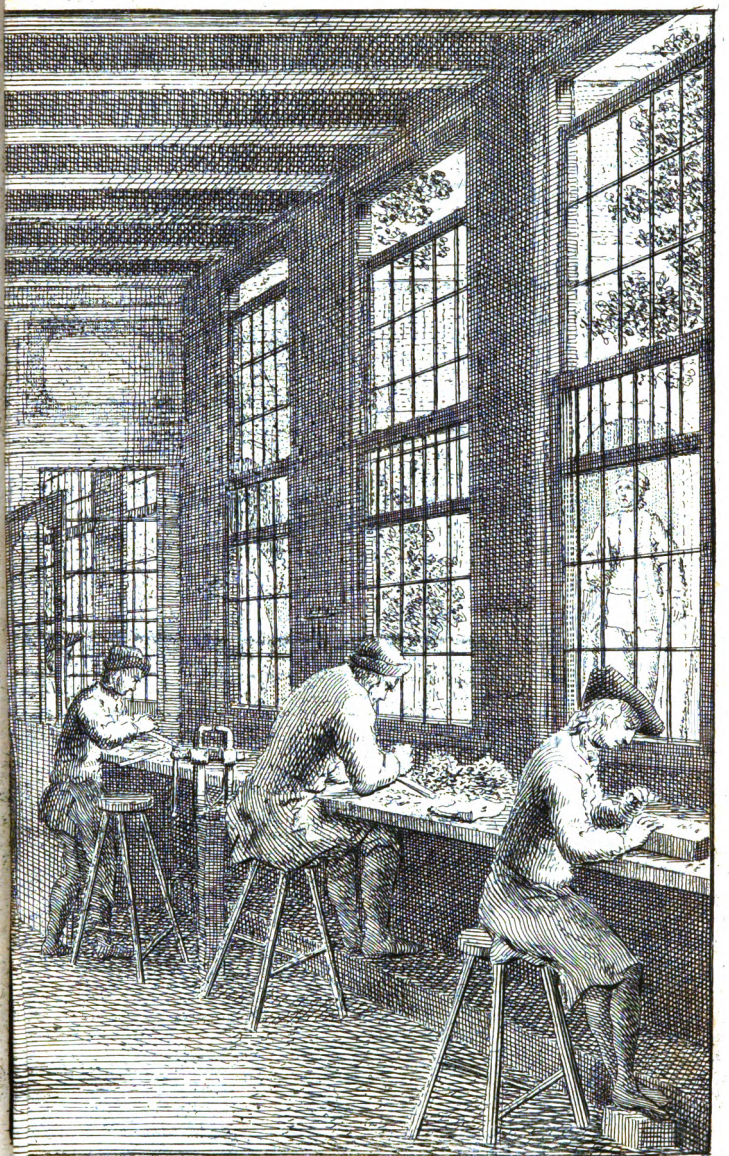

C. v. Noorde, ad Viv. del. & Fe. 1766.

Harlem.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

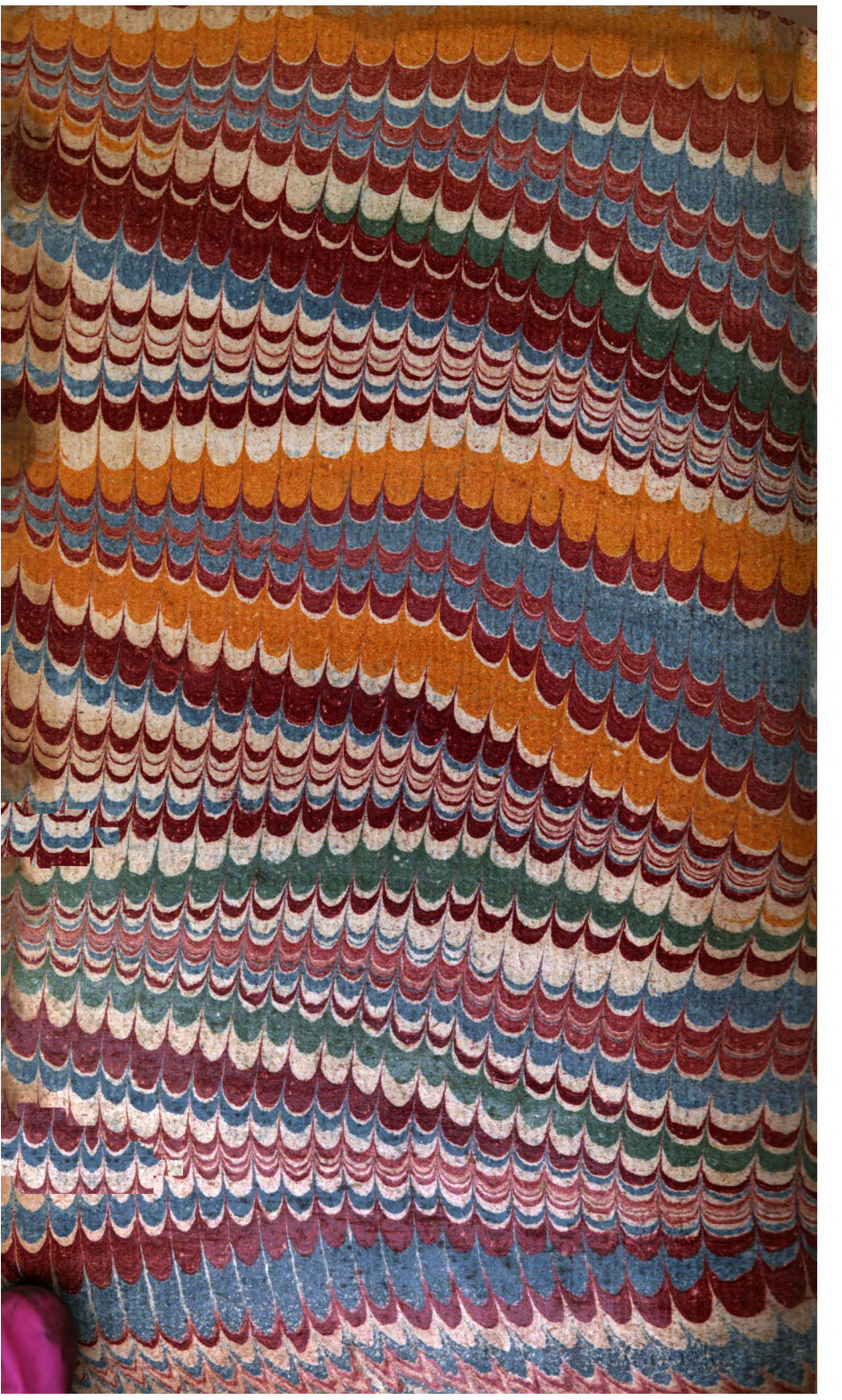

Digitized by Google

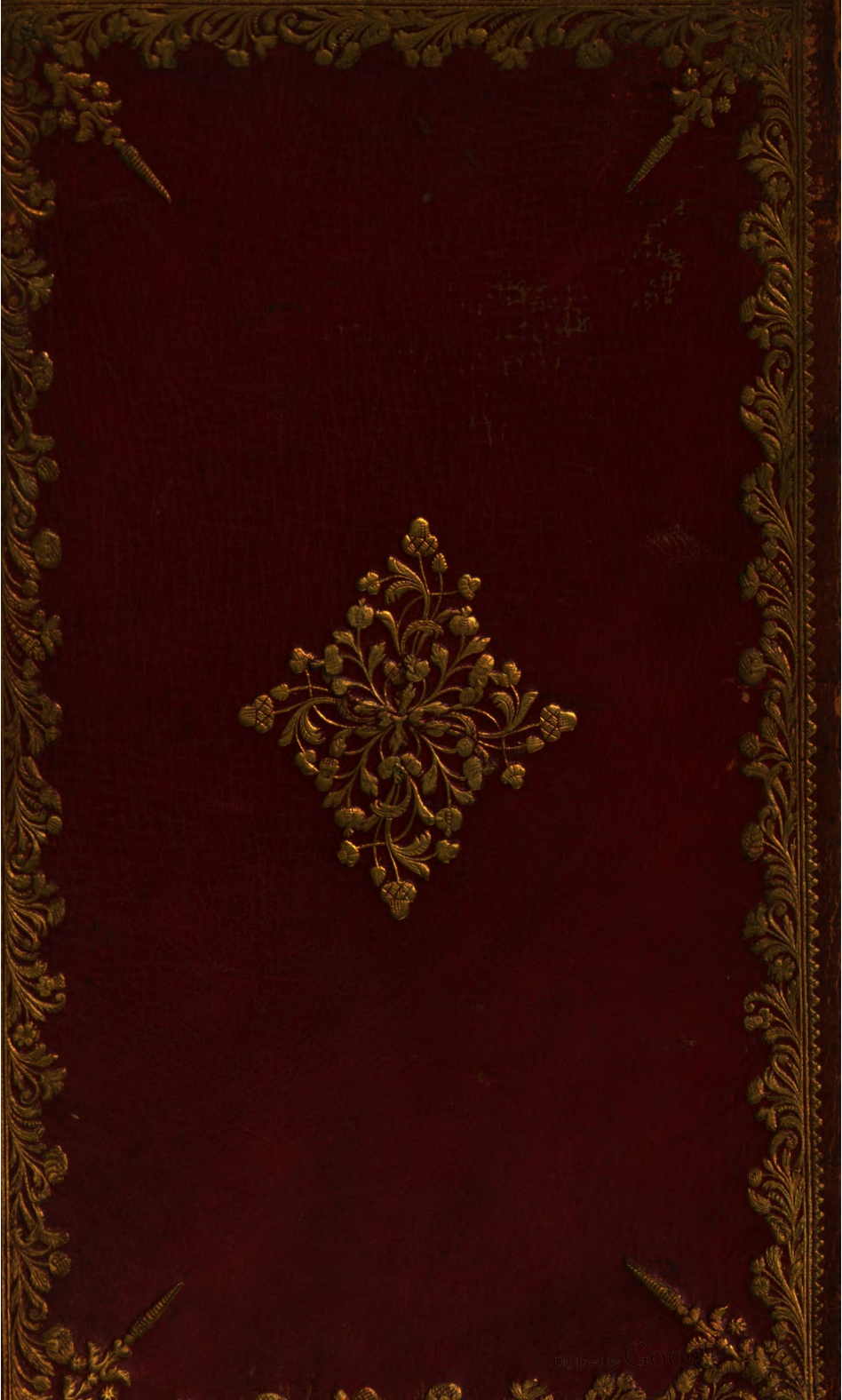
Digitized by Google